ఓం

కళాపీఠ ప్రచురణ ౪

అంజలి

(కథా సంపుటి)

అడివి బాపిరాజు

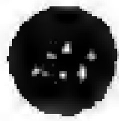

1945

కళాపీఠము
హైద్రాబాద్

అంకితం

ఈ నా కథాంజలిని భక్తితో
నవ్యసాహిత్యాచార్యుడు
మా అన్న
రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారికి
సమర్పిస్తున్నాను

అడివి బాపిరాజు

వెల ఒక రూపాయిన్నర [౧- ౮-]   సర్వస్వామ్యములు గ్రంథకర్తవి

మీజాన్ ప్రింటింగుప్రెస్సు, హైదరాబాదు-దక్కన్

సంధ్యా నృత్యము

౧

సూర్యుడు మనోవేగంతో పశ్చిమానికి దిగిపోతున్నాడు.

ఆ నీలాకాశంలో నానావర్ణాలు సమ్మిళితం అవుతూ ఉన్నవి. ధూమ్రాలు, నీలలోహితాలు, కుసుంభారుణాలు, శబలాలు అయిన మేఘాలు, మాగడ తరకల్లా, క్షణక్షణం రంగు మారుతూ, ఆకాశాన తేలిపోతూ, సముద్ర తరంగాలలో, నదుల్లో, చెరువుల్లో నీడలాడుతున్నవి. తరుపర్ణాలు, పర్వత శిఖరాలు బంగారు పూతతో మిలమిలలాడుతున్నవి.

ఆకాశాన వంగపండుచాయ సూర్యు డస్తంగతుడైనాడు. ఉషాబాల నల్లని చీర యంచులు దెసలు ఆవరిస్తుండగా ఉదయించింది.

యోగనిద్రలాంటి చీకటి ఆవరిస్తున్నది. ఆ చీకటిలో వెలుగు చెట్టాపట్టాలు పడుతూంది. సంధ్యానాదములు, సర్వకుసుమ పరిమళాల వి శ్వత్పథానికి నివేదన లవుతున్నవి.

ఓం, నవతోం, ధిమికిటతోం, ధింధిమికిటనాం, కిణికిణీం.

అవి హిమధవళపాదాలు. అరుణకమలదళాంతర తలాలు. తారకా కాంతులకైన అనంతపథాంచలాలమీద అంటీఅంటనట్టు నాట్యం చేస్తున్నవి ఆ అంగుళులు: సౌందర్యబాలికా ఫుల్లనయన సౌభాగ్యాలు. పాదరేఖలు మహాత్ముల భావ పరివాహార్తాలు. ఆ వేగం తేజోరూపులైన సిద్ధుల సంకల్పం ఆ తాండవం లయతాండవం.

౨

ప్రభుకల్పాచార్యులు నాట్యమూర్తి. పెదవి కదల్చకే ఎంతటి సూక్ష్మ భావమునైన అభినయించగలాడు. తాండవంలో ఆవేశమూర్తి, నృత్తంలో లయబ్రహ్మ, లాస్యాన గాలికి కదలే కసటు చిగురాకు జొంపము కదలిక. దశావతారాలు, నాగనృత్యం, రాధికాప్రణయం, సత్యభామాసంవాదము, వ్రజకన్యా భ్రమణము, పార్వతీదేవి తపస్సు, పాలసముద్రమథనము, జగన్మోహినీ ఘట్టం, శంపాలతావేగంతో దేహభంగిమలు, కర ప్రసారాలు, హస్త ముద్రలు, దృష్టి లౌల్యాలు, భావ వ్యంజనాలు పరిమళాల జాడజల్లు ఆనందమయుడై, తన్మయుడై కరిగిపోతాడు. వృద్ధుడైనా, అతని నాట్యశక్తి అవంతయూ తగ్గిపోలేదు. ప్రభుకల్పుడు కుమారవీరునకు నాట్యశాస్త్రమంతా నేర్పుతూ ఉన్నాడు. కుమారుడు ఆ దేశానికి ప్రభువు. ఏ పూర్వజన్మ సముపార్జితమైనదో అతనికి చిన్ననాటనుండి నృత్యకళాభిమానము! తడబడే అడుగుల నెలలనాటి ముద్దులలో తల్లి ఒడిలో నృత్యం జేసేవాడట! నృత్య మూర్తులగు విగ్రహాలను చూచి మైమరచిపోయేవాడు. నర్తకీనర్తకులు మహారాజైన తన నాయనగారి యెదుట నృత్యకళా శేముషీ వైభవము వెదజల్లేటప్పుడు బాలకుడైన కుమారవీరుడు తనివోని గాఢదీక్షతో పరికిస్తూ ఉండేవాడు. తానే యజమానుడైన వత్సరాలలో వివిధదేశాల నృత్యవిధాల పరికించి విమర్శించి పూజ్యభావాన పురస్కారాలు పొందేవాడు. కళ యందుండే వెర్రి మమత కళాపేక్షకుడు కావడంతో వదలక, కళాపీఠ పాదసన్నిధిని కళార్థిగా అతనిని సాష్టాంగపడజేసినది.

ఉన్నతవంశంవారు నృత్యకళాకోవిదులగుట మరచిపోయి ఎన్నో శకాలు గడచినవి. తోటివారి పెదవుల దాగిలిమూతలాడే అపహాస్యపు చీకట్లను భయపడిన్నీ, సిగ్గుచెందిన్నీ కుమారుడు రహస్యంగా ప్రభుకల్పునికి

హస్తాభినయం, నేత్ర, గ్రీవ, స్కంధాభినయాలు నేర్చుకొన్నాడు. పదగతులు నేర్చుకొన్నాడు. అంగవిక్షేపాలు. హస్త విన్యాసాలు. రస ప్రదర్శన కౌశల్యము— నృత్యవిద్య యావత్తు దీక్షతో నేర్చుకొంటున్నాడు.

పృథుకల్పుడు ఆ మహాపురాన గణికలకు, ఉత్తమవంశ బాలికలకుకూడా గురువై నృత్యభిక్ష సంకల్పించినాడు. అరవింద వారిలో కల్లా ప్రజ్ఞాశాలిని యగు నర్తకి. ఉత్తమ కులసంజాత. బీదకుటుంబములో వికసించిన పన్నీటిపువ్వు. యౌవనం చిగురులు తిరిగి మృదువైన ఆమె శరీరకార్శ్యము నాట్య విద్యలో జవజవను పుణికి పుచ్చుకొన్నది.

పృథుకల్పుని నాట్యమందిరానికి కొన్ని సందేహాలు తీర్చుకోదలచి వెళ్ళిన కుమారుడు, ఆనాడు అరవింద లాస్యమూర్తి అయిన సమయాన ఆవిర్భవించినాడు. కైశికీవృత్తిమూర్తి అరవింద సిగ్గుతో యవనికాంతరాన మాయమైంది. అప్పుడామె అర్ధవస్త్ర పాటలవర్ణస్నిగ్ధమగు ఆమె వక్షఃకాంతిని మరుగుపరచలేని దుకూలలాలిత్యము కుమారుని కంటిపాపలో ప్రతిఫలించింది. ఏడాది ఈడుగల ఏకశాఖా మాత్రికరవీరవృక్షం లా కదిలిపోతున్న ఆమె యౌవనం పరమ మంత్రం లా అతని హృదయానికి అద్దుకొన్నది. కను మొరగిన మనోహరమేఖలా కాంతుల్ని స్మరిస్తూ, స్తబ్ధుడైన కుమారుడు గురువుగారికి ప్రణమిల్ల మరచిపోయినాడు. పృథుకల్పుని కన్నులు నవ్వుకొన్నవి. కాని ఆయన తన అధరోష్ఠాంచలాల బిగించుకొని „తెలియపరచని మీ రాక మర్యాద దూరము కాదా!" అని కుమారుని హెచ్చరించినాడు.

„నమస్కరిస్తున్నాను. అనుకోని క్షమించండి. ఆ తెరల్లో మూల్యరహితమైన నిధి గుప్తమైనది. ఏ లోకాలనుండి ఇక్కడకు అవతరించినదో?"

„కుమారా! గోప్యప్రకాశనము శాస్త్రసమ్మతము కాదు. ఆ ప్రస్తావన అప్రస్తుతమని మనవి."

„ఈ శిష్యుని కడ ప్రచ్ఛన్నము కావలసిన నిగూఢ రహస్యాలు ఉన్నవా? అని ఈ వినయి గురువులను ప్రశ్నిస్తున్నాడు."

„ప్రియా! క్షమించు. హాస్యంలోనూ అనృతం ఆడలేను. నిజంగా అది నిగూఢ విషయమే."

అరవింద త్రిపామూర్తియై తెరలోనికి పరుగెత్తిన మరుక్షణాన విసవిస సత్యభామావేషాన్ని విసర్జించి రైక తొడిగి చీర ధరించి ఉన్న కొలది మాత్రపు నగలు అలంకరించుకొని, తోట మార్గాన దొడ్డితోవ చేరి తనకై ఎదురుచూస్తున్న బండి ఎక్కి, పాడైపోతూ ఉన్న తన భవనాన్ని చేరుకొన్నది.

మహోన్నతిని అనుభవించి చితికిపోయిన ఆ సంసారంలో తండ్రి విచారగ్రస్తుడు, తల్లి భూదేవత, తాను ఏకపుత్రిక. బీదతనంలో గారాముగ పెరిగిన దురదృష్టవంతురాలైన అందాలకుప్ప. నానాటికి హీనమైపోయిన తన ఐశ్వర్యస్థితిని గ్రహించక అరవింద తండ్రి చంద్రపతి చిన్నతనంలో కవి గాయకాది విద్వన్మణులకు ఆశ్రయ మిచ్చిన ఉదార హృదయుడు. ఆయన హృదయం నొవ్వకుండ అతనికి తెలిసీ తెలియకుండేటట్లుగా ఆ బాల్యమిత్రుడైన వృద్ధ కల్యాణాచార్యుడు తన ఇంటికడనే ఆమెకు సాహిత్యాది కళలు నేర్పుతూ, తన కభిమాన విద్యయైన నృత్యంలో ఆమెను ఉత్కృష్ట కళామూర్తిగా ఒనరించినాడు. చంద్రపతికి కూతురు వివాహచింత హృదయకంటక మైనది. పదునెనిమిదేండ్ల ఎలప్రాయపు జవ్వని అందాల ఏరితెచ్చుకొని తనలో పొదుగుకొన్న దివ్యబాల. బీదవారికి క్షేమున్న మనసాప్రగు. సంపన్నులకు అర్పించ ధైర్యము చాలదు. ఇతరుల సహాయము అపేక్షించుట అభిమానులకు పని. అపేక్షించకుండా మనుగడ మృగ్యము. అప్పులకై ఆస్తి హారతి కర్పూరములా హరించిపోయింది. తిండి కోసము భాగ్యనగలు నానారూపాలగుచున్నవి. కుమారవీరుడు తగిన అల్లుడని ఆశ. అడిగి కాదనిపించుకోవడం విషము చేతులారా త్రాగినట్లే.

తల్లిదండ్రుల హృదయం గుర్తించలేని అమాయక శిశువు అరవిందాదేవి. తనచుట్టూ ఆవరించివున్న బీదతనం చీకట్లను పారకించింది. వెలిగే కన్నులు కొంచెం మలుపు తిరిగిన చిన్నని అర్ధగరుడ నాశిక వట్రువలు తిరిగిన పెదవులు కొంచెము నిడుపై పైకి ప్రసరించి ఆమెను ఎప్పుడున్నూ హాసన్ముఖిగా

చేస్తున్నవి. ఒత్తై కిందికి వాలిపోతూ ఉన్నది ఆమె వేణీభరం. పాంకాలు ఆలంకరించుకొని, మృదులత్వ మూర్తియై సౌందర్యరేఖాసమన్వితయైన అరవింద నాట్యప్రోక్తియైన ఉపాకన్యయే.

౪

యవ్వనమూర్తి—మధురానందరసదృశ సౌందర్యరాశి— కుమారుడు అరవిందును, ఆనాడు మెరుపుమెరసి కాలం మ్రోగించూచిన మహత్క్షణాన్నుంచీ వదలిపోడు— ఉప్పెనలా వచ్చి ముంచివేసింది ప్రణయపయోరాశి

ఆ నాటినుంచీ రాత్రింబవళ్ళు నృత్యమే. "కోమలకరణాంగ విక్షేపమై కైశికీవృత్తి ప్రధాన" మైన లాస్యంలో ఆ బాలికను అలంకరిస్తాడు. "వృత్తిరహితమై వివిధ కరణాంగ విక్షేప" మైన నృత్తంలో ఆమె హృదయానకు దూరానవుండి, పాదసమీపానవుండి పూజలర్పిస్తాడు. ఆరభటి వృత్తి ప్రధానము, ఉద్ధత కరణాంగ విక్షేపము అయిన తాండవంలో ప్రణయావేశుడై ఊగిపోతాడు. ఆమెను ఇల్లా తాను తన భావనాయికను చేసుకున్నాడు.

ఆ సాయంకాలము, తారకలతో మిసమిసలాడు వెలుగు దివ్వెలా, శ్వేత పన్నగిలా ఆ దివ్యకన్య నృత్యం చేస్తూ ఉండగా చూచినప్పటినుంచీ తన నర్తనశాల మాట పూర్తిగా మరచిపోయి అభినయాదుల అభ్యాసానికి వృద్ధకల్పాచార్యులవారికై తాను నగరంలో నిర్మించిన నృత్యశాలకే వచ్చుట ప్రారంభించాడు.

ఆబాల మరల తనకు ప్రత్యక్షం కాలేదు. గురువుగారిని అడగ మనస్సు ఒప్పదు. అడగకుండుటకు హృదయం ఒప్పదు. ఆ కళ్ళల్లో కాంతులు ఎక్కువవుతూ ఉన్నవి శరీరం కృశిస్తున్నది. ఏదో మరచిపోయినవాని లా సంచరిస్తాడు. అస్తమానం తియ్యని లోగొంతుకతో పాటలు పాడుకుంటూ ఉంటాడు. విధిసంఘట్టనా కాండవటంగాటున వున్న ఆ బాలికామూర్తిని: ఉద్వేష్టిత వ్యావృత్త పరివృత్త సంకేతాది హస్తప్రాణాలతో అరమోడ్పు కన్నులతో ధ్యానిస్తూ—

" ఓచెలీ నీ వెవరు ?
ఓచెలీ నీ వెవరు ?
కలలోని బాలవా
ప్రకృతి వలపుల పాపవా ?
వారాసి కెరటాల రేఖవా ?

శాంతసంధ్యాసమయ క్షణమవా ?
అరుణాంశు చుంబితోత్ఫుల్ల సరసీజాత
హృదయమ ద్రిత పరిమళవా ? "
అని అభినయించాడు
మేఘాల తళుకాడు చపలవా ?
చుక్కల్లో మినుకాడు కాంతివా ?
తాండవేశ్వరపాద తరుణాంగుళీ నాళ
గతిలయల మొలకెత్తు దశలవా ?
ఓచెలీ నీ వెవరు ?
ఓచెలీ నీ వెవరు ?
కలలోని బాలవా ?
ప్రకృతివలపుల పాపవా ? "

అతి తియ్యని గంభీరకంఠముతో పాడుకుంటూ తాండవము సలిపినాడు.

ప్రఫుల్ల రేఖలతో, పరిస్ఫుట పూర్ణావయవ గాంభీర్యంతో వివిధభంగిమాయుతాంగికాభినయ సుందర శరీరయుతో ఆతడు నృత్యంపలిపే సమయాన అప్పుడే అక్కడికి వచ్చిన అరవింద, కుమారవీరుని సందర్శించటం సంభవించినది ఆతనికలలోని బాల నవ్వుచూపుల ప్రసరిస్తూ మనోవయనాన ప్రత్యక్షమై ఉండుటచేత,ఆమె నిజస్వరూపముంతో సాక్షాత్కరించినా గమనించక, కుమారవీరుడు, చేతులుచాచి సాత్వికాభినయ రూప ప్రణయ విరహావస్థ దృశ్యంపజేస్తూ నృత్తము మాత్రము సలుపుతున్నాడు.

ఈ బాలు డెవ్వడు? ఎంత మనోహర మూర్తి. ఏమి ఔన్నత్యము! నృత్య శాస్త్రపారంగతుడైన కుమారస్వామిలా వెలుగుతున్నాడు. కొత్త దేశాల నుంచి వచ్చినాడా గురువుగారి దగ్గర నృత్య శాస్త్రము పూర్తి చేసుకోతలచి? ఎన్నాళ్ళుగా ఉన్నాడో? ఇదివరకెన్నడు చూడలేదే — అని అనుకుంటూ అరవింద అట్లే నిలిచిపోయినది. ఆచార్యులు "తల్లీ! కూర్చో అమ్మా" అన్నాడు.

౨

పృథుకల్పుడు, కుమారవీరునికీ అరవిందకూ సందర్శనము సమకూర్చిన మహా నటునికి తన మనస్సులో వివిధ విధాల జోహారు లొనరించాడు.

ఆయన మనస్సులో అరవింద చరిత్ర అంతా జ్ఞప్తికి వచ్చింది. అరవిందాదేవి ఉదయగిరి ప్రభువైన చంద్రారెడ్డి మహారాజు కూతురు. ఆ ప్రభువులు కుమారవీరుని తండ్రిని, సకలమండలేశ్వరేశ్వరుని, సార్వభౌముని రెడ్డికులసముద్రాంబోధి చంద్రుని, ఆయన వేమారెడ్డిని ఓడించి స్వాతంత్ర్యం తమకుకా సంకల్పించి ఉన్నాడని దుర్మార్గులు కొండవీటి చక్రవర్తితో చెప్పటం చేత, చక్రవర్తి సైన్యాలు కూర్చుకొని వచ్చి, చంద్రావతిని ఓడించి రాజ్యమునుంచి తరిమివేశాడు.

ఆ చంద్రావతి సభలో మహా పండితుడు తేజశ్శాలి పృథుకల్పుడు సాహిత్య సంగీత నాట్యాచార్యుడుగా ఉండెను.

తానూ తన మహారాజుతో వారణాశి మొదలైన పుణ్యక్షేత్ర యాత్ర లొనరించాడు.

కుమారవీరుడు తండ్రి మరణానంతరం రాజ్యానికి రాగానే అతడు నాట్యవిద్యకు పరమపూజ అర్పిస్తున్నాడని విన్నాడు పృథుకల్పాచార్యులు.

వెంటనే చంద్రావతిరెడ్డిని రహస్యంగా కొండవీటికి తీసికొనివచ్చి, సమయం చిక్కినప్పుడు మహారాజుకు నిజము నివేదింప సంకల్పించినాడు.

పృథుకల్పుడు కుమారసింహ మహారాజు ఎదుట తన విద్య చూపినప్పుడు మహారాజాతని పాండిత్యానికి ఉప్పొంగి ఆతన్ని తన గురువుగా స్వీకరించాడు. ఇది జరిగి ఒక సంవత్సరమైనది.

మహారాజు అరవిందాదేవినిచూచి పార్వతినిచూచిన శివునిలా, లక్ష్మిని చూచిన విష్ణువులా గాఢప్రణయాన మునిగిపోయినాడు.

అరవింద మనస్సును ఆతనిపై లగ్నమయినట్లే సంభాషణ వ్యక్తం చేస్తున్నదని పృథుకల్పుడు ఆనందాన మునిగిపోయినాడు.

చరప్పరం తీసిపోని అందము, ఒక శ్లోకళ్ళకు తగ్గిపోని విద్యాజ్ఞానము, ఒండొకళ్ళకు నేర్పడగిన నాట్యకళాదీక్ష.

అరవింద మొదట సిగ్గుపడినా తాను నాట్యంచేస్తూ ఉన్నప్పుడు కుమారుడు ప్రేక్షకుడై ఉండుటకు పోనుపోను ఒప్పుకున్నది.

ఆమె చూస్తూఉన్నదని కుమారుడు తన విద్యఅంతా అత్యంతశ్రద్ధతో, ఆనందమయ హృదయంతో, అద్భుతశారీర పూరిత గాంధర్వంతో, నాట్య నృత్యనృత్తాదులు సలుపుతూ ఉండేవాడు.

మొదటి రోజుల్లో ఆతను చూస్తూఉన్నప్పుడు ఆమె సంపూర్ణమైన నృత్యనిపుణత్వాలు చూపించలేకపోయేది. గొంతుక వ్రీడాభారంచే గళాంతరాలనే దాచుకొనేది.

దినాలు, మాసాలు పరువులెత్తాయి. యువతీ యువకులగు ఆ ఇద్దరకూ స్నేహము. పూర్ణమై ఒకరొకరి లోపాలు సవరించుకొంటూ ఒకరి నొకరు ఉద్బోధించుకుంటూ నృత్య కళానందమయులై పోయినారు.

అరవిందకు కుమారు డెవ్వడో తెలియదు పృథుకల్పాచార్యుల వారిని తానెవ్వరో చెప్పవలదని కుమారుడు వేడుకొన్నాడు.

కుమారుడులేని ఒక సాయంత్రమూ, అరవింద గురువుగారి పాదసమీపాన్న అధివసించింది.

"స్వామీ! ప్రతిభామూర్తి, ఈయన ఎవ్వరో? విదేశవాసి 'నాట్య కుమార' అభిఖ్యుడని సెలవిచ్చారు. సంపూర్ణంగా ఆయన ఉదంతం చెప్పరూ?"

" అమ్మాయీ! అంతకన్న నీ కెందుకమ్మ? ప్రతి కొత్తవారిని గురించీ మన కెందుకు? నాట్యం నేర్చుకోవడానికి వచ్చాడు; నాట్యం నేర్చుకుని తనదారిని తాను వెళ్ళిపోతాడు."

" అవునండీ, ఇంతి శేముషీసంపన్నుడు తమకు శిష్యుడు కావడం చాలా ఆనందముగా ఉన్నది. అందుకని ఎవరా అన్న ప్రశ్న ఉదయించింది."

" నిజమే! ఈ విచిత్ర సంఘటన నాకున్నూ ఆశ్చర్యాన్ని ఉద్భవింప చేస్తూ ఉంటుంది."

" ఏ విచిత్ర సంఘటన?"

" ఇద్దరు అపురూపమూర్తులు, విద్యా వినయ సంపన్నులు ఒకే గురువు వద్ద శుశ్రూష చేస్తూ ఉండడం."

" అందులో ఏమి విచిత్రం ఉంది? ఉత్కృష్ట విద్యా సాగరులయిన తమవద్దకు ఎన్ని దేశాలనుండి ఎన్ని రకాలవారు ఎంతమంది రారు? ఇద్దరూ అంటే ఏ ఇద్దరూ?"

" అనేక 'ఇద్దరు' ఉండరు తల్లీ!"

... ...

" కుమార సంభవ యక్షగానం నేర్పుతామన్నారు?"

" ఇరువురూ ఒకే యక్షగానంలో అభినయిస్తూ ఉంటే_?"

... ...

" నాయనగారు తమర్ని ఒకసారి వచ్చి కలుసుకోమన్నారు."

" నీ వివాహ విషయం కాదు కదా!"

" ఏమండీ స్వామీ! వాళ్ళయిదు రోజులనుంచి నన్ను ఒకటే వేళా కోళం చేస్తున్నారు. నామీద దయ తప్పిందా?"

ఆమె కన్నులనీరు తిరిగి తల వంచుకుంది.

" ఆఁ! ఆఁ! అదేమిటమ్మా అరవిందా! ప్రాణసమానమైన నా బిడ్డతో ఇంచుక హాస్యమాడి కాస్త నవ్వుకోకూడదా?"

అంతట ఆమె మంచుకడ్డ పూర్ణచంద్రునిలా వికసించిన మోముతో, నవ్వుతూ గురువుగారి పాదాలకు నమస్కరించింది.

శంభుకల్పాచార్యులా బాలను అవ్యక్తస్వనముతో "దీర్ఘాయుష్మతీ భవ, దీర్ఘసుమంగళీ భవ, సత్వర వివాహప్రాప్తిరస్తు," అని చేయి తలపై ఉంచి ఆశీర్వదించి పంపాడు.

ఆరాత్రంతా అరవిందకు నిద్రపట్టదు. గురువుగారి ఆశీర్వచన వాక్యాలు గానంలా, ఉరుములులా ఆమె హృదయంలో ప్రతిధ్వనిస్తున్నవి.

౬

కుమారునికి నానాటికి ప్రేమ ఆవేశరూపమైంది. అరవిందను తలవని, అరవిందాదేవిని పూజించని నిమేషమైనా లేదు. మహాలక్ష్మీప్రభావాత్మకంగా అరవిందాంకితమైన దరువులు, పదాలు ఎన్నో రచించుకుంటున్నాడు. అభినయించుకుంటున్నాడు.

నాట్యకళాభిమానంతో కుమారవీర మహారాజు తన నగరంలో ప్రతీ ఏడూ సంక్రాంతి పండుగలకు నృత్య విద్యా ప్రదర్శనం ఏర్పాటుచేసి బహుమతులిస్తున్నాడు

నర్తకీ నర్తకులనేకులు దేశదేశాలనుండి యాత్రలు సాగించి ప్రకృతీ దేవీ సువర్ణోత్సవానికి విజయం చేసి, తమ విద్యానైపుణ్యం ప్రదర్శించి, బహుమతులంది, విందులారగించి, ఉత్సవంలో పై మరచి, తాండవించి, వెళ్ళుతూ ఉంటారు.

ఆ సంవత్సరం పండుగలకు కుమారుని నగరానికి ప్రసిద్ధినంది, కీర్తికాములయిన నటీనటులు విడివిడిగా, జట్టులు జట్టులుగా విజయం చేసినారు. నగరమంతా అలంకరించినారు. ప్రభుసేవకులు అప్రమత్తతతో అందరికీ విడిదలు చూపినారు, బహూకరించినారు.

విద్యాదక్షులైన పండితులు పరీక్షక వర్గంగా నియమింపబడ్డారు. సభ రసజ్ఞులతో, పండితులతో, వీరులతో, విద్యావంతులతో, ప్రభువులతో, సంపన్నులతో, ఉద్యోగులతో నిండి ఉన్నది వనితాలోకం వివిధాలంకార భూషితమై భూమిమీద కవతరించిన ఇంద్రచాపంలా ఒక వంక వెలుగుతున్నది.

తమ ప్రభువగు శ్రీ శ్రీ కుమార వీరవర్మ కూడా నాట్య కళా వైదుష్య ప్రకటన చేయగలడన్న వార్త ఎవ్వరికీ తెలియదు. ప్రభువు తన పీఠం మీద లేడు.

నాట్యకళలో ఆంధ్రులప్రజ్ఞ అప్రతిమానం. బ్రాహ్మణ కుటుంబాలవారి దివ్యకళను అవలంబించి, భారతీయులోకాన్ని మెప్పించి, మహారాజుల సన్మానాన్ని పొందుతూ, చక్రవర్తుల ఆదరణాలు సముపార్జిస్తూ, లోకవిఖ్యాతిని అందుకుంటూ, అగ్రిహారాలు అనేకం గణించుకున్నారు. ప్రభువులున్నూ ఈ పవిత్రకళయందు తమకున్న అభిమానంచేత నర్తకులై దివ్యానందం పొందుతూ ఊగిపొయ్యేవారు. ఆ ఉత్సవంలో సభ కిటకిటలాడిపోయింది.

వేణులు. వీణులు, మృదంగాలు, శ్రుతివాద్యాలు ఒక్కసారిగా మోగినవి.

ఒకరితర్వాత ఒకరు వచ్చి తమ కళానైపుణ్యం లాస్యములో, నృత్తములో, తాండవంలో, నాట్యంలో అభినయ పూరితంగా భరతవిద్యలో ప్రదర్శిస్తున్నారు. దేశ్యాలయిన సాంప్రదాయాలు, వివిధకాల సాంప్రదాయాలు ప్రకాశిస్తున్నవి.

కిరీటాంగద కేయూరకంకణ కంఠహార శృంఖలాలతో కళ ఉట్టిపడు వేషాలు, మంజీర కింకిణీరవాలు తాళగతు లవుతున్నవి

రంగు రంగుల దుకూలాంతరీయాలు__అంచులతో మెరుముల్లా లలితము లవుతున్నవి. ఒక్కొక్కరి నాట్యాలే పూర్తయైన తర్వాత ఒక బాలనటుడు రంగస్థలంలోనికి అవతరించాడు అతని తేజస్సు రంగస్థలమున్ను, మహాసభ యున్ను నిండిపోయింది. ఆతని మూర్తి అనంత సౌందర్యపూరితము, ఆతని రేఖావిలాసాలు సుధాకర కిరణ ప్రసారాలు.

“ చిరి చిన్నిలాముడా_ఆ_ఆ_రాఘవుడు___ ఊ _ ఊ _ సీతామనో హరుడు___ఊ_ఊ_వెడలెను___”

అని ఎత్తుకున్నాడు.

“ తకిటికాతోం, ధిం ధిమికిటా తోం, తోం ” అని మృదంగం పలికింది.

ఒక గంతున రంగమధ్య స్థలానికి తేలి
" వెడలెనూ విశ్వామిత్రుని
యాగరక్షణకు వెడలెనూ,
శ్రీరా___ఆ_ఆ_మూడూ వెడలెనూ అడవులకూ "

అప్పు డాతడు శ్రీరామచంద్రుడే. దివ్యవినీలకాంతులు చంచలిత హాసాంచల సాత్త్వికాలలో, పరిప్లావిత భ్రూయుగ్మ వ్యంజనాలలో, భ్రమిత హస్త విన్యాసాలలో, భంగరచితాంగ విక్షేపాలలో కలసి, వెలుగునీడలై మహోద్రుతులయినవి.

సర్వలక్షణలక్షితు డా బాలనటుడు రంగస్థలంలోకి రావడంతోనే అందరి హృదయాలూ చూరగొన్నాడు. అందరు అతనియెడ వినమ్రులైనారు. అతని ఆట పూర్తియైనది. సభ్యుల హర్షధ్వానములు గోపురాల ప్రతిధ్వనించాయి అతడు మహావీరుడు.

తన మిత్రుని భరతకళాభిజ్ఞ తనకు పులకరాలు ఉద్భవింప చేస్తూ వుండగా అరవింద కరిగే కన్నులతో ఆతన్ని తనివోవ పాలించింది. అతడు అమిత హర్షాశ్రులతో అరవిందవైపు చూడ్కులు ప్రసరించి చిరునవ్వులు వెదజల్లాడు.

౭

ఆ వెంటనే ఇంకో యువకుడు రంగస్థలంలో ప్రత్యక్షం అయ్యాడు.

అతని శరీరకాంతి తప్తకాంచనము, అతని భ్రూయుగ్మ మధ్య చంద్రుని కాంతులు వెలుగుతున్నవి.

అతని చతుర్విధాభినయాలు పరిస్ఫురిత సాంప్రదాయాతీతమైన ఒక వినూతన నృత్యవిధాన జనితాలు

వృత్తిరహితమయిన్నీ, సర్వవృత్తి గర్భితమైన నృత్తం సలుపుతున్నాడు. అతని కంఠ మెట్టిదో, రస విష గంధక సంకీర్ణమైన ఏ ఔషధసేవ చేసినదో! మధురాతి మధురమై, ద్వాదశారాన్నభూతమైన వేదవనసను ధ్వనింపచేసే స్వరకల్పనలో సమస్త జగత్తూ నిండినట్లయినది.

సభ నిశ్శబ్దము. సభా హృదయాలు, ఆత్మలు పూవులై, కర్పూరాలై ఒక్క పరమ నివేదనైపోయినవి.

ఆ క్రొత్తయువకుడు విజయుడు కాక ఎట్లు? జయధ్వానాలు గంభీర కల్లోల సదృశంగా విరుచుకొని పడినవి.

* * *

"ఎవరే యీ మహాపజ్ఞి!"

"ఎవరోహో ఈ పరమాద్భుత నటకుడు!"

అని సభాహృదయాలు ప్రశ్నలు చేసుకొంటున్నవి.

* * *

అరవిందకు తా నేమవుతున్నదీ తెలియలేదు. మహామనోహర సుగంధ ఝరీవేగాన కాలునిలువక కొట్టుకుపోతున్నట్లు కలగాని కల.

అప్రయత్నంగా లేచి రంగస్థలం వెనక నేపున్న నేపథ్యశాలలోకి చొచ్చుకుపోయింది.

"ఏమా? ఈ విపరీతం" మనుకొంటూ చంద్రావతి ఆమె వెనుకనే వెళ్ళినాడు. నటకులు, సభ్యులు తండ తండాలుగా ఆ నూత్న నటుణ్ణి చూడ డానికి నేపథ్యశాలను చుట్టివేస్తున్నారు.

ఇందరు చూస్తున్నారని గుర్తులేదు. ఎవరు ఏమనుకొందురో అన్న భీతి లేదు. సహజ మాధుర్యగుణమైన సిబ్బితి వదిలి, గంభీరమూర్తి వెడదయురము వాడు, దీర్ఘబాహువులవాడైన ఆ విలాతినటునియొక్క సౌందర్యరేఖా కాశాలైన పాదాలకడ మోకరిల్లి మూర్ఛబోయింది.

ఒక్కుమ్మడిగా వృసుకల్పాచార్యులవారు, కుమార వీరుడు, చంద్రావతి ప్రభువు ఆ క్రొత్త నటుడు అందరూ అరవిందాదేవిని లేవనెత్తుటకు ఆమె దగ్గరకు వాలారు. కుమారవీరు లా బాలను ముందుగా విష్ణువు భూమి నెత్తినట్లు ఎత్తి ఆ సమ్మర్దంలోంచి తీసుకొనిపోయి ప్రాసాదాంతఃపురములో దాసీజనాలచే పరిచర్య చేయిస్తున్నాడు సభలోనున్న ప్రభువైద్యుడు, ఆజ్ఞరా లోనికి విచ్చేసినాడు.

అరవిందకు తెలివివచ్చినది.

తెలివివచ్చేటప్పుడు „ప్రభూ ” అని వైద్యుడు తన స్నేహితుడైన నాట్యకుమారుణ్ణి పలకరించడం విన్నది. ఒక దాసీని రహస్యంగా అడగగా „ వారు కుమారవీర మహారాజుగారు”ని ఆమె జవాబు చెప్పింది.

అరవిందకు త్రపయుపౌరుషము పట్టరాని కోపమూ వచ్చినది ఇన్నాళ్లు ఈ మాయావి మారుపేరుతో తన ప్రాభవం దాచుకొని తన చనవు పాలించినాడుగా! గురుదేవులైనా నాకీ రహస్యమింతైనా సూచింపరైరిగా? ప్రభు గౌరవం వారిని చెప్పనిచ్చినదికాబోలు. నా పేదతనం కదా ఈతనికి నన్నింత చులకన చేసింది. చంద్రాపతిసూతుని కపటానునయాలతో సమీపింపదగ్గదా? గురువుగారు నాకీ రహస్యం దాచిపెట్టడం చూడగా ఇది వీరందరూ కలసి చేసిన కుట్రకాదుగదా. ఇంకో సంపన్నుల యాడుబిడ్డ నీతి ఇట్లు అనుసరింపగలదా? అంటూ ఒక్కుమ్మడి భావప్రధాన విద్యుద్వేగంతో ఎన్నియో తలపోతలు పాటు పోటులుకాగా, ముగ్ధరాలైన అరవింద, తన అభిజాత్యం, అభిమానం రక్షించుకోడానికది తరుణంఅని యెంచి, తనమనస్సే తా నెరుగలేని ఆవేగంతో కంపించిపోయింది.

ఏమిది? మహారాజు ప్రచ్ఛన్నుడై మాయతో తన చనవు ఆశించినాడా? ఆయన ఉద్దేశమేమి? హృదయసంక్షోభంతో నిదానమైన ఆలోచనలేని అరవిందాదేవికి, ప్రభు వేదో దురుద్దేశంతో తన స్నేహం చేశాడన్న కోపం పొంగి పొర్లిపోయింది. తన పేదతనంకాదా ఇంత చులకన చేసింది. తన తండ్రిమాత్రం మహారాజుకాడా! విధివశాన రాజ్యం కోలుపోయినంత మాత్రాన తాను హీనురాలయిందా? ఏదో కుట్ర ఏదో మాయ తనచుట్టూ మహారాజల్లినాడు.

నాట్యవిద్య మహానటేశ్వరుని పూజ అనే ఆమె భావం! అందుకు తన జీవితం ఎందుకు నివేదన చేయకూడదు? ఈ మహారాజున్నీ, ఈ హీన సంస్కారాన్ని నమ్ముకోవడంకన్నా ఆ మహానటుడెవడో అతనికి తన బ్రతుకు అర్పగించడం ఉత్తమం అని భావించుకొన్నది. ఒక్కుమ్మడి భావ ప్రధాన విద్యుద్వేగంతో ఎన్నో తలపోతలు రాగా, లలితాంగి అరవింద

తన ఆభిజాత్యం అభిమానం రక్షించుకొనడానికి అవిశ్రాంతంగా ప్రయత్నించి, తన మనస్సే తానెరుగలేని ఆవేగంతో కంపించిపోయింది.

మనస్సులో ఉన్న కుమారవీరుని బింబం విస్మృతమైంది. ఆ అపరిచిత నటశేఖరుని దివ్యరూపం హృదయాంతరాలలో స్ఫుటకాంతి పూరితమై ప్రతిష్ఠమయింది ఆ అలౌకిక నృత్యకౌశల్యం దివ్యునకు కాక ఎవరికి ఉంటుంది? ఆమె హృదయం రక్తిభాతి రక్తిమమై మెరుపు తీగలా చంచలించింది.

తన సర్వస్వం ఆ నూతననటుని పాదాంబుజాల కేల సమర్పించుకోకూడదు. పూజచేస్తూ శిష్యురాలై అతన్ని అనుసరించడం మహాభాగ్యం.

జేవురించిన తన ముఖారక్తిమా మాధుర్యాన్ని తన చూపులలోని ఏదో చలితాగ్ని శిఖలను చూస్తూ మ్రాన్పడి నిలచిన కుమారవీర మహారాజునకు ఒకవీక్షణమైనా ప్రసాదించక చివుక్కున లేచింది అరవింద విసవిస నడచిపోతున్నది

చంద్రావతి రెడ్డి ప్రభువు "అమ్మాయీ! ఎక్కడికమ్మా" అంటూ వెంటనంటి పోతున్నాడు; ఆమె తన తండ్రిగారి ఆవేగనా పూరితమైన కేక వినిపించుకోక నడచిపోతున్నది.

అప్పటి కప్పుడే రాత్రి మూడు యామాలు గడచిపోయినాయి. సేవకులు అరవిందాదేవికి దారి చూపడానికి వెండి కాగడాలతో కూడా పరువెత్తుతున్నారు. వెన్నంటివచ్చే తండ్రివంక కుమారునివంక తిరిగి చూడక విసవిస నడచి భృగుకల్పాచార్యుని గృహం ప్రవేశించింది.

గురువువరస కూర్చున్న నాట్యమూర్తిని దూరాన్నుంచే చూచింది. ఆమె ముగ్ధహృదయం దడదడ కొట్టుకున్నది. ఇంతలో ఆ అపరిచిత సుందర దివ్యమూర్తి తన్నుగాంచి, చిరునవ్వు చంద్రికలు వెదజల్లుచు దగ్గరకురమ్మని తలఊపాడు.

ఆమె సర్వాంగాలు చిరుచెమ్మటలతో ప్రోత్తుషారార్ద్ర ఫుల్లకుసుమాలైపోయినవి. పారవశ్యాన అడుగులు తడబడ ఆ నటుని సమీపించి పాగిల పడది.

,, ప్రభూ? అవిది తానురాగమైన నా హృదయము. నాజన్మ, ఈ క్షణంవరకూ మీకొరకే మీదు కట్టబడి ఉందేమో! ఈ అజ్ఞాత బాలికను నీ పాదదాస్య మనుగ్రహింపవా?" అని బాష్పరుద్ధకంఠయై పలికింది.

ఇంతలో అచ్చటికి ఆమె ననుసరించి వస్తున్న కుమారవీర చంద్రప్రభువులు లోనికి రావడం ఆ నూత్నపటుకు చూచి, తన చేరువ పొగిలిపడిపోతున్న అరవింద నుద్దేశించి "అమ్మాయీ నీవీ కుమారవీరుని ప్రేమించుటలేదా ?" అని ప్రశ్నించాడు

అరవింద మాటలాడలేదు

"ఏమమ్మా పలుకవు" అని అతడు హెచ్చరించాడు.

అరవింద "ప్రభూ ! ఈ అభాగిని రాజప్రాసాద మహైశ్వర్యాన్ని కన్నెత్తి చూడజాలదని కుమారవీర మహారాజులుంగారు ఎరుగుదురు. కలలోనైనా నాకటువంటి లోభం పొడమకుండా వారు తమ అభిమానంవల్ల ధ్యానియుక్తమైన కట్టుదిట్టాలు చేశారు. నిన్నకదా నేను శరణుచొచ్చాను. వారి మాటెందుకు స్వామి ?" అని కంటనీరు జలజలరాల పలికినది

అసూయా విషాదాలు హృదయాన్ని ఆవరించి కుమారరాజుని మోము జేవురించింది. ఎంత శిల్పి అయినా, ఎంత న్యాయమూర్తియైనా, ప్రాణాధికయైన తన ప్రేయసి తనకళ్ళ యెదుట, ఎవరో ఊరు పేరులేని ఒకరికి అట్లు తన్నర్పించుకొంటూ ఉంటే సహించగలడా ?

ఈ బాలికను ప్రేమించి దివ్యానుభవం పొందాడు ఆమె ఎవరైనా తన మహారాణిగా చేయాలని సంకల్పించాడు. వాగ్దర్శి నాట్యం ! పతివరసోన్వయులులా ; రాధికా కృష్ణులలా నాయుడు ఒకరికోసం ఒకరు, తమకోసం తామిద్దరూ నాట్యాలతో మహా తాదాత్మ్యభూతితో ఆనంద పరమావధిలో లయమైపోవాలనుకుంటున్నాడు ఆ యువప్రభువు.

ఈ బాలిక తన్ను ప్రేమించుటలేదా ? ఇన్నాళ్ళు తాను రిక్తకోరికలతో దివాస్వప్నాలు కంటున్నాడా ? రామకుమార వ్యాసుడనుకున్న అమహా పవిత్రభావంవల్ల తన నిజస్థితి గోపనం చేయడం ఎంత తెలివితక్కువపని. ఒహో ఈ దివ్య సుందరాంగి తానెవరో తెలిసికొని, తన నిజస్థితి తెలిసి ఎంత కించపడునో ?

ఇన్నాళ్ళ తమసాహచర్యం, తమ సహాధ్యాయిత్వ మాధుర్యం ఎంతలో కరిగిపోయింది ? గాఢమైన స్త్రీ హృదయం ఎవరు తెలుసుకోగలరు ?

కళాపూజాసామ్రాజ్యం చేత ఈ కవీనాగతుణ్ణి పూజలు చేసినాడు తాను. ఈ నా పవిత్ర భాగధేయమని ఎంచుకున్న అరవిందాదేవి రాజ్యం పోయినట్లుండా ప్రతిప్రభువు తనయుని తనకు తెలిసింది అరవింద తన హృదయాన్ని

పూలమాలతో అలంకరించే మహూర్తంలో చంద్రావతి మహారాజుకు ఉదయగిరి రాజ్యం తొల్లింటి సర్వస్వాతంత్ర్య దేశంగా అర్పించాలని తాను గురువుగారితో ప్రతిజ్ఞ చేయడము దోషమా? ప్రభూ! అనంత తాండవ చరిత్ర సుందరపాదా! ఏమి తనకు దారి! ఈ కొత్తవటువులవలచి అరవిందకనకు కానిదై పోవునా ప్రభూ!

కుమారవీరుడిట్లు తలపోతలకు చిక్కి ఇతికర్తవ్యతామూఢుడై నిలుచున్నాడు.

ఆ నాట్యనటమూర్తి:- ఓ వెఱ్ఱికల్లీ! నీ లేతహృదయానికి అనంత గంభీర ప్రేమరహస్యాలు ఏమి తెలుస్తాయి నన్ను ప్రేమించడం దుష్కరం. దేశదేశాల్లో, అడవుల్లో, ఎడారుల్లో తిరిగినచోట తిరక్కుండా తిరుగుతుంటాను

అర:- సమస్తమూ వదలి మీతో ఎక్కడికైనా సరే మీ నీడలా అనుగమిస్తా ప్రభూ! నన్ను అనుగ్రహించు! ఇతరం నాకేమీ వద్దు!!

కుమా:- స్వామీ! మీరెవ్వరో నాకు తెలియదు. నేను ఈ దేశ ప్రజలకు రాజును____

నాట్య:- అవునయ్యా అవును నీకు భరతవిద్య అంటే పరమప్రీతి! నువ్వీ మహారాజ్యం అంతా వదలి నాతో రా! నీ ఊహకు, నీ జ్ఞానానికి నీ శక్తికి అతీతమైన మహోత్తమ దివ్యనాట్య విధానాల్లో నిన్ను అత్యంత ఉత్కృష్ట విజ్ఞానవంతుణ్ణిగా చేస్తాను!

కుమార:- స్వామీ! ఏమిటి తమ ఆదేశం?

పృథు:- స్వామీ నేను సమస్తమూ తెలిసినవాడినని గర్వపడినాను. ఈ భువనంలో నాతోటి సమాన ప్రజ్ఞాయుతకళాస్రష్ట లేడని విర్రవీగాను. నీ నాట్యము చూచి మహా కొంగ్రొత్తవంతుణ్ణయ్యాను అనేక దోషాలున్న కుపండితుడననుకొన్నాను. నేను నా అజ్ఞానానికి తలవంచుకొంటున్నాను. నన్ను నీతో తీసుకొనిపో. నీకు శిష్యాతిశిష్యుణ్ణయి ఏకదళం మాత్రం శేష్యన నాట్యవిద్య నీవద్ద పూర్తిచేసుకుంటాను.

నాట్య:- మంచిదయ్యా పృథులాచార్యా! నీకు నా నమస్కారాలు నువ్వు నాకు తగినవాడవయ్యా! ఛీ! ఈ యువతీయువకులు ఒకరినొకరు ప్రేమించినా తమ ప్రేమను తాము గుర్తించలేని యౌవనమదాంధులు. వీళ్ళకు కళ ఏమిటి? కళారాధన ఏమిటి?

అరవింద:_ భళిభూ! భళిభూ!

కుమారవీరుడు:_ స్వామీ నేను దిగ్భ్రమలో పడ్డాను. ఏదో నిస్సహాయత, ఏదో పరవశత్వము నన్ను ముంచివేస్తోంది. ఈ అరవిందాదేవి నీకు పాదాక్రాంత అయింది,

సూత్రనటుడు:_ ఓయి వెఱ్ఱివాడా! అరవిందకు నవ్వోయి నూర్యుడవు. ప్రేమకు కళకు అనంత రహస్య సంబంధముంది. పృథుకల్పాచార్యా మృదంగం ధరించు, అరవిందా వీణతాల్చు, కుమారా వేణు_

ధిం ధిమికిటతోం, తోం, తోం!

అతని నవ్వులు సంపూర్ణ జ్యోత్స్నా సహస్రాల గర్భీకరించుకొన్న వెలుగులైనవి.

అతని కాళ్ళను బంగారుమువ్వలు 'కింకిణకిణాం, కిణాం' అని ధ్వనించినవి. ఆయన ఒక అద్భుత భంగిమ తాల్చినాడు.

పృథుకల్పుని మృదంగం, అరవిందవీణ, కుమారుని వేణువు ఆ గతికి సమన్వయాలయ రూపం తాల్చింది. కేదారగౌళ రాగిణి ఆవిర్భవించింది.

ఉదయాద్రిపై అప్పుడే అరుణాలవుతున్న ఉషఃకన్య చేలాంచలాలు గాలిలో దిక్కులు ప్రసరించినవి

కోష్ఠాలలో గోమాతలు చేపు బరువున అంభా అని వత్సములు పిలుస్తున్నవి. జీవాల యఘుంటానాదము లా ప్రత్యూష వాయువులతో కలసి వీతెంచుతూ ఉన్నవి.

నందిరగవాక్షాలలో తోటయున్నూ, తోట వెనక తోటకు ఎఱుపు రంగు అద్దుతూఉన్న ఉదయ సంధ్యారుణ కాంతులున్నూ విప్పారిన నేత్రాల విందుతున్నవి. పక్షులు సా_రీ_గా_మా_ పా_సా_ మపా_సా అని పాడుతున్నవి.

ఆ నటుని నాట్యమునందు కరణాలు మూసయినవి

ఆ మందిరాన కుడ్యాలు, స్తంభాలు, తోరణాలు వితానాలు మాయమై పోయినవి. హిమవన్నగ శిఖరాలు దవుదవ్వుల తోచినవి. శీతల వాయువులు ప్రసరించినవి. పవిత్ర పారిజాత పరిమళాలు కలవంపులై వాకలైనవి.

అప్రయత్నంగా అరవిందా కుమార పృథుకల్పులు తమ తమ వాద్యాలు మోగించుట మానినారు. చంద్రాంగదుని దివ్యగనాట్య సృష్టిచూస్తూ మాన్పడి నిలుచున్నాడు.

ఆ దివ్య నాదాలు, కిన్నరీ స్వనాలు, మహతీ వీణానాదాలు.

హరినాళగ్ర జ్యోతిశ్శిఖర సముద్రకల్లోల శిఖరాగ్ర విస్తృత ఫేనపుష్పాల్లాగా ఆ నటుని పాదాలు కదిలిపోతున్నవి. ఆకాశ చాంపేయ పరాగరక్త సంచారిణ సుందరాలై భావ్యుదాత్త పల్లవ ముద్రలై లోకాల నాడిస్తున్నవా పాదాలు.

సింహముఖ పల్లవాలై గరుడ దండాలై ఆతని హస్తాలు విద్యుల్లతా వేగ విభ్రాంతాలౌతున్నవి. ఫుల్లేందీవరాలై ఆతని దృష్టులు భూనభోంతరాళాల వీక్షణాల్లో లోగొంటున్నవి. ఆతని రేచిత భ్రూవిలాసాలు సృష్టిగర్భంలా విస్ఫారణాలవుతున్నవి

ఆ పరిశోభించింది జగత్కల్యాణ పవిత్రారోగ్య జ్వాల కాంతి.

అపూర్వం ఆ విధా సంధ్యా నృత్యము.

“ఆంగికం భువనం యస్య
వాచికం సర్వ వాఙ్మయమ్
ఆహార్యం చంద్రతారాది
తన్నుమః సాత్త్వికం శివమ్”

అటూ నృత్యలీలా నృత్యముఖ చంద్రోదయులున్నా కళాకేశులైన అరవిందా కుమార పీఠలున్నా భక్తితో ప్రణమిల్లినారు.

కరగిపోతూ ఉన్న ఆ విధాయక రక్తిమలో మహానటుడు లీనమై పోయినాడు.

“అరవిందా కుమారులారా! రాగరంజితమైన మీ అలౌకిక దాంపత్య వసంతం భరతి సంప్రదాయ వల్లికి కొంజిగ్గులు పెట్టుగాక” అన్న ఒక దివ్యస్వరము వారికి వినిపించింది.

సూర్యబింబం వంటి వేగంతో కాశ్మీర రాగాలు వెదజల్లుతూ యువమూర్తి దివ్యాంగం గిలా ఉదయించింది.

నాట్యకాలాంతరాన అదృశ్యమైపోతున్న నటేశ్వర పీఠానికి అరవిందా కుమారులు సముల్లసిత నయనాలతో ప్రణమిల్లారు.

ఆ ప్రేమ ఋషులు ప్రార్థించారు

“లోకాన్ ఆహూయ సర్వాన్ డమరుక నినదైః
ఘోరసంసారమగ్నాన్
దత్వాభీతిం దయాళుః ప్రణతభయహరం
కుంచితం పాదపద్మం
ఉద్ధృత్యేదం విముక్తేరయనమితి కరా
ద్దర్శయన్ ప్రత్యయార్థం

విధాతృద్రోహ్యం సఖారాణాం కలయతి నటనం
యాస్యత్యాయాన్నదేశః

అని విముక్త గంధర్వకుమారుడు కీర్తిస్తూ సాష్టాంగపడినాడు.

ఒక్క ముహూర్తం నిశ్శబ్దాన తేలిపోయింది.

అవ్యక్తానికి ఆలంబనమైన నమ్రతతో నిలిచియున్న అరవింద యెదుట కుమారుడు మోకరిల్లి,

'దేవీ! నా అపరాధసహస్రం విస్మరించి నన్ను ఏలుకోవా?' అన్నాడు.

ఆనంద పరిపూర్ణయై మాటాడలేక తలవంచి నిలుచున్నది.

కుమా:- దేవీ! నీ వల్లనే ఈ మహారాజ్యం నాకు లభిస్తున్నది.

చంద్రావ:- మహారాజా! నా దురదృష్టబలంవల్ల నాపై విరోధం వలసిన కుటుంబంవల్ల నీ జనకుల కష్టాలకు గురై రాజ్యం కోల్పోయారు, బహిష్కృతపు వేషంతో ఇక్కడ ఉంటిరి.

కుమా:- మహారాజా! ఇంతవరకు అంతా మా అనాగరికతను మీకు తెలియజెప్పినాను. ఈ రాజ్యం అంతా ఎప్పటియట్లు తమ స్వాధీనమే ఉండేది. చంద్రి సామ్రాజ్ఞికి నేను అన్నివిధాల దాసుడ్ని!

పుష్కలుడు:- మహాప్రభూ! రాజ్యం పోయిన నాటినుంచి నేను శ్రీ చంద్రావతి మహారాణి గారి సమస్త వార్తలను ముద్రించుకుని చేసినట్లు కోటికి రక్షగా ఉండేవాడిని ప్రభూ!

ఆనంద:- ప్రభూ! ఈ ఆనంద భాగ్యమిమ్మిత్రమైన తెలియని ఆవేశంలో-

కుమా:- దేవీ నీ వల్లనే ఈ మహారాజ్యం నాకు మళ్ళీ లభించింది కాదా! పగను సడలించి రాజ్యపాలనం చేయడానికి నా దేశమే మనకు ప్రతిబంధకమైతే నేను అఖండ సౌభాగ్యశాలిని కేవలం నీ అనుగ్రహమువల్లనే కదా?

"ప్రభూ! మీ దివ్య చేయూతలో నాకు నిలకడ చిక్కినది." అని అంటూ అరవిందాదేవి ముత్యాల కన్నుల అందాల కాంతి మిలమిలలాడ మోకరిల్లిన్న ఆ మహా సాధ్వి నాకల కోమలహస్తపల్లవాలతో ఎత్తి నిలబెట్టి ఎదురుగా నిలచి ఆ పుష్ప సమానమైన పుష్పాల సౌరభ్యం వెదజల్లు బృందావనంలో అరవిందను ఆ వెన్నెలవెలుగు చిగురాకుల సుప్రసన్నమైన మధుమోమును అరవింద ఆ విశాల వక్షస్థలాన దాచుకున్నది

వారి ఇరువురు చంద్రావతి పుష్కలులకు ప్రణమిల్లినారు.

'లచ్చిమి'

౧

పచ్చల [illegible] అప్పన్నకి రెండెకరాల మాగాణి. ఆ మాగాణి అతని [illegible] లచ్చిమి. ఆ రెండెకరాల భూమి ఒక్క [illegible] ఉంది. ఆ చిన్నారి పొలానికి 'లచ్చిమి' అని పేరు పెట్టుకున్నాడు. ఆ పొలం కూడా చాలా అందంగా ఉంటుంది. పంట కాల్వ ఒడ్డునే ఉంది. ఆ పొలం నవ్వని కాలం లేదు.

'లచ్చిమి' [illegible] గట్టు లేదు. ఆ గట్టుపైన అంటు మామిడి చెట్లు [illegible]. [illegible] చెట్టు [illegible] ఉన్నాయి. [illegible]! [illegible] ఏవో [illegible] పాడుతూ ఉంటాయి. [illegible] చెట్లు, [illegible], గోంగూర, కొత్తిమీర [illegible] గుబురు గుబురులాడుతూ, [illegible] పచ్చగా మిలమిలలాడుతుంటాయి. పొలంలో [illegible] తొండ ఎక్కడో [illegible] ఉంటుంది. [illegible] చెట్లు, [illegible] చెట్లు [illegible] ఉన్నాయి [illegible] గట్టుమీద [illegible] కొబ్బరిచెట్లు గంభీరంగా ఆకాశంలోకి తలలాడిస్తూ ఉంటాయి.

తనకన్న కూతురే లచ్చిమి

౨

అతనికి పెళ్ళి లేదు.

చిన్నతనంలో [illegible] పోయారు. కొంతకాలం [illegible], [illegible] భూమి [illegible] కష్టపడి సంపాదించాడు.

మధుపానంకోసం, మానినీ మణులకోసం పోగుచేసుకొనే కల్లగమాటల్లోంచి డబ్బు ఖర్చు అయినా అంతే జాగ్రత్త మనిషి అనిపించే పచ్చళయ్యకి యాభైయ్యో యేట వచ్చేటప్పటికి రెండు వేల అయిదువందల యాభై యారు రూపాయలు పోగయ్యాయి. కన్న తల్లి అయిన తెలుగు దేశం పిలుపు వినబడింది.

రంగం కట్టనాటపు ఘండాలపు కంపులు అతనికి ఏవగింపు పుట్టించాయి. ఆంధ్రదేశంలో గోదావరి జిల్లాలో తన గ్రామం జ్ఞాపకం వచ్చింది. చిన్నతనంలో తన తండ్రి భూములు కవుళ్ళకు తీసుకుని వ్యవసాయం చేసిన రోజులు, తాను దూడల్ని కాసిన రోజులు, ముక్తా ధాన్యం ఇవ్వలేక తండ్రిపడిన అగచాట్లు, భూమి యజమాని తండ్రిని పెట్టిన కష్టాలు, తండ్రి బకాయిదారుడై బకాయిల జయిలుకి వెళ్ళటం, తన అక్క పెళ్ళికి తండ్రిపడిన ఇబ్బందులు, వానకాలపు మబ్బు కంటికి మింటికి ఏకధారై తల్లడిల్లిపోయిన విషయం, తనకున్న ఆస్తి మాస్తి తాకట్టుపెట్టి తండ్రి డబ్బు తెచ్చిన సంగతీ, తాను రంగానికి పారిపోవడం, తల్లి ఉత్తరాలు, తాను వ్రాయించిన ఉత్తరాలు, ఆ పైన పైన పంపించిన పది పాతికలు, తండ్రికి అప్పిచ్చిన తిరుభాయిడు వ్యాజ్యమేసి, వేలంలో ఇల్లూ దొడ్డీ తనే పాడుకోడం, ఒకరి తరువాత ఒకరు తల్లీ తండ్రీ చనిపోవడం, ఇవన్నీ ఒక్కసారిగా తెరమీది బొమ్మల్లా అతని మనో నేత్రాల ఎదుట ఆడిపోయాయి.

తాను పోగుచేసుకున్న డబ్బు సంగ్రహించుకొని పచ్చళయ్య స్వగ్రామమైన కండ్రి అగ్రహారం చేరుకున్నాడు.

తొలకరివానలు కురిసి, బీటలుకట్టి యుండే చిన్న పొలాలు తడిసి, ఆ పొలాల్లోంచి వస్తున్న సువాసన పచ్చళయ్యకి హాయి సమకూర్చింది. పొలాలన్నీ ప్రాణాలున్న వ్యక్తులై పచ్చళయ్యకు ప్రత్యక్షమయ్యాయి. అతని అదృష్టంకొలది స్వగ్రామంలో కాలుపెట్టిన రెండురోజుల్లో పొలం అమ్మకానికి వచ్చింది. వెనక్కూ ముందుకూ సాగించి క్రిందా మీదా పడి, పచ్చళయ్య ఆ భూమిని రెండు వేల రెండు వందలకు స్వాధీనం చేసుకున్నాడు. ఊండే సబురిజిష్టరు ఆఫీసులో పత్రం రిజిష్టరు చేయించి మహాపట్టణమైన రంగాన్ని పరిపాలించిన పచ్చళయ్య నూరు రూపాయల కొక్క ఎద్దుల జత ఇరవై రూపాయలకొక నాగలి కొని వ్యవసాయం ప్రారంభించాడు. వ్యవసాయం అతనికి ఆనందపూర్ణమైన తపస్సు అయినది. పొలం మరమ్మత్తులు చేయించి ఏడు పాటిమన్ను తోలించాడు. ఆ పొలం బాలకను తాను చిన్న

కూతుర్ని చేసుకున్నాడు. ఆమెను అలంకరించాడు. ఆటలు నేర్పాడు పాటలు నేర్పాడు చుట్టూ పెద్ద గట్లు వేయించి తోట తయారుచేశాడు. తూర్పు గట్టుమీద తాను పాక వేసుకుని పొలంలోనే మకాం పెట్టాడు

3

బచ్చలయ్య అనవసరంగా ఎవరితోనూ మాటలాడే వాడుకాదు. తన రెండెకరాల వ్యవసాయం చూస్తూ సేద్యంచేస్తూ తన పొలం గట్లమీద కల కల లాడుతూ అలరించిన తోటకు సేవచేస్తాడు. కష్టాల్లో ఉన్న బీదరైతులకు తనకో కాపో గుమాస్తాగా సాయంచేయడం ఇదే అతని జీవిత మార్గం.

బచ్చి గాబిన్న బచ్చులయ్యమాట అంగడికి ధాన్యం వాపోయింది. రెండెకరాలకు నలభై బస్తాలు పండుతాయి అమ్మితే కరువురోజుల్లో కూడా అతనికి రెండువందలు వస్తాయి. ఎద్దుల మేతకు, తనభోజనానికి సంవత్సరానికి రెండువందల నలభై ఖర్చు అవుతున్నది.

పళ్ళకూ, కూరగాయలకు, కొబ్బరికాయలకు, గట్టులోనే మినుములకూ కందులకూ పాలుకు రెండువందలు వస్తున్నవి. ఆకుమళ్ళకు నూరు రూపాయలాదాయం వస్తుంది ఖర్చులు వ్యవసాయానికంతకూ యాభై అవుతుంది. లెక్కలన్నీ చూసుకుంటే పన్నులు, మామూళ్ళు, మళ్ళీ తిరిగి రాని చేబదుళ్ళూ, వాటికీ వీటికీ సహాయాలూ అన్నీ పోతే ఆతనికి పాలుకు నూరు, నూటయాభై రూపాయలు మిగులుతున్నాయి ఈ పదేళ్ళలో తన పొలంలో రూపాయి కాసులుగా మార్చుకొని, ఎక్కడ దాస్తాడో బచ్చలయ్యకు పన్నెండువందల రూపాయిలు పోగయ్యాయి.

౪

బచ్చలయ్యకు అరవై ఏడో ఈడు వచ్చింది అతనిది విజయనగరం పక్క గ్రామం ఆరోగ్యం ఎప్పుడూ చెడలేదు. కాని బచ్చలయ్యకి ఆ వేదన ఎక్కువైంది. తన కూతురు 'పొలం లచ్చిమి' పెద్దదయింది. ఈడు వచ్చింది. ఈ అమ్మాయిని ఎవరికిచ్చి పెళ్ళిచేసేది. మంచి సంపాదనపరురాలు ఇవాళ కాకపోతే తన తదనంతరమైనా ఎవరో అమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకోవలసిన వారే!

తానూ పెద్దవాడవుతున్నాడు. విశాఖపట్నం సీమవాడు అతని తాత. అతని చుట్టాలు ఉండీ గ్రామంలో చాలామంది ఉన్నారు. ముఖ్యంగా తన అక్క అప్పలమ్మ, తన మేనల్లుడు సోమన్న ఉన్నారు. తన అక్క మొగుడు పోయిన వెనక కరణంగారింట్లో పని చేసుకుంటోంది. మేనల్లుడు పెద్ద కాపు సుబ్బన్న నాయుడు గారికి పాలేరు. కాని ఆ కుఱ్ఱకుంక ఇరవై అయిదేళ్లొచ్చి పెళ్ళాన్నొదిలేసి, ఉండి కాల్వ వంతెన పక్కకొత్తగా పెట్టిన హోటలులో ఓ అమ్మాయిని మరిగాడు.

అలాంటి ఎదవకు తన కన్న తల్లిని, తన బంగారుబొమ్మను 'లచ్చిమి'ని ఇస్తే దాన్ని గంగలో కలిపేస్తాడు కదా! అనుకున్నాడు.

ఆ వేసవి రాత్రి బీరపాదులు పెట్టిన తన పొలంలోకి వెళ్ళి ఓ గట్టు మీద కూర్చున్నాడు.

“ఓలమ్మా లచ్చిమీ! ఏటంతవు? నిన్నింతదాన్ని చేసి పెంచుకొన్నా! నీకు పెళ్ళిచేసుకపోతే ఏటనుకుంటుంది లోకం?”

ఇంతట్లో ఆ పొలం కన్నె పద్మాంగి గేంట్ల బాలికలా వచ్చినట్లయింది అతనికి. ఆ అమ్మాయి వచ్చి అతని పక్క కూచుంది.

లచ్చిమి :- ఓగన్నా, నీకేటనేది. నాకిప్పుడేటి పెళ్ళి! యీరన్నా నవ్విపోతరు. అందులో ఓయిబాబూ! ఏ పందిగాడన్నా నా మొగుడైతే నాతిప్పలా సింహాదిరప్పన్న కూడ సయించలేనంత అయిపోతది బాబూ!

బచ్చలయ్య :- నాకన్నతల్లివి గావంటో?

లచ్చిమి :- అయ్యా! మంచి మొగుణ్ణి నానే ఏరుకుంటాను గాదేంటి?

బచ్చలయ్య :- ఎప్పుడేగానంతవులమ్మా!

లచ్చిమి :- బాబూ! నీకెందుకంత గొడవ, నానే సెపుతాను గాదంటావ్రి!

బచ్చలయ్య :- నానెల్లి తొంగుంటాలమ్మా!

లచ్చిమి :- బాబూ నువ్వులోంగో నేను నాతో ఉంటానులే!

ఈ సంభాషణ అతనికి ఏ మాత్రమూ అనుమానం లేని నిజం. బచ్చలయ్య సంతోషంతో వచ్చి నిద్రపోయాడు.

లచ్చిమి ఆ వెన్నెట్లో అలా పవ్వళించి కన్ను మూసింది.

౫

ఆ మర్నాడు పచ్చలయ్య మేనల్లుడు సోమన్న భార్య పైడమ్మ పచ్చలయ్య దగ్గరకు వచ్చింది

పైడమ్మ:- బాబూ నీ అల్లుడి యిషయం అంతకన్న అంతకన్న ఎక్కువౌతోంది బాబూ! నిన్న రేతిరి, తాగి ఇంటికాడకొచ్చినాడు ఇంటికాడ మా అతతో దెబ్బలాట ఏసుకున్నడు ఆ వళంగా కోపంతో వచ్చి, నన్ను పావగొట్టి, తూలి పడిపోయి, ఈత దుమ్ము సాగు గుఱ్ఱెట్టి నిదరోయాడు. బాబూ నువ్వేతప్ప ఆడిని మంచిదారినోకి ఇంకెవరు పెడతారు చెప్పూ!

పచ్చలయ్య:- పైడమ్మా! నీవన్నదంతా సత్తెమే! వాని గాతిరి మేటి చేసేది తల్లీ! బగమంతుడు రచ్చించాలి. నువ్వెల్లి ఏ అమ్మవారికో దణ్ణాలెట్టుకుంటూ ఉండంతె!

పైడమ్మ:- బాబూ నన్ను సంపేత్తడు నీ అల్లుడు. నాకు బయమేత్తదయ్యా! నిన్న రేతిరి పెద్ద కత్తుచ్చుకొని, 'లంజా! పెతివోడి పక్కనోకి ఎడతా ఉన్నావా, నిన్ను సంపేసి, నాను సంపేసుకుంతను అని ఆ కమ్మ కత్తి నాకొక్కని నాకాడి కొచ్చినాడు. యేటి సేయమంతవు పచ్చలాయి బాబూ!

పైడమ్మ కళ్ళు మహానదులు ప్రవహిస్తుండగా కుళ్ళిపోయింది. పచ్చలయ్యకి పట్టుకున్న తన లచ్చిమిని సలహా అడిగితే. ఆమే సరియైన మార్గం చెప్పాలి తనకని ఆలోచన తట్టింది. తిన్నగా పొలంలోకి ఒక్కడూ పోయాడు ఆ పచ్చని పొలం 'ఏటి బాబూ, ఆడికి నానే బుద్ధి సెపుతా గాదా!' అని జవాబిచ్చినట్లయింది. తిన్నగా తన పాకలోకొచ్చి "పైడీ! ఎల్లి. మా అక్కను నానురమ్మంటున్నానని తీసుకురాయే! మా అక్క, నువ్వూ ఇక్కడే నాలుగు రోజులపాటు ఉందురుగాని" అని ఆమెను పంపించినాడు

పైడమ్మ వెళ్ళి ఒక గంటలో, తన అత్త అప్పలమ్మని తీసుకు చక్కా వచ్చింది.

౬

ఇంటికొచ్చేటప్పటికి పైడమ్మా కనబల్లేదు, తల్లి అప్పలమ్మా కనబల్లేదు సోమన్నకు! తాగి ఉన్నాడు. కళ్ళు ఎఱ్ఱ చేసుకుని పక్క పూరింటిలోని ముసలి దాన్నడిగాడు.

"అల్లు నీ మామింటికి పొలంపోయాడు సోమన్నా" అన్న దా మాసలిది.

"ఏటీ! ఎళ్ళాళు. ఆ మునపొదవదొకీ? ఆణి పంపేసి, నాను సంపే స్తాంతా" అంటూ దుడ్డు బుర్ర పుచ్చుకొని మేనమామ పొలానికి తవ పేట నుంచి, ఎల్లా తూలుతూ, కేక వేసుకుంటూ, ఉండీకుంచి. ఉండీ అగ్రహారం పొలిమేరకు కాలవగట్టు వెంబడి నడుస్తూ వచ్చాడు రెండు మూడు సార్లు పడ్డాడు లేచాడు. మళ్ళీ సాగిపోయాడు.

ఉండీ తూగుపుళాపుల గూండాలో సోమన్నను చంపేస్తాడేమో నని అల్లరి బయలుదేరి పెద్దలూ, పిన్నలు కదిలారంది బుర్ర పుచ్చుకొని వచ్చ లయ్య పొలానికి నడక సాగించారు గాంచెట్ల వెలిగించారు కుర్రవాళ్ళు బీడీలు వెలిగించారు జట్కా తోటి రామన్న సిగరెట్టు వెలిగించాడు

వాళ్ళంతా వచ్చలయ్య పొలందగ్గరకు వచ్చి, కాల్వలో దిగి, దాటి ఆవతలిగట్టునే ఉన్న వచ్చలయ్య పొలంగట్టుమీదకు వెళ్ళి "వచ్చలయ్యా" అని పిలిచారు. ఆదివరకే వాళ్ళందరూవచ్చే ఈవతలి గట్టునుంచే "వచ్చ లయ్యో!" అని వాళ్ళు కేకలువేశారు.

వాళ్ళందరు తన పాకన్న పొలం గట్టుమీదకు రాగానే, వచ్చలయ్య నిద్రలేచి "ఏటిరా అది! అల్లాగ కేకలేసుకున్నారని" అంటూ పైకివచ్చాడు పెదమ్మ, అప్పలమ్మ పైకివచ్చారు

ఒకడు :- సోమన్న ఇక్కడకు రాలేదుగా మావా?

వచ్చలయ్య :- రాలేదురా! అసలేమయ్యాడేటి?

ఇంకొకడు :- ఏమో నిన్ను చంపేస్తానని ఇక్కడకు బయలుదేరినాడంట

వచ్చలయ్య :- ఏమై ఉంటాడు మీకు దారిలో కానపడలేదంట్రా?

మొదటివాడు :- ఉహ్వే!

ఇంతట్లో పెదమ్మ హరికేన్ దీపం వెలిగించి తీసుకొని, వచ్చింది. అందరూ సోమన్నను వెతకడానికి బయలుదేరి, ఒక వేళ, వంతెనదగ్గర అవలి ఒడ్డుకు దాటివస్తూ, తాగి ఉన్నాడు గనుక, దారిలో పడిపోయి ఉండవచ్చు నేమో అని ఆలోచించారు దీపం పుచ్చుకొని, ఒకడు ముందు నడిచాడు, తర్వాత అందరూ బయలుదేరారు.

నాలుగు అడుగులు వేయగానే, వెనకవచ్చే ఒక పదుము వానికి వచ్చ లయ్య పొలంలో ఏదో తెల్లగా పడిఉన్నట్లు కనబడింది. "అదేటో నూ

పోత్తారు," అని లాంతరు పుచ్చుకొని పొలంలోకి దిగి, ఆ వస్తువు దగ్గిరికి వెళ్ళి చూసీ చూడడంతోనే 'ఓరి రండర్లో, ఇక్కడ పడున్నాడు సోమన్న గాడో' అని కేకేశాడు. అందరూ పొలంలోకి పరుగెత్తారు.

ఆ పొలంలో ఒళ్ళు తెలియకుండా, సోమన్న పడివున్నాడు

పచ్చలయ్య వంగి, సోమన్న గుండెలో చేయిపెట్టి చూచాడు. గుండె దడ దడ కొట్టుకుంటోంది

"ఈడికి మత్తు తప్ప మరేంజబ్బు లేదయ్యా" అన్నారు. ఇద్దరు సోమన్నను పైకెత్తి పొలంలోంచి పచ్చలయ్య పూరింటిదగ్గిరకు తీసుకుని వచ్చారు.

పచ్చ :- అణ్ణి అల్లా తొంగోబెట్టి మీరెల్లండయ్యా! మీకు నా దండాలు.

మొదటి :- ఈ కుంకన్న గాడికి మెలకువ వత్తే, అల్లరిసేత్తాడేమో పచ్చలాయి!

పచ్చ:- మెలకువ తెల్లారిందనకా, వస్తుందా? ఇచ్చాదాగినోణ్ణి ఈణ్ణాంటి పదిమందిని మడత లేసి సిత్తక మొడిపెట్ట్యగల్ను.

రెండవ :- ఓరి యెంకటసామి, పచ్చలయ్య, మొన్న కాలవలో మెరకట్టిన పన్నెండు బత్తుల నావను తలకాడెత్తి, ఎనక్కునెట్టిన సంగతి యెరగవేట్రా!

వారందరు కొంచెంసేపు ఆ కబుర్లూ, ఈ కబుర్లు సెప్పుకొని, పచ్చలయ్యా అప్పలమ్మల దగ్గిర సెలవు పుచ్చుకొని తమపేటకు వెళ్ళిపోయినారు.

౨

తెల్లారిన రెండుగంటలకు సోమన్న లేచినాడు. తానెక్కడనున్నదీ సోమన్నకు తెలియలేదు. చేతులలో తల పట్టుకొని 'నా ఎదవ మతి! ఎక్కడున్నానేంటి?' అనుకున్నాడు. అతనికళ్ళు తిరిగి మూతలుపడిపోయినాయి. కాని ఒక్కసారిగా అతనికి పూర్తిగా మెలకువ వచ్చింది.

తాగిఉన్న అంశమత్తులోనూ, రాత్రిజరిగిన ఒక సంఘటన గుండెను గుద్ది చెప్పినట్లుగా జ్ఞాపకం వచ్చింది. తాను తనమామ పొలం దగ్గరకు వచ్చాను గట్టు తప్పి పొలంలోకి వెళ్ళాను. అప్పుడెల్లావచ్చిందో కళ్ళల్లో పడినట్లే మెలకువ వచ్చింది. ఈ పొలం రాత్రి ఎంత అందంగా కనబడింది. " ఆ కాఫీహోటలు పిల్ల, దొంగనాకంజ నానెల్లేపటికి, అడొండిపక్కనో తొంగుతుంది. ఓలబ్బో మాచెడ్డకోపమొచ్చేసి అల్లుడినీ సంపేసేద్దామని మీద పడేటప్పటికి, ఆ కొత్తోడు నెగిసి సావకొట్టి, యిసిసి కొట్టాను. ఈసిపోగదు ఇల్లా ఉందిరా అని, నానెళ్ళి సారాయికొట్టు కాడ రెండుబుడ్లు లోపేసి, కత్తికోసం ఇంటికెళ్ళాను. ఆ తరవాత నాకేం తెలుసు, మామపొలంలో ఉన్నానుగందా ఆ పైన నాకు చటుక్కున తెలివొచ్చి సూత్తే మామ పొలం. అది పొలమేటి, అది బంగారుపిల్ల కాదంటాని, ఆ సీకటంతా ఎన్నెలే అయి పోయింది. ఆ పొలం సూత్తే మామ ఎంతదేముకంటివాడో గ్నాపకం వచ్చి, మా దుక్కం మేసి పొలంలో పడిపోయి యేడిసినాను గందా! ఆ తర్వాత నాకు నిదరే గట్టేసింది. " అని తనముట్టాచేరిన పచ్చులయ్యాతో, పైడమ్మతో అప్పలమ్మతో సోమన్న సిగ్గుపడుతూ చెప్పాడు.

సోమన్న :- మానాయ! ఏటి నే యు మం త వు, రాత్రి నీ పొలంలో కాలెట్టినా! అంత దుక్కమొచ్చిందేటి ?

అప్పలమ్మ :- ఒరి కుంకన్నా గూడ పొలంలో కనుగట్టడానికి నీకేమి అక్కుండిరా ?

పచ్చులయ్యా :- నీకిట్టమొత్తే, నా పొలంగట్టుమీద నీ బారియతో ఉండు, యేరే సిన్నిల్లేసుకుందాం. నానూ, మా అక్కా మా ఇంటిలో ఉంటాం.

అప్పలమ్మ :- రోజూ తాగొచ్చి, పుత్తె గట్టిన పుత్తడి బొమ్మలాటి పిల్లదాన్ని కొట్టే చమ్పుకుంకని ఇక్కడ కాపురమేటిరా తమ్ముడూ!

పచ్చులయ్యా :- నాలచ్చిమి ఈను తాగొత్తే ఇక్కడకు రానిత్తందనే నీ ఉద్దేశం ?

పైడమ్మ :- బాబూ నీకింత సాకిరీ సేసుకుంటూ పడుంటాను. అను నన్ను పంపేత్తావని భయంకాదు. ఆ తాగొచ్చినప్పుడు ఆ నేటి మాటలు రామ సెంద్రా! పాపం పోతం కుంత్తాదికందా!

౮

సోమన్న సిగ్గుపడి లేచి ఆ పొలం మాలక్ష్మిలోనికి నడిచిపోయాడు. అక్కడ ఒక్క మడిగట్టుమీద కూర్చుండి, ఏదో ఆలోచనలో పడినాడు.

తనమామ ఈ పొలానికి 'లచ్చిమి' అని పేరెట్టుకున్నాడు, ఎంత సక్కని పేరు. ఎంతసక్కని పొలం. తనమామ పచ్చలయ్య దేముడంటివోడు. ఎన్నిసార్లు తనకూ, తన కుటుంబానికి సాయం రాలేదు. అంత ముసలోడు ఆ పనేంటి, ఆ సగితేంటి?

లచ్చిమీదేవే ఈ పొలం. తాను ఈ లచ్చిమీదేవి దగ్గిర నుంచోడానికైనా తగడుకందా! ఈ పొలం లచ్చిమిని కావులించుకోవాలి. తనమావ తన కూతుకంటా ఈపొలాన్ని అపపైడి నిజంగా పైడిబొమ్మే! ఎన్నిసార్లు తాను దాన్ని ఏడిపించలేదు. ఊరుకున్నాడా, మలకున్నాడా ఎంత ఒగిరిలో తనకూ, తనమ్మకూ నాకిరీ సేత్తుందికాదు. ఆ దగమడిచిన ఓటలు పనుకు, తన పైడికి పైటలు దూరంలో నుంచోడానికి వోల్లా? ఆ సచ్చు పనుకులు ఈ పొలం లచ్చిమికి రావడానికి వోల్లా!

"ఏటితిఃకి పోగాలం. ఎదవ తాగుడు. మా అయ్య ఎప్పుడైనా తాగినాడా. సంపాయించిన ఎకరా పొలం నేను మునసబుగారి కమ్మేసినాను గందా! తల్లీ పొలం మాలచ్చిమీ అంటేనన్ను రచ్చిత్తాది. లేదంటే నాకూ దానికి ఏటి సమ్మంధం.

"పెళ్ళాం మెళ్ళోకల్లలు తాకట్టమ్మగోరి వోళ్ళో ఏసేసినాను.

"పొలం లచ్చిమీ! తుక్కుతుకు బతికినాను, నన్ను రచ్చించాలి."

ఆ పొలం చాలిక నన్నెవన్నయింది సోమన్నకు. ఆ పొలంలో సాగి పడ్డాడు సోమన్న. అతని కళ్లవెంట ఉండే కాల్వలు నూరు పరివహించాయి.

పొలం లచ్చిమి చిరునవ్వు నవ్వి "రే సోమన్నా! నన్నూ, పైడమ్మను ఆపేచ్చతో సూత్తానని మాటిచ్చి మాటతప్పావా! నువ్వు వాళ్ళనైపోతవు వాళకిలి అలాటిని మామమాట తప్పక బుద్ధితో మసలు. నేనూ, పైడమ్మా నీకిద్దరం పెళ్ళాలం" అని పలికినట్లు ఆతని హృదయానకు తట్టింది.

౯

చిరునవ్వు నవ్వుకుంటూ, కళ్ళనీరు కారున్నా సోమన్న మేనమామ కాళ్ళమీద పడ్డాడు. "మామా! మా బాబు పేగ పాచ్చి, నువ్వు సెప్పింది ఇనుకుంటా! ఈ పొలం పొలిమేర దాటి ఎల్లితే నన్ను బలెయ్యి!" అన్నాడు.

ఆతని మాటలలో సత్యవాక్కు- వారి హృదయాలలో మారుమ్రోగినది.

అప్పలమ్మ సింహాద్రప్పన్నా నీ దయ అంది. పచ్చలయ్య పాలచ్చిమి నువ్వు ఖర్తు సేయకున్నావా తల్లీ అనుకున్నాడు- పైడమ్మ ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకొని, పైట సర్దుకొంది- పొలం కన్నె, లచ్చిమి సిగ్గుతో తనపైట తాను సర్దుకొంది.

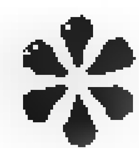

అసుర కన్య

మొదటి భాగము

౧

కక్షీవంత మహాఋషి కుమారుడు సుధన్వుడు సూర్యాశ్వంలా బలిష్ఠుడు, ఇంద్రునివలె ఆజానుబాహుడు.

అతని నవ్వులు అశ్వినీ నక్షత్రంతో చేరిన రాకాచంద్రుని కిరణాలు. అతని కోపము ఆరుద్రాగ్నియుక్తాదిత్యమాస వేసవి రాత్రి కంపాలవలె జాజ్వల్యమానమైంది. సుధన్వుని సౌహార్ద్రము కమలదళశీతలము.

అతని ధనుర్జ్యానిర్ముక్తశరము ఇంద్రవజ్రసమము. అతని యుద్ధసాయకత్వము వృత్రాసురుని ఎదుర్కొన్న ఇంద్రవిజయిత్వం వంటిది.

సవితృ మంత్రద్రష్ట కక్షీవంతుడు తన కుమారుని దస్యుమారుడివి కండే అని ఆశీర్వదించాడు

తల్లిదండ్రులకు మ్రొక్కి అనుమతిపొంది ఆర్యసైన్యాలను నడుపుకొంటూ సింధూనదీ తరంగాలను నావలతో దాటాడు సుధన్వుడు. పర్వతాలు దాటి, అసుర దేశంలో విడిదిచేసి అసురరాజును యుద్ధానికి పిలిచాడు.

అసురులు ఉత్తమ నాగరికులు, మిత్రావరుణాది దేవతా భక్తులైన ఆర్యులకు విరోధులు. ఆర్యరాజైన సుధన్వుడు ఉత్తమవీరులధివసించి ఉన్న రథాలతో, గాలిలో ఎగిరే ఉత్తరీయాంచలాలు కలిగిన అశ్వికులతో తమ

రాజ్యంలోనికి చొచ్చి వచ్చాడని తెలియగానే అసురులు అఖండ క్రోధం చేత మండిపోయారు. వారి కళ్ళల్లో విస్ఫులింగాలు రాలాయి.

ఉషోబాల దరహసిత కాంతులు ప్రసరించిన మంచు శిఖరాల వోలిన సత్వులైన అసురులు అశ్వాలను రథాలకు పూన్చి ఉత్తుంబా చేయ, అధివసించి ఆర్యుల నాశనం చేయడానికి సైన్యాల ఆయత్తం చేసుకొని వచ్చారు.

౨

అసుర రాజు కుమార్తె పాంచర కవయాంవతి. బుద్ధ్యాది వర్షాల పారిజాత పుష్పంలాంటి ఎర్రపు తెలుపుల అందాల బొమ్మ. పుత్రులు లేని అసుర రాజు పుత్రికను వీరుడిలా పెంచాడు.

ఆమె కవచం ధరించి, మూడువన్నెల బల్లెము ముష్టిని పట్టి తండ్రికి ప్రధాన రక్షకురాలై ఒక ఉన్నతాశ్వాన్ని అధివసించి యుద్ధానికి బయలుదేరింది.

మేఘవర్ణపు పోనీవుల మిల మిల లాడే శతదేవదారు సౌష్ఠవంతో వెన్నెలలో పారుతూ కాంతుల ఉషఃకాంతులు సంగమించిన శరీర కాంతితో వెలిగే తన బాలికను చూచి అసుర రాజు గర్వంతో రథం మీద నిలిచినాడు

ఆమె అధివసించిన ధవళాశ్వంగనన్న వ్యాపి కేనీ సుందరమూర్తిని ఎవరు ఉన్నా అన్నట్లు గర్వంతో, వేగంతో అసుర రథాశ్వాలను వెంటకి అహ్వానిస్తున్నది.

బంగారు శిరస్త్రాణంకింద నర్తించే కుంతలములు ఆమె దివ్యసుందర వదనాన్ని ఇంకా మనోహరంగా చేస్తూఉండగా, ఆమె చిరునవ్వును దిరిశెన పూవులా విరజల్లుతూ స్వారి చేస్తున్నది.

తరుణ్యంలా పోగొట్టు సౌందర్య స్వరూపురాలైన ఆ పాంచా బేకను గాంచ కట్టాన్ని తోలుతూ తండ్రిని అనుసరిస్తున్నది

తెలుపు ఎరుపుల కాంతితో ఉషోదేవిలా ఆ పాంచర సూర్యాని వంటి తండ్రి రథానికి ముందు వస్తున్నది

ఇంతలో రెండు సైన్యాలు తలపడినవి. అసురులు మహాబలులు దృఢకాయులు, ఆర్యులు మగటిమిగల బంటులు, అసురార్యులు ఒకే రూపురేఖా విలాసాలు కలవారు. ఆ సంపుల సమరంలో కవచాలలో మాత్రం భేదాలున్న ఆ రెండు సైన్యాల వీరులు పాలసముద్రంలో సుడిగుండంలోని కెరటాల వలె పోరు సల్పినారు.

పోరు ఘోరమైంది. శరఝాంఝల్లు ఖడ్గకాంతులు, ముసలముద్గర పరిఘ గదాద్యాయుధ తాడన నినాదాలు ఇంద్రుడు మేఘాలతో ఆకాశాన అవతరించినట్లే అయినది.

పాంచర తండ్రి ప్రక్కనే ఉండి, తండ్రినీ తన్నూ కాపాడుకొంటూ భయంకరయుద్ధం చేస్తూ ఉన్నది.

అంతలో అసురార్య యుద్ధనాయకులిద్దరూ ద్వంద్వ యుద్ధాన ఒకరినొకరు మార్కొన్నారు.

3

యుద్ధారంభంనుండీ సుధన్వుడు మేఘాలను దూసివచ్చే వజ్రపాతంలా పొగమంచును చీల్చివచ్చే సూర్యకిరణాలా, అసుర సైన్యాలను చీల్చి, శంఖం పూరిస్తూ, తన సైన్యను చేయివిసిరి, విజృంభింపచేస్తూ, అసురనాయకుల్ని బాణాలతో, వివిధాయుధ ప్రయోగాలతో నిరసిస్తూ, పూలతో నిండిన మోదుగ చెట్టులా రక్తసిక్తాంగుడై, ఏమీ చలించకుండా వేగంతో యుద్ధవిక్రాంతుడైనాడు.

అతడు మహావేగంతో అసురరాజు ఎక్కడ కనబడడో, ఆ తక్షణమే చక్రరక్షకురాలై ఆర్యసైన్యాల చెండాడే ఉమాదేవిలా ఉన్న పాంచర ముందుకు వచ్చి సుధన్వుని తలపడింది.

ఆర్యరాజు బాలకునివలె నున్న పాంచరను చూచినాడు. బాలుడే అనుకున్నాడు. సుధన్వునకు పాంచర పదునాలుగేండ్ల బాలికవలె తోచింది.

సుధన్వుడు :- ఓయి బాలకా, నువ్వు చిన్నవాడవు, నీ తండ్రి పెద్ద వాడు. మీ కేతనము మాకు లొంగినట్లు ఒకసారి దింపండి, మీరూ మేమూ సమాధానం కుదుర్చుకొని ఎవరిదారిని వాళ్ళు పోదాంగాక !

పాంచర :- ఓయి ఆర్యవీరుడా ! యుద్ధంచేసి అలసిఉన్నావు. నీ కవచంలోంచి రక్తం సూర్యరథానికి ముందు ప్రవహించే ఎఱ్ఱని కాంతి ధారల్లా ప్రవహిస్తూ ఉంది నువ్వే నీ పతాకాన్ని దింపినట్లయితే, నువ్వు నీ దేహం బాగుపడేవరకూ మా కోటలో అతిథిగా ఉండవచ్చును. మీ సైన్యాలు మా రాజ్యానికి అతిథులు.

సుధ :- ఓయి పుణ్యమూర్తీ నీ మాటలు మధురాలు కురిసే కలకంఠి కంఠస్రవితగాన స్వరాలులా వినబడుతున్నాయి. ఇంత చిన్నతనంలో నీకు యుద్ధమేమిటయ్యా ?

పాంచర :- ఓయి యుద్ధమే జీవితం చేసుకొన్న కర్కశుడా ! నీకు బాలుడెవరో, బాలిక ఎవరో తెలియదో ? ఇవిగో నా బాణాలు రుచిమాడు. ఇవి వాలుచూపులుకావు. ప్రాణాలుహరించే తూపులు సుమా !

౪

సుధన్వుడా బాల సౌందర్యానికి ఆనందంచే ఉప్పొంగి పోయాడు ఈ బాలవీరుడు బాలికా ? ఓహో ఏమా బాలికా సౌందర్యము? ఆ సౌందర్యము భూమీదున్న వనక విత్తులు జల్లగా ఇంద్రదేవుడు తన మేఘాలచే చల్లని వృష్టి కురిపించినప్పుడు, బయలుదేరిన పచ్చని మొక్కలతో నిండిఉన్న పొలంలా ఉన్నది;

ఆ బాలిక అందము, వెన్నెల ప్రసరిస్తుండగా, ఆ వెలుగులోని అమృతం ఆస్వాదిస్తూ తీవలు పారించిన. దేవతలకు అతిప్రియమైన సోమలతలా ఉన్నది;

ఆ బాలిక మనోజ్ఞత్వము హిమాలయ శిఖరాల పుట్టి గీతాలాలపిస్తూ లోయలలో ప్రవహించే వితస్తానది ప్రవహింపులా ఉన్నది. సుధన్వుడు ఈ ఆలోచనలు తన హృదయాన్ని వెన్నెల్లు నింపగా తన రథంమీదనుంచి దిగ్గనురికాడు. ఆతడా రథముమీదే పగ్గాలు విడిచివాడు, అతడు ఆ రథంమీద నుంచి యజ్ఞభాగం భోగించడానికి ఆకాశంనుంచి దిగివచ్చే మరుత్తునిలా ఉన్నాడు.

అతడు తనమీద పడే అసురుల బాణాలు లెక్కచేయలేదు. అతడాయుధాలన్నీ రథంమీదనే ఉంచివేశాడు. అతని చిరునవ్వు మోము, అతని వెలిగిపోయే ఫాలం, అతని విశాలమైన కన్నులు, అతని సమున్నత మూర్తిత్వము, అతని విక్రమము. అతని అశ్వినీదేవ సౌందర్యము. అసురవీరుల్ని సమ్మోహం పరచింది. అసుర వీరులందరు యుద్ధము మాని, అతనివైపే చూస్తూ ఉండిరి. ఆర్యనాయకులూ యుద్ధం మానివేశారు.

పాంచగనైపు చూస్తూ “ఓ దివ్యసౌందర్యరాశీ, ఓ ఇంద్రాణి వంటి పరాక్రమం కలదానా, నిన్ను నా యశోవృష్టి మేఘాలనుకొని పోయినట్లుగా నా సప్తసింధు దేశానికి కొనిపోగలను. ఓ అనవద్యదివ్య మనోహర రూపం కల అసురకన్యా! ఓ బాడబివంటి తేజస్సుకలదానా నిన్ను ఆదిత్యుడు బాడబియైన సంజ్ఞాదేవిని సముద్రంలోనుంచి కొనిపోయినట్లు కొనిపోగలను.” అని ఉచ్చైస్స్వరాన్ని కేక వేసి, సముద్రకెరటంలా కదిలాడు, సింహంలా ముందుకు సాగాడు.

“ఓ ఆర్యశూరుడా! రావయ్యా నా దగ్గరకు, నేనే నిన్ను జయించి, నిన్ను నేను ప్రియుణ్ణి చేసుకొని, తన హృదయంలో యామినిచంద్రుణ్ణి దాచుకొన్నట్లు నిన్ను దాచుకొంటాను ఓ మిత్రునివంటి పరాక్రమం కలవాడా, ఓ అగ్నివంటి తేజస్సుకలవాడా, మంచి గంధం తనువు అన్ని దాచుకొన్నట్లు నిన్ను నా హృదయంలో దాచుకోగలను” అని కేక వేస్తూ గుజ్జారావై, రక్తశిక్తాంగియై పూవులుపూచిన ఫలాశ వృక్షంలా ఆధివసించి ఉన్నది.

తమ రాజకుమార్తెకు అడ్డంవచ్చిన అసురవీరుల్ని సుధన్వుడు లెక్క-చేయక ముళ్ళకొంకలను విదల్చుకొనుచు తన ప్రియురాలైన ధేనువును కలిసికొనబోయే అడవి వృషభంలా, ఆవలి ఒడ్డున ఉన్న తన రాణిని చేర మహాప్రవాహం వడికి ఎదురీదబోయే ఐరావతంలా, అతడు అసురసైన్యాలను ఈనలావలకు నెట్టివేస్తూ పాంచరి దగ్గరకు చేరినాడు.

పాంచరి మహా సంతోషాన నవ్వుతూ, తన నిశిత ఖడ్గాన్ని మొదట వైపు తిప్పి సుధన్వుడు నిరాయుధుడై ఉండడంచేత, మెరుపు వేగంగా అతన్ని ప్రహరించడం ప్రారంభించింది.

సుధన్వుడు తనతలమీద శిరస్త్రాణం పెట్టి, ఎడమ ముష్టితో మహావేగంతో విసరే ఆమె ఖడ్గ ప్రహారాలను ఆ శిరస్త్రాణంపై పడేటట్లు, ఆమెను సమీపించి, కుడిచేతో ఆమె కుడి చేయి పట్టుకొని ఖడ్గంలాగి అవతలకు విసరవైచాడు:

ఇంద్రునివలె బలంగలవాడున్నూ, అశ్వినీ కుమారులవలె అందగాడును. సవితృనివలె కాంతిమంతుడును అగు సుధన్వుడు ఆమె నడుము చుట్టూ చేతులు వేసి అశ్వంనుండి ఎత్తి తీసి ఆమెను గాఢంగా తన హృదయానికి అదుముకొన్నాడు.

ఆమె సంతోషాన మునిమునినవ్వులు నవ్వుతూ ఆ దృఢబాహ్వంగంలో ఇరికిపోయి, అసురవీరులు చూచి ఆశ్చర్యం పొందుతూ ఉండగా, తండ్రి అయిన అసురరాజు నివ్వెరగంది చూస్తూ ఉండగా, రెండు చేతులా అతని చెంపలు పట్టి అతని కళ్ళల్లోకి తేరి పారచూచినది.

ఆమె చూపులు వెన్నెలకిరణాలు మానస సరోవరంలోతుల లోనికి ప్రసరించినట్లాయినది. ఆమె చూపులు కల్పవృక్షంపైన అమృత వర్షం కురిసినట్లాయినది.

అతడామెను చూచి "ఓ హృదయేశ్వరి! ఓ అసుర మహారాజ బాలికా, హిమాలయ పర్వతాగ్రాలు మేఘాలను ధరించునట్లుగా నిన్ను నా

హృదయంలో ధరిస్తున్నాను. నీ నా ప్రణయమంత్రము కచుడు శుక్రుని కడ గ్రహించిన మృతసంజీవి విలా మన ఉభయసేనలకు అమృతత్వం ప్రసాదించు గాక!" అని అంటూ ఆమెను పెదవులపై ముద్దిడుకొన్నాడు.

పాంచర గాయత్రి మంత్రంలాంటి పవిత్ర స్వరయుక్తంగా నవ్వింది ఆమె మధన్యుని హృదయంలో తన మోము దాచుకుంది.

ఇంతలో సాయంకాలమూ ఆదిత్యుడూ, అతని వెలుగూ సముద్రంలో మునిగిపోయిన రీతిగా, దివ్యపరిమళావృతమైన పూవు చెట్టునుండి రాలిపోయిన రీతిగా, పాంచర కౌగిలిలో మధన్యుడు ఆ యుద్ధభూమిలో కూలిపోయినాడు.

మధన్యుని ప్రాణాలు పాంచర ప్రాణాలు ఆ అమృత మృతిలో లీనమైపోయినవి.

అసుర సైన్యాలలో, ఆర్య సైన్యాలలో హాహాకారాలు మిన్నుముట్టినాయి.

రెండవ భాగము

౧

అహమ్మదాబాదు కాంగ్రెసు మహాసభకు ఆంధ్రదేశాన్నుంచి ప్రతినిధులుగా వెళ్ళినవారిలో డాక్టరు వైకుంఠరావు ఎం. బి. అండ్ సి. యం. ఒకరు. వైకుంఠరావు మాంఛి ఉత్సాహవంతుడుగా వున్న మనిషి. ఆటపాటల్లో అందె వేసిన చెయ్యి. మద్రాసు వైద్యకళాశాల ఆటజట్టులన్నిటికీ నాయకుడు. విద్యార్థులలో పేరుపొందిన టెన్నిస్ ఆటగాడు. న్యాయకళాశాల, పచ్చయ్యప్ప కళాశాల, క్రిస్టియన్ కళాశాల, ప్రెసిడెన్సీ కళాశాలల జట్టులలో ఒక్కటిన్నీ అతడు కాలేజీవిద్యార్థిగా ఉన్నంతకాలం కాలిబంతి, హాకీబంతి, టెన్నిస్ ఆటలలో వైద్యకళాశాలతో పోటీచేసి మొదటిరంగమైనా దాటలేక పోయాయి.

ఎన్ని వేల సంవత్సరాలనుండో భారతదేశంలో విజృంభించిన ఆర్య వీరుల వీర్యమూ పరాక్రమమూ అతనిలో మూర్తీభవించాయిరా అనేవార అతని స్నేహితులు.

నలుగురు స్నేహితులతోటి ప్రతినిధులుగా స్వగ్రామమైన గుడివాడ నుండి బయలుదేరి బెజవాడ, సికిందరాబాదు, ఎల్లోరా, అజంతా, జాల్ గాన్, బార్డోలీలమీదుగా అహమ్మదాబాదు చేరుకున్నాడు.

అహమ్మదాబాదు కాంగ్రెస్‌లో కుర్చీలూ బల్లలూ లేవు. అందరూ ఆ మహాశిబిరంలో క్రింద కూర్చోవలసిందే. ఒకప్రక్క ఖిలాఫత్ మహాసభ ఒకప్రక్క స్వదేశవస్తు, ఖాదీప్రదర్శనము, దేశదేశాలనుండి వచ్చిన లక్షల

కోలజ జనం. అక్కడే సబర్మతీ నదీతీరాన్ని మహాత్ముని ఆశ్రమం అహమ్మదాబాదు ఏనాటి భారతీయ మహోత్కృష్ట గాథలనో స్మరింపచేస్తున్నది.

భారతదేశం తనకు త్యాగంలో విముక్తి వస్తున్నదని పవిత్ర ప్రపంచ ప్రఖ్యాత అపర అహింసావతారమైన మహాత్ముని చూస్తూ మురిసిపోతున్నది.

ఆ వైభవం స్నేహితులతో చూస్తూ భారతదేశంలో జరగబోయే అఖండ సత్యాగ్రహ యుద్ధానికి మహాత్మునికే నాయకత్వమిచ్చి, శ్రీ శ్రీ హకీంఅజ్మల్ ఖాను గారి యాజమాన్యాన కాంగ్రెసు తీర్మానం చేసింది.

వైద్యకళాశాలలో వైకుంఠరావు ఆఖరుసంవత్సరం చదువుతూ ఉండగా మహాత్ముని దివ్యవాక్యాలు భారతదేశమంతా మారుమోగాయి వైకుంఠరావు ఆ క్షణమే కళాశాలవదలి పైకి వచ్చేద్దామనుకున్నాడు. కాని ఇంక మూడు నెలలు ఓపికపట్టి ప్రభుత్వోద్యోగంకోసం తాను నిశ్చయించుకొన్న కార్యక్రమం మానివేసి విడిగా వైద్యవృత్తి చేసుకుంటూ కాంగ్రెసు కార్యక్రమంలో పాలుగొంటూ ఉండాలని వైకుంఠుడు నిశ్చయం చేసుకున్నాడు

నాగపూరు కాంగ్రెసుకు వెళ్ళాడు. అప్పటికి అతడు హౌసుసర్జనులో ఉన్నాడు. ప్రసూతివైద్యము, కళ్ళవైద్యం పూర్తిచేసి గుడివాడలో వైద్యవృత్తి ప్రారంభించాడు. ప్రారంభించిన మూడునెలలలో వైకుంఠునికి నెలకు ఆయిదారువందలు దొరుకుతున్నాయి.

ఈ కారణాలన్నిటిచేత ఇదివరదాకా పెళ్ళిమాట తలపెట్టక, ఇప్పుడు పెళ్ళిసంగతి తర్వాత చూసుకోవచ్చునులే అని ఊరుకున్నాడు.

౨

అహమ్మదాబాదు కాంగ్రెసు అద్భుతంగా జరిగింది. అక్కడినుండి స్నేహితులను "అబూపోయి దిలావరా గుహలను చూచివద్దాం రండర్రా" అని ప్రోత్సహించాడు వైకుంఠరావు.

ఢిల్లీ మెయిల్ — అబూరోడ్డు స్టేషనులో దిగారు మనవాళ్లందరూ. ఆ బండిలోనే ఆ సమయంలోనే మొదటితరగతులోనుంచి తహిమీనా బాట్లివాలా కన్యయూ, ఆమె తండ్రి బాట్లివాలా గారూ కూడా మెయిలులో ఒక మొదటితరగతిలోంచి దిగారు.

తహిమీనా కన్య పార్సీబాలికలలో దేవకన్యలాంటిది. గులోబకావలీ కన్యను అందాలు నేర్చిన మనోహరాంగి.

తహిమీనా ఇంగ్లండులో చదువుకుంది ఆంగ్లబాలికలు వారిచదువులోనే వారిని తోసి రాణీ తేలింది. ఆమె ఎం. ఏ; పియుచ్. డి. పరీక్షలలో మొదటగా జయమొంది ఇంటికి వచ్చింది.

ఆమె ఇంగ్లండులో చదువుకొనే రోజులలో ఆటలలో మొదట! నాట్యంలో మొదట. భారతీయ బాలిక అయినా, ఆమె అనేక ఆంగ్ల ఉన్నత కుటుంబాలవారి ఇళ్ళల్లో వారి కుటుంబాలలోని బాలికలాగే తిరిగేది. ఆమె అంటే అంత స్నేహం ఆ బ్రిటిషుబాలలకు.

తహిమీనాను చూచినవాళ్లందరూ కొంచెం వేడిదేశంలో ఉన్న ఇంగ్లీషుబాలికే అనుకొనేవారు.

టెన్నిస్, హకీ, ఈత పందేలలో మొదటగా వచ్చేది. తహిమీనాను ఒకరిద్దరు పెద్దకుటుంబాల ఆంగ్లబాలురు పెళ్ళి చేసుకుందామని చూశారు కూడా.

ఎందుకనో తహిమీనాకు పెళ్లి అంటే ఎప్పుడూ ఇష్టంలేదు. అనేక పార్సీ పెద్దలు ఆ బాలికకు చాలా మంచి సంబంధాలు తెచ్చారు.

ఆ బాలిక స్త్రీగా ఎంత అందగత్తో, మగవీరుడులా అంత అల్లరిపిల్ల. ఎప్పుడూ మగవానిలా వేషం వేసుకుని గుఱ్ఱంస్వారి చేసేది. కారు నడిపేది. ప్రయాణంలో ఎప్పుడూ మగవేషంలోనే ఉండేది

3

బాట్లీవాలాగారు కోటీశ్వరులు, ఆయన ఎన్నో కంపెనీలు పెట్టించి వాటిని అత్యంత లాభం కొనివచ్చే సంస్థల చేశారు. ఎన్నో పరిశ్రమ సంస్థలకు ఆయన ముఖ్యాధ్యక్షుడు.

ఆయన మొదటినుంచీ గాంధీమహాత్ముని శిష్యులలో ఒకడయ్యాడు. అందుచేతనే ఈ సంవత్సరానికి ముందు సంవత్సరంలో ఆయనకు ప్రభుత్వం పెద్ద బిరుదం ఇద్దామనుకున్నారు. కాని బాట్లీవాలాగారు ఖండితంగా తన కక్కరలేదని కబురుచేశారు.

తండ్రిగారూ కుమార్తెయూ అహమ్మదాబాదు కాంగ్రెసుకు బొంబాయి నుంచి ప్రతినిధులుగా వచ్చారు.

వారూ కాంగ్రెసు అయిపోగానే ఒకరోజు అబూచూచి మళ్లీవద్దామని బయలుదేరి వెళ్ళారు.

అబూరోడ్డుస్టేషన్‌లో ఒక మంచి కారువచ్చి ఉంది. స్టేషన్‌లో దాదాబాయి మెకంజీ తన చుట్టమైన బాట్లీవాలా కుటుంబానికి కారు వేసుకొని వచ్చారు. ఆతిథ్యం ఇద్దామని.

స్టేషనులో బాట్లీవాలాతండ్రి కుమార్తెదగ్గరకు స్వాగతమిచ్చి అబూ పట్నం తీసుకపోతూండు దాదాబాయి.

ఆ మెయిలు బండిలోంచి దిగి వైకుంఠరావు అతని స్నేహితులూ ఉదయం అక్కడే ఇన్ని పూరీలు తిని, పాలుతాగి బస్సుమీద అబూ చేరారు.

అబూనగరం ఆరావళి పర్వతాలలో దత్తాత్రేయ శిఖరానికి అయిదు వందల అడుగుల దిగువను ఉన్నది. అబూఎత్తు నాలుగువేల అడుగులకు తక్కువగా ఉంటుంది. అబూనగరానికి రోడ్డు వంకరటింకరగా పైకి ఎక్కుతుంది

బస్సు వెళ్ళుతూంటే రోడ్డుమీద ఒక పెద్దపులి పడుకుని ఉంది. బస్సు ఆపి విద్యుచ్ఛక్తి కొమ్ము, మామూలు బూరా అల్లరి హంగామాచేస్తే ఒక్క

గంతు వేసి దిగువ లోయలోకి పులి మాయమైంది.

అంతరి ప్రయాణీకుల ప్రాణాలు లేచిపోయాయన్నమాటే.

వైకుంఠ:—ఓరే విశ్వం! ఇప్పటికి చూశావు రా ఖరీమీద పెద్దపులిని.

విశ్వం:—నేను పెద్దపులులను సర్కసులలోనూ, జంతుప్రదర్శన శాలలో నేగా చూసింది!

రామం:—ఓహో ఏమిగొప్పగా ఉందిరా! ఏమిదర్జారా! మనకేసి నవ్వుతో చూసినట్లుగా అయిందిరా!

వైకుంఠ:—దిగివెళ్ళి దాన్ని పట్టి దాంతో ఆడుకుందామనిపించింది.

కృష్ణమూర్తి:—నువ్వు దుష్యంతుడు కొడుకువా? లేక కాశీమజిలీకథలోని సింహాలమావాడవనుకున్నావా?

అబులో ఒక సత్రంలో మకాంపెట్టి మన స్నేహితులు దిలావరాగుళ్ళు చూశారు. అచలేశ్వరదేవాలయం చూశారు, దత్తాత్రేయ శిఖరం ఎక్కారు.

మూడురోజులైన తర్వాత అబునగరానికి రెండుమైళ్ళ దూరంలో ఒక లోయలో వశిష్ఠాశ్రమం చూడడానికి వెళ్ళారు.

౪

వశిష్ఠాశ్రమం ఎంతో అందంగా ఉంది. ఎన్నో ఫలవృక్షాలున్నాయి ఒక సెలయేరు ప్రవహిస్తూ ఉంది.

ఆ ప్రకృతి దృశ్యమూ, అలాంటి ప్రదేశాలలో ఋషులు ఆశ్రమాలు ఏర్పాటు చేసుకొన్న భావమూ సమన్వయం చేసుకుంటూ వైకుంఠరావూ స్నేహితులూ తిరిగి అబూనగరం వస్తూ ఉన్నారు.

చలి హిమాలయాలలోని చలిలా గజ గజ వణికిస్తూ ఉంది.

ఐదుగురు స్నేహితులూ మాట్లాడుకుంటూ వస్తూన్నారు. స్నేహితుల జట్టుకు ముందుగా, ఒక వృద్ధుడు, ఒక బాలుడు అంగ్లదుస్తులు ధరించి

నడుస్తున్నారు. వృద్ధుని తలపై పార్సీ క్యాప్ ఉంది. సాయంకాలపు బాలుర ఆ బాలుడు హేటు ధరించి ఉన్నాడు.

ఇంతట్లో వెనకవచ్చే వైకుంఠరావు జట్టుకు 'ఓహో హో' అన్న ఒక కేక వినబడింది. ఆ కేకలో ఏదో వర్ణించలేని భయం గర్భితమై తోచి, మనవాళ్ళందరు ముందరకు పరుగెత్తారు. ఆ దగ్గరలో ఉన్న స్థలం దగ్గరకు వెళ్ళగానే మనవాళ్ళ ప్రాణాలు నిలువునా తేలిపోయాయి. ఎదురుగుండా పడుకుని వీరి అందరివైపు ఒక మహా వేదాంతిలా చూస్తోంది ఒక పెద్దపులి!

మనవాళ్ళందరూ బిఱ్ఱబిగుసుకుపోయారు! ఆ కొత్త పురుషులూ బిఱ్ఱబిగుసుకుపోయి ఉన్నారు.

ఇంతట్లో ఉరుములా ఒక పెద్ద బొబ్బపెట్టి తన చేతిలో విలాసంగా తిప్పుకుంటూ ఉన్న ఒక అడవిదుడ్డుకఱ్ఱను పైకెత్తి వీళ్ళందరికీ ముందుకు ఉరికాడు వైకుంఠరావు!

ఆ కేకతో పెద్దపులికి ఏమి గాంగారు పుట్టిందో ఓ చెంగున గంతు వేసి ఆ దారిపక్క దుబ్బుల్లోకి ఉరికి నిముషంలో మాయమయింది.

పెద్ద కేకలు వేసుకుంటూ ప్రాణాలు బిగపట్టుకొని వారంతా అబూనగరం చేరారు.

బాట్లీవాలాగారు వారందరికీ ముఖ్యంగా వైకుంఠరావుకీ కృతజ్ఞత తెల్పి తమ బసచేరుకున్నారు.

5

అబూనగరం చుట్టుపక్కలా అంతా చూచి సాగుతున్న ఒక స్నేహితుణ్ణి బస్ మీద పంపి, మిగతా నలుగురూ నడుస్తూ పాటలు పాడుకుంటూ, అయిదవ రోజు సాయంకాలం వైకుంఠరావూ స్నేహితులు అజూ నేవరకు పోతున్నారు.

కొండదారి కొంత దూరం పోయేటప్పటికి, ఆ రోడ్డు మీద ఒక కారూ చుట్టూ ఒక పిల్లజట్టూ కనపడింది. వీళ్లు నలుగురూ దగ్గరకు వెళ్ళేసరికి

కొంత మంది భిల్లులు వచ్చి వీళ్లని చుట్టుముట్టారు. వైకుంఠరావు సహా ఐదుగురు భిల్లులను బంతుల్లాపట్టి అవతలకు గిరవాటు వేశారు!

"ఓకే వీళ్లు గాంధి దేముడు జట్టు వాళ్ళరా" అని కేకలు పెట్టి కను మూసి కను తెరిచేటంతలో మాయమై పోయారు భిల్లులు.

అప్పుడా కారులోంచి దిగింది బాట్లీవాలాగారు, ఏమిటీ విచిత్ర సంఘటనలు అని వారూ అనుకున్నారు. వీరు అనుకున్నారు!

తెహిమీనా పార్శీ బాలిక, ఆ బాలిక హృదయంలో వైకుంఠరావు పెద్దపులిని అల్లరి పెట్టినప్పటినుంచి, ఏమి చిత్రమో మకాంపెట్టి కూచున్నాడు. పార్శీ బాలికలు పార్శేతరులతో సాధారణ స్నేహం కన్న ఎక్కువ దూరం పోరాదు: అయినా ఆ కొత్త బాలుడు, చీకటిలో కూడా గంభీర వ్యక్తిత్వంతో, అప్రతిమ ధైర్యంతో పెద్దపులిని తరిమివేస్తూ ఎన్నిసార్లో ప్రత్యక్షం అవుతూ ఉన్నాడు.

బాట్లీవాలా మన స్నేహితులకు వందనాలర్పిస్తూ వస్తూ "మీకూ మాకూ ఈ చిత్ర సంబంధం ఏమిటి?" అన్నాడు.

"నేనూ అదే అనుకుంటున్నానండీ" అని వైకుంఠరావు సమాధానమిచ్చాడు. అందరూ కలిసి భిల్లులు రోడ్డు కడ్డంగా వేసిన రాళ్ళూరప్పలూ ఎత్తిపారవేసి మోటారు కారు సరిగా పోవడానికి దారి చేశారు. కారు వెళ్ళి పోయింది. స్నేహితులు స్టేషనుకు పోయి అహమ్మదాబాదుకు రెండవ తరగతి టిక్కెట్లు కొన్నారో లేదో మెయిలు టక్కున వచ్చింది.

6

వెంటనే మన స్నేహితులైదుగురూ ఇటు తిరిగారు అటు తిరిగారు ఏ సెకండు క్లాసులోనూ ఖాళీ లేదు

వైకుంఠరావుకు కోపం వచ్చింది. రైలు కదలమని చెప్పినట్లుగా ఈల వేయగానే గార్డును పట్టుకొని గబుక్కున వెనక్కు తిప్పి "గార్డుజీ నమస్కారం! క్షమించండి! సెకండు తరగతిలో స్థలం అణు మాత్రం లేదు, అహమ్మదా

బాదుడ్ యానం. మొదటి తరగతిలో ఎక్కుతాం! తరవాత స్టేషనులో చార్జి ఇస్తాం, సెంఫ్!" అని పరుగెత్తి ఒక మొదటి తరగతిలో ఇద్దరే ఉన్న ఆరు సీట్ల దానిలో ఎక్కబోయారు.

పెట్టె గుమ్మంలో తహిమీనా బాట్లీవాలా పురుషవేషంలో నుంచుని ఉంది.

వైకుంఠరావు అతని స్నేహితులు గబగబ ఎక్కబోతూండగా తహిమీనా ఎక్కడానికి వీలులేదు" అన్నది. "ఓయి కుర్రాడా రైలు కదులుతున్నది. వాదించడానికి వ్యవధిలేదు" అని లోపలికి ఆ బాలుణ్ణి నెమ్మదిగా నెట్టుకుపోయి, స్నేహితులకు దారి చేసినాడు.

బాట్లీవాలా గారు ఆతోపంతో లేచి "ఎవరువా?" అని కేకవేశారు.

వైకుంఠరావు చిరునవ్వు నవ్వుతూనే ఉన్నాడు. ఇంతట్లో తహిమీనా తన తండ్రి చేతి కర్ర తీసికొని వైకుంఠరావు నెత్తిమీద దబదబ బాదడం ప్రారంభించింది, మరుపటి క్షణంలో ఆ కర్ర ఆమె చేతిలోంచి ఊడదీసి కర్ర రెండు ముక్కలు చేసి వైకుంఠరావు మూలకు విసిరేశాడు.

ఒక దెబ్బ అతని నుదురుపై తగిలి చర్మం కొంచెం పగిలి, రక్తం బొట బొట కారింది.

„అనేమిటి అమ్మాయీ?" అని పార్శీ భాషతో బాట్లీవాలా అన్నాడు

వైకుంఠుని తహిమీనా తాడన మారంభించగానే, ఆమె తలపై ధరించిన ఇంగ్లీషు టోపీ ఊడిపడిపోయినది. ఆమె జుట్టుముడివీడి నాటుపేసిన ఆ బాలిక వీపుపైబడి విసరించింది. ఆ బాలిక సిగ్గుపడుతూ నిలుచుంది. వైకుంఠుడామె ఇంత వరకు బాలుడే ననుకొన్నాడు.

అందమైన బాలుడు, అత్యంత సుందరి అయిన బాలిక అయింది.

ఆమెను తేరిపార చూచినాడు. ఆమె అతన్ని తేరిపారచూచించి

„నీవా!" అని అతడన్నాడు! „నీవా!" అని ఆమె అన్నది.

7

దాదాభాయి బాట్లీవాలాగారబ్బాయి వైకుంఠుడు పెద్దపులి బారినుండీ భిల్లుల బారినుండీ తమ్ము తప్పించిన ప్రాణదాత ఇతడే అని పోల్చుకొన్నారు.

దాదా:- ఆశ్చర్యమిదండి! ఆ సీటుపైన కూర్చోండి, మా అమ్మాయి చాలా తొందరపడింది. అప్పుడు స్నేహితు డొకడు గాయం కట్టాడు!

వైకుంఠుడు నవ్వుతూ "పరవాలేదండి! తొందరలో ఇలాంటి సంఘటనలు జరుగుతుంటాయి"

ఆతనిపై ప్రసరించిన అంగాంగ చూపులు తహిమీనా మరల్పలేదు, వైకుంఠుడు తన చూపులు ఆమెనుంచి మరల్పలేక పోయాడు.

అహమ్మదాబాదు చేరేపటికి వారూ వీరూ స్నేహితులయ్యారు. ఇరవై ఏళ్ళ బాలిక తహిమీనా వైకుంఠుని అహమ్మదాబాదులో తన ఏకాంతమందిర ఒంటిగా కలుసుకొంది!

తహి:- నిన్ను ఎన్నివేల సంవత్సరాల క్రిందటనో కలుసుకున్నట్లుంది. ఇదివరకు మనం ఎక్కడైనా కలుసుకొని ఉంటామా?

వైకుం:- కాంగ్రెసులో నేమో!

తహి:- కాదు! ఇదివరకే నీతో నేను యుద్ధం చేసినట్లు, నువ్వు నన్ను ఓడించి—

వైకుం:- ఓడించి నన్ను మా దేశానికి ఎత్తుకొనిపోయి వివాహమాడినట్లు కలగాని కల!

తహి:- నాకు అంతే!

వారట్లు గంటలు మాట్లాడుకొన్నారు. ఆమె నిర్భయంగా నిస్సందేహమైన మాటలలో వైకుంఠుని తాను ప్రేమిస్తున్నానని చెప్పింది. వైకుంఠుడు, "తహిమీనా! నీ ప్రేమ ఎన్నటికీ నాకుంది, నిన్ను యుగాల క్రితం పోగొట్టుకొని ఇప్పుడు మళ్లీ! కాని నాకు నీతో అన్నభావం నన్ను వీడదు! నువ్వే

స్వప్న కాలం నా చూపులలో! నా హృదయంలో నా స్వప్నంలో! ఎల్లాగ నిన్ను వదిలి ఉండటం!"

"ఓయి క్షత్రియ రాజా! నేనూ నిన్ను వదిలి ఉండగలనా? ఏమో నేను అసుర బాలికనై, నువ్వు ఆర్య బాలుడవేమో! గులాబకావలీ కన్య కథ వినలేదా?"

ఒక్క నిముషం వారొకరి కొకరు విడిచి ఉండలేక పోయారు.

దాదాభాయి గారికి గొంతుకలో వెలక్కాయ పడినట్లయింది. పార్సీ కన్యక పార్సీ తరుణ్ణి ఎల్లా వివాహం చేసుకోగలదు?

తహిమీనా ప్రేమ మతాలు దాటింది, దేశాలు దాటింది. దేహబలం జ్ఞానబలం నటుంటే, దేశ, పరిరక్షణ చేయుడానికి ఎంత ముఖ్యమో ప్రేమబలం అంతే ముఖ్యం అని ఆమె అనుకుంది. ఒక జాతిని చెక్కుచెదరకుండా కాపాడుకోడం, పురాతన వస్తు సంరక్షణభావం కావచ్చును. అమ్యాదయం భావం అన్ని విషయాలలోనూ వర్తించను. శ్రీ జిన్నా గారి వివాహం జాతిని మించి నడిచింది. అని ఆమె దృఢనిశ్చయానికి వచ్చింది.

ప్రేమ ఒక్కటే సర్వ మతాలను, సర్వ దేశాలను మించి పైకి ప్రవహిస్తుంది. ఆ ప్రవాహం కొండలను గోదావరి కోసినట్లు ప్రవహిస్తుంది. ఒక నిగ్రో పురుషుణ్ణి తెల్లజాతి స్త్రీ ప్రేమించి నడిస్తే అమెరికా తత్వం అడ్డం వస్తుందా?

ఏ యుగాలనాటిదో ఈ ప్రేమ ఈ దివ్యసమాగము యమునాగంగా సంగమము అవుతుంది.

ఎందుకు పార్సీలు ముస్లిం మతంలో కలవలేరు. ఎందుకు అసురకన్యలు ఆర్యవీరుల్ని ఉద్వాహం కాలేరు?

ఈలా తనలో గంభీరంగా వాదించింది తహిమీనా?

8

వైకుంఠరావును అనుకూలమైతేను పార్టీ పత్రికలలో అల్లరి అతను గమనించలేదు. కొన్ని బెదిరింపు ఉత్తరాలకు అతను లెక్కచేయలేదు.

అతను మహాత్మునికి రాసి అనుమతి తెప్పించుకున్నాడు.

పార్టీ సంఘమువారు పనికిరాదన్నారు. అనేక విధాల దాదాభాయి బాట్లీవాలా గారిని ఒత్తిడిచేశారు.

వేదాలలో, జెండ్ అవెస్టాలో గాథలుగా, బుక్కులుగా పాడబడిన పాంచర మనసాల ప్రేమ కథన మహాబలం ఎవ్వరాపగలరు ?

తహమినా తండ్రి ఇరానీదేశంనుండి వచ్చి సమ్మతి ఇచ్చిపోయింది. వైకుంఠరావు సమ్మతి చేశాడు.

సబర్మతి ఆశ్రమంలో తహమీనా వైకుంఠుల వివాహం అతివైభవంగా జరిగింది.

9

ఆ దంపతుల ప్రేమ పవిత్ర సత్యాగ్రహ విజయం.

"ఓ దేవీ! తహమీనా! ఎంతటిది మన యీ ప్రేమ!"

"ఆర్యవీరుడవు పంతం నెగ్గించుకున్నావు!"

"నీవు ఆర్యబాలికవు కావా! ఆర్యత్వం మహాత్మునిధర్మం అర్థం చేసుకోడంలో ఉంది కాదూ! సత్య ప్రేమంకోసం మహోత్తమ సత్యాగ్రహం చేశావు ప్రాణప్రియా!"

తహమీనా! వైకుంఠుని హృదయంమీదవాలి, ఆనంద తలవంచి మధుర పరిమళంగా అతని పెదవుల తనివితీర ముద్దుకొంది. వైకుంఠుడు స్వర్గానికి మొక్కుకొన్నాడు; ఈ దివ్యభామినిని తనకు ప్రత్యక్షం చేసినందుకు.

వారిద్దరూ శాంతిసేనా మహాయుద్ధంలో సైనికులుగా సాగగా, ఒకరి నడుంచుట్టూ ఒకరుగా భావిభారతదేశంలోనికి అడుగిడుతూ నడుస్తున్నారు!

తిరుపతికొండ మెట్లు

౧

శ్రీ తిరుమల మహా పుణ్యక్షేత్రంలో గాలిగోపురానికిపోయే మొదటి మెట్ల వరసలో సగం దాటినపైన, ఏకాకి కుంటి బిచ్చగాడు, ఉన్నాడు నివాసం.

ఏ బిచ్చగాళ్ళ ఋషి కులానికి చెందకుండా ఉన్నాడు ఆశ్రమం ఏర్పరచుకున్నాడు. రెండు కాళ్ళూ మొండే! కాని వాడికున్న బలం విపరీతం. వాడు చేసే దొమ్మర విద్యల సాహసం, నైపుణ్యం ఏ ఇసాళోగాంచు రష్యను సర్కసు జట్టులో ఉండే పరమసాహసికిన్నీ లేదు.

చేతులలో మోకాక్కుతాడు, కోతిలా కొమ్మనంచి, కొమ్మకు ఎగిరి దూసుకుపోతాడు బొంగరాలాడుతూ చక్రంలా గిరగిర తిరుగుతాడు. దేహమంతా బాలఖిల్యమునిలా పైకెత్తి కాళ్ళమీద తలక్రిందులా నిలబడి నడుస్తాడు. మెట్టుమీదనుంచి పై మెట్టుకు బంతిలా ఎగురుతాడు. ఒంటిచేతిమీద నిలుస్తూ, కాళ్ళల్లోంచి చూస్తాడు. ఆతని విచిత్రపు ఆసనాలూ మొగ్గలూ ముందుపాతయోగివిన్యాసాలు దిగదుడుపు గాని, జపానుసర్కసువీరుడు వెనుకాకో గాని విన్యాసంచేసే ఆసనాలూ మొగ్గలూ కేయి కావ్యవత్తుల విద్యుత్ దీపం ముందు ఆముదం దీపంలా తెలతెలపోవలసిందే!

యాత్రికుల దండాలు మేఘాలులా పున్నడుముందర ఆగి, ఆతని అద్భుతమైన మొగ్గలు. వసులు చూసి, ఆశ్చర్యంతో దిమ్మెరపడీలు, శానులు, అజ్ఞాలు వర్గం కురిపిస్తే, గతితో పిత్తరి అయ్యేసరికి, ఆయనూ, ఆయన రూపాయల చిల్లర చెరువులు కట్టవలసిందే. ఏ బ్రహ్మోత్సవమో అయితే, ఇక, పదిహేనురూపాయలు వరదలు కట్టాయి.

తిరుపతికొండల ఎక్కుడు దిగుడుల ఏడుమైళ్ళలో ఉన్న నాలుగువందల ఏభయియారు బిచ్చగాళ్ళలో, పున్నడుకు వచ్చే రాబడి ఇంక ఎవరికీ లేదు.

వికలాంగులు ఉన్నారా, ముక్కు నోరు అంతా ఏకరంధ్రమైనవా రున్నారు. కుష్ఠరోగులు, మాంత్రికులు, సన్యాసులు, ముళ్ళమీద పాంస తులి శేప్రమీదలా దండుకొనే యోగీశ్వరులు, గుడ్డివాళ్ళు, కోకిలకంఠ ముతో పాడే గాయకులు, ఆడవాళ్ళు, మగవాళ్ళు బిడ్డలు, భయం కలగ జేసేవి, పట్టి మొద్దువి, కళాసౌందర్యం వెల్లిరిసేవి విగ్రహాలకు ముందుంచు కొని పూజారి పనిచేసే భక్తులు—ఎన్నిరకాల లున్నారో తిరుమలేశ్వరుని కొలువుచేసే అయ్యంగార్లు, ఆచార్యులు, ఆడ్వాళ్లు, రెడ్లు, మొదలియార్లు, సెట్లు. వీళ్ళతోపాటు, కోతులతోపాటు ఈ బిచ్చకుల బృందాలు!

౨

ఆ విచిత్ర పరిసరంలో ఉన్న బిచ్చగాళ్ళంతా పున్నణ్ణిచూసి, అసహ్యించుకునేవారు! పున్నడు మట్టివాళ్ళందరికీ విరోధి అయిపోయినాడు. అతడి సంపాదన వాళ్ళ కడుపుల్లో మంటలు చెలరేగజేసింది. వారికి ఉండుకు పోతుతనం శాశ్వితదేశాన్ని సహారా ఎడారి చేయగలశక్తితో విజృంభించింది. విశేషణ పరివాహాలు పున్నడుదగ్గర ఆవకట్ట కట్టుకుని; అక్కడ మహా సగమైన, అక్కడ ఏడు కొండలూ నిగ్గల వాహినులుగా ప్రవహిస్తున్నాయి.

పున్నణ్ణి క్రూరగా కొండమీద నుంచి జపానువారు మంచూరియా ఆక్రమించుకొని చీనా రాజ్యాన్ని తరిమినట్లు తరిమివేయాలని బిచ్చగాళ్ల

సంఘంలో ఉద్యమం బయలుదేరింది. బిచ్చగాళ్ళలో ఏ కబురైనా తీగలేని వార్తాయి శేషాచలం అంతా నిమిషంలో వ్యాపిస్తుంది మోకాళ్ళ పర్వతం, ముగ్గుల పర్వతం, సప్తగిరి ద్వారం అన్నీ ఆ వార్త ఆక్రమిస్తుంది. పున్నణ్ణి శ్రీ వెంకటేశ్వర సాహిత్య భక్త బృందంలోంచి రెండు వేళ్ళ మెళ్ళగా విసిరివేసే ముందు ఏక మాఘశుద్ధ ఏకాదశినాడు బిచ్చకులు ఆ ఆక్రమాలన్నీ తీర్మానించుకున్నాయి. దీనికి కారణం ఏమిటంటే ఆ ఏకాదశి ఉదయం నుంచి పున్నడికి మధ్యాహ్నానికి ఇరవై అయిదు రూపాయిలు వచ్చాయి. ఇంకా వస్తున్నాయి! సాయంకాలానికి ఈ తీర్మానం!

ఈ తీర్మానం ప్రకారం బిచ్చగాళ్ళకు అన్నము, సాంబారు అమ్మే వాళ్లు పున్నడికి అమ్మడం మానివేశారు పగులు ఏడు మైళ్ళదారి పొడుగునా విశ్రమించే వాళ్లు విశ్రమించడం మానివేశారు.

3

పున్నడు మొదట వేళాకోళమనుకున్నాడు. కింద ఆశ్రమంలో ఉన్న దిగుడుబావిలో నుంచి నీళ్ళు, పై ఆశ్రమాల వాళ్ళకీ, వీధి బిచ్చగాళ్లకీ అమ్మే నీళ్ళవానిని ఆవేళ పున్నణ్ణి వెక్కిరించి "నీళ్ళు, నీళ్ళు" అని పున్నడు గొంతెండుకున్నా, నడుమూ కటిగౌరం ఆడించుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది పున్నడికి కళ్ళు తెప్పబడ్డాయి.

ఆ స్థలం వదిలి కిందకిపోయి నీళ్ళు తాగిరావచ్చును. కాని పున్నడున్న స్థలం అత్యంత లాభదాయకమైన స్థలం. యాత్రికులు విశ్రాంతికి ఆగే స్థలం. మెట్లెక్కివస్తూంటే నే పున్నడు కనబడతాడు. ఆ స్థలం వదిలితే పున్నడికి రెండు నాళ్లు రూపాయలిస్తామన్నారు. కొందరు బిచ్చగాళ్లు: పున్నడు ఆ స్థలానికి నెలకు పదిచొప్పున అద్దె, పదిచొప్పున అమ్మకానికీ ఇచ్చి వస్తుండు నెలలకు వెంకటేశ పెరుమాళ్ళ పున్నమా అని సంపాదించాడు

చెట్టు నీడనే కూలబడి కల ఛాయిమూగ వాలిపోగా. పున్నడు తన జీవితం అంతా తలపోసుకున్నాడు.

౪

పున్నైడు అనంతపురం జిల్లాలో ఒక గ్రామంలో నివసించే అభిమానవంతుడూ ఆస్తివంతుడూ అయిన రెడ్డి భూస్వామి. ఈ రెడ్డి కుటుంబానికి, పక్క ఊరిలో పెద్ద భూస్వాములైన ఇంకో రెడ్డి కుటుంబానికి సరిహద్దు తగాదా వచ్చి కురుపాండవయుద్ధమై పోయింది.

అప్పుడు పున్నైడి పేరు పుల్యాంరెడ్డి. పుల్యాంరెడ్డి తండ్రినీ ముగ్గురు అన్నదమ్ములూ వీరస్వర్గం పొందారు. వారితో పాటు అవతల కక్షవారూ చాలామంది రంభకోసం పెనుగులాడడానికి స్వర్గానికిగూడా ఈ తగాదా తీసుకువెళ్ళారు. అవతల కుటుంబంలో ఇద్దరూ, ఇటు పుల్యాం రెడ్డీ మిగిలారు.

పుల్యాంరెడ్డి రెండుకాళ్ళూ ఆ యుద్ధంలో విరిగిపోయినాయి. జిల్లా వైద్యాలయంలో రెండుకాళ్ళూ ఛేదించి మొండివాణ్ణి చేశారు. కుటుంబం యావత్తూ నశించింది. వ్యాజ్యాలలో ఆస్తి ఇదివరకే పోయింది. అన్నదా లయింకా చందలు పట్టుకొని కర్రలతో ప్రయాణాలు చేసి రెండేళ్ళకు వెంకటాచలం పోతూనా భక్తిపైన రెండవ వేషాచలపతిలా అవతరించాడు పుల్యాంరెడ్డి. ఇంకో రెండేళ్ళలో పున్నైడయ్యాడు రెడ్డి.

అవతల రెడ్డికుటుంబం ఏమవుతుందో ఎవరికి తెలుసు? భగవంతుడికి తెలీదా అన్న వేదాంతం, బ్రతుకుమీద ఆశ అతన్ని తిరుపతికొండ మెట్లల్లో అవతరింపచేశాయి.

౫

పూర్వచరిత్రలన్నీ మాయమై పున్నైడికి కళ్ళ ఎదుట చుక్కలు రాలినవి. అతనిగొంతుక ఎండింది. ఆకలి కొండచిలువలా చుట్టుకుపోయింది, ఎముకలు పిప్పిచేస్తోంది.

కొండమీద దుకాణాలకు వస్తువు అందుబాటుచేసే వర్తకులు వచ్చినప్పుడు పున్నైడు కొంత డబ్బు వారికి యిచ్చి సాయంకాలానికి వంట

సామాగ్రి తెప్పించుకొన్నాడు. డోలీవాళ్ళకు రెండణాలు చేతిలో పెట్టి కుండెడు నీళ్ళు తెప్పించుకున్నాడు!- ఆ సరుకులతో, ఆ నీటితో మూడురోజులు గడిపినాడు పున్నెడు.

నాలుగోరోజు తెల్లవారగట్ల మూడింటికి లేచి ముష్టికి తయ్యారైనాడు. తెల్లవారేవరకు ఒకరూపాయిన్నర మూడు దమ్మిడీలు పోగయినాయి. ఇంతలో మామూలుగా కొండమీద దుకాణాలకు సరఫరాదారుడు కందసామి వంటసామాగ్రి తెచ్చి ఇచ్చే సమయమైందని కొండపైకీ దిగువకూ చూసి, ఆ దిక్కునే నాలుగు బారల దూరంలో తాను నక్కిపోయే పొదకడకుపోయి, ఒక పెద్దరాయిఎత్తి చూసినాడు.

అతని కళ్ళు తిరిగి "అమ్మయ్యో!" అని వెనక్కు వాలిపోయినాడు. ఆ రాతి క్రింద పున్నెడు దాచుకున్న అయిదువందల డెబ్బదియైదు రూపాయల మూటా మాయమై పోయింది. పున్నెడు ప్రాణం నిలువునా కూలబడి పోయింది. రాతి పక్కనే పున్నెడూ కూలబడిపోయాడు!

కొంతసేపటికి అతని మెదడు జ్వలించింది. ఈ పని చేసింది. తనను వెన్నుపట్టే కుప్పుసామి గాడే అని అతననుమానం పడ్డాడు. కందసామివాళ్ళ జట్టులో వాడు కాడు గనుక తనకు సరుకులిచ్చేవాడు. ఈ కుప్పుసామి రాక్షసుడు వెంకటేశ్వరునికి ఆస్తే దొంగతనం చెయ్యగల పిశాచి!

నరములు తిరిగి కండలు పట్టి, హనుమంతుని హస్తాలవంటి బలమైన అతని చేతులు భయంకరంగా వంకరలు తిరిగినవి. ఆ సమయంలో అతని చేతుల కందినప్రాణి కబంధుని వాతబడినట్లే.

౬

ఆ రోజు దొరికిన డబ్బునిచ్చి వంటసామగ్రి కొనుక్కున్నాడు పున్నెడు, ధనంతోపాటు అతని ఉత్సాహమూ శక్తీ పోవడానికి కారణం అలివేలు చర్యే!

అలివేలు ఈ రోజూ అంత నిర్దయగానే వదిలిపోయింది! అలివేలు కేవలం తలచుకొంటదూ, తనకూ ప్రియమైనది ఆమె నవ్వు తనకోసం, ఆమె వయ్యారం తనకోసం. ఆమె తన చింపిరి జుట్టును దువ్వుకొంటుంటే తనకోసం! ఆ అలివేలుకూడా తనమీద కక్ష వహించింది!

ఆమె తనవైపు చూస్తూనే తలవంచుకు వెళ్ళిపోయింది. తనకు నీడ లేదు. వెక్కిరించి వెళ్ళిపోయింది. తాను భోజనం చేస్తుంటే ఆది కబుర్లు చెప్పడానికి రాలేదు! ఆకలి తీర్చలేకపోయింది.

కసిరెడ్డి అవంతిరెడ్డి కుటుంబాల కలహం కొనసాగుతూ జీవించి ఉన్న పున్నారెడ్డి, పున్నడుగా సంపూర్ణంగా మారి వెనకటి జీవితం మరచి, జీవిత యుద్ధం ఈ విచిత్ర భిక్షువుగా నడిపిస్తున్నాడు.

అతనిలోని భిక్షుకత్వభావమూ పోయింది. అతడు జీవితయోధుడు. బ్రతుకులోని మహాయుద్ధం అందులో రోజురోజూ విజయమే! ఆ విజయానికి, ప్రేమ, సేవ, కక్ష, త్యాగం, ఆశ, జీవితకాంక్షలు కారణాలయ్యాయి!

ఆ ప్రేమనిధానం పున్నడికి అలివేలు. అలివేలు పెదమామ పెట్టింది. మూలమూలల దాగి ఉన్న పున్నడు ప్రేమ ఈనాడు అభివ్యక్తమైంది.

ప్రపంచంలో యుద్ధం క్రమంగా ఉధృతంగా సంహారయాత్ర చేసే ఆశ అడుగంటించి, తన విద్యనంతా చూపించి మాస్టి పక్షం మారబోతాడు పున్నడు.

ఆ డబ్బు నాకు మొదటి, రోజూ వచ్చే డబ్బు తేగా. యాత్రికులను పలకరించి పున్నడు మాట్లాడడు. ఏదైనా డబ్బు అంటే పున్నడు మాట్లాడకుండా వుండుకొంటాడు.

౨

అయిదురోజుల యుద్ధానికి పున్నడు అస్థిపంజరమై పోయాడు.

పున్నడు దుర్భాగ్యము వెంటాడలాన్ని నాల్గోరా ఆక్రమించి ఉన్న వర్షాల మొదలైన సంవత్సరానికి తెలిసిపోయింది.

కేళాపల విద్యుతుల లోకం అంతా పున్నడు స్థితికి వందుగ నేనకుంది. వదులుతాడురా పిశాచి అనుకున్నదా లోకం! అందరికీ ఇక కొంచమా

గొప్ప దోయకతుంది. ఇంతవరకు పున్నెణ్ణే అదృష్టదేవత ఆవహించింది. ఇంటిటినుంచి కొండ మెట్లదారి ఏడు మైళ్ళ కిందికీ పైకీ ఆమె తిరుగుతూ ఉంటుంది మళ్ళీ ఎన్నాళ్ళకో మంచి దినాలు వచ్చాయిరా అనుకున్నారు.

నీరసించిపోయిన పున్నెడికి ఆరవదినం రాత్రి స్పృహవచ్చింది. కొండమీద నుంచి పక్కనున్న లోయలోనికి ఉరికి వెంకటేశ పాద సన్నిధి చేరుదామనుకున్నాడు చేతులతో పాకి నూరడుగుల దూరంలో ఉన్న ఎత్తుబండలమీదకి పోయినాడు. గోవిందా! వెంకటరమణా, ఏడు కొండలవాడా! అని ఉరకపోయినాడు. ఇంతలో చల్లని చేతులు అతని నడుం పట్టి వెనక్కు లాగివేసినాయి!

౮

కళ్ళు మూసుకున్న పున్నెడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమైనాడనుకున్నాడు. అతని దేహం పులకరించింది. చల్లని గాలులు ప్రసరించినట్లయింది వెన్నెలలు పిండి ఆరగా కాచినట్లయింది.

అతడు కళ్ళు తెరచేసరికి ఎట్టఎదుట చెట్టుకొమ్మల బిచ్చగాళ్ళ ఆకలి మాటలకు నీళ్ళుపోసే పిల్ల అలివేలు కనబడింది. ఆమె తీరైన మోమంతా ఆ వెన్నెల్లో బంగారుతీగలై ప్రవహించే కంటినీరు మెరుస్తూ కనిపించింది.

ఆమె వెక్కివెక్కి ఏడుస్తూ, "పున్నెడు, నేనొట్టి పాపిని, నిండా ద్రోహం చేసినా అనుమానాల కింద రోగంవచ్చి, దిద్దులేక సబ్బవడి నప్పుడు నాకు పత్తు రూపాయలంపిన నీ చల్లని గుండెకు నేను ద్రోహం చేసినా! మొక్కుల పర్వతం ముడుపిడానికి నువ్వు చేసిన పాకిరి దేముడే నేను కలు! నీ బతుకునిండా దేముడే వున్నాడే; వీళ్లు పిలానులు, నాను రక్కసి! వాళ్ల మాటలకు లోబడి, ఈలా పాపి అయిపోతినిదా! ఓయ్! ఓయ్! నాకు నరకందా రాసినాడే!"

అని పొంకమయిన తన వక్షోజాలు ఉబికి పోగా, అతిదీనంగా. పొర్లి పొర్లివచ్చే ఏడుపును ఆపకుండా ఏడ్చింది.

౯

పున్నాడు నిఘాంతపోయినాడు. అలివేలును, నీరసంలోకూడా బలం తగ్గని చేతులతో దగ్గిరకు లాక్కున్నాడు.

"పిల్లా, నాకు కలిగిన ఈ దెబ్బకు నేను దుఃఖం పొందనేలేదు. ఇంతకుమించి కష్టాలు తీరవని ఈ ప్రాణికి! కాని అతిమెత్తని నీమనస్సుకు, ఎంతకాయితనం వచ్చిందని విచారం పొందినాను. ఎప్పుడూ ఎన్నెల్లుకురిసే నీ చూపుల్లో కారుమబ్బులు కనబడినాయికదా! ఇక పెళ్ళిదంచకంలో మంచీ, పున్నెంలేదనే తోచినదే! ఎల ఈ ప్రాణి బతికేది?"

"సామీ! చెమించు నాను కాకినిదా! నీ సొమ్ము ఏడ నీవు దాచేది నాకుదా తెలును కే, అది, కుర్రసామికిగా నాను సెప్పితినే! అది వాడుదా తీసిండు!"

పున్నాడు పక్కున నవ్వాడు. అతని హృదయంలోనూ వెన్నెల కాసింది.

"పోయిందే! ఈ ప్రాణికి చేతులిచ్చిన యెంకన్న పున్నెమూ! పది అయిదునూర్లు సంపాదించనా? నువ్వు నాదగ్గిరే ఉండు! అంతే! నా సంసారం మువ్వ!"

పున్నడు ఆమెను తన చేతుల్లోకి తీసుకొని తలా, కళ్ళూ, ముక్కూ చెవులూ, పెదవులూ ముద్దుపెట్టుకొన్నాడు.

అలివేలు తాను తెచ్చిన మందినీళ్లూ కూడా పున్నడికి నెమ్మదిగా తాగిపించింది.

మబ్బులు వచ్చాయి! వెన్నెలలకంటె మరీ చల్లని గాఢమయిన అడవి పూవుల పరిమళాలైన కాంతులు వాళ్లపై అక్షతలుగా చల్లాడు.

శ్రీ వేంకటపతి తన ఎదుట జరిగిన వివాహాలకన్న తానే స్వయంగా జరిపిన యీ పెళ్ళి ఉత్తమమైనదనుకున్నాడా!

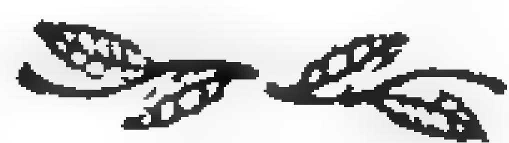

టాంకు దళము

౧

భారతీయ సైన్యాలకు ముందుగానే వెళ్తున్నాయి, వారిపాలిటి టాంకు దళాలు. ఈ టాంకులను మరుగుజ్జు టాంకులు అంటారు కూడాను. ఆ టాంకుల గర్భంలో నిండి ఉన్నవారూ భారతీయ వీరులే!

ఆ ఇసుక మహాసముద్రంలో ఇసుక గుట్టలు, ఇసుక కెరటాలు, వేడి వేడి గాలి దుమారాలు, ఎండమావులు తప్ప ఏ అందమూ ముందు టాంకును నడుపుకొని పోతూ వున్న రావుకు కనబడుటలేదు.

టాంకు కన్నులలోంచే అదీ చూస్తూ, టాంకును నడుపుకుపోయే యంత్రాలను సవరిస్తూ, చుక్కాని చక్రాన్ని తిప్పుకుంటూ ముందుకు తీక్షణంగా సాగిపోతున్నాడు.

గంటన్నర కిందటి చిన్న సంఘర్షణలో అతని రక్తము కెరటాలులా పొంగిపోయింది. మహాక్రోధపూరితమాగధని హింసాన్ని వడిసే యముడులా తన టాంకును ఈ కందరంలోకి ఆ అడ్డతిగలకట్టపైకి దుమికించాడు, ఎగిరించాడు, పరుగెత్తించాడు.

అతని కన్నులు కప్పిన ఎర్రని తెరలు అతని మెదడునిండిన జ్వాలామాలింగాలు టాంకు నరనరాలికీ కమ్ముకుపోయి, ఆ టాంకే ప్రాణపూరితభయంకర పిశాచమయింది.

టాంకులో ఉన్న శతకోటి భారతవీరులు క్షణక్షణ మారణాగ్ని ప్రయోగశతఘ్నికాలనుండి జర్మనులను చెండాడి వేటాడుతున్నారు.

ఆ టాంకుపై టాంకు విధ్వంసకాగ్ని గోళనిపాతము ఇంతైనా తగలదు. తగిలితే దూసుకుపోతుంది. ఛేదిస్తే చప్పబడి మూల ఒదిగి కూర్చుంటుంది.

౨

రావు యుద్ధంలో టాంకు నాయకుడుగా చేరకముందు సహజ శాంత శీలుడు, మితభాషి, తిృపాశీలి.

యుద్ధంఅంటే చాలా భయపడ్డాడు ప్రాణాలకే వెరిచాడు రహస్యంగా స్నేహితులను యుద్ధంలో చేరవద్దని ప్రబోధించాడు.

ఇంతలో ఒకనాటి 'ఇండియన్ ఎక్స్‌ప్రెస్' పత్రికలో జర్మనులు ఒక రష్యను గ్రామంలో ఉన్న యావన్మంది స్త్రీ పురుషులను నాశనం చేశారు అని చదివాడు.

అతని కళ్ళు మూతబడి, హృదయం వివశత్వం పొంది, అతని మెదడు రక్తం నిండింది

'స్టాలిన్ : మీ తల్లులకు, మీ బిడ్డలకు, మీ భార్యలకు జరిగే విపత్తు ఆలోచించుకోండి, మీ దేశం మీది కాకపోతుందన్న భవిష్యత్తు ఆలోచించండి!' అని రష్యనుల ప్రబోధించడం చదివాడు.

ఏమిపట్టిందో తల్లికి చెప్పకుండా — సైన్యాధికారోద్యోగానికి దరఖాస్తు పెట్టాడు రాజముద్రాంకితోద్యోగము కొన్ని మాసాలలో వచ్చింది.

మహాయుద్ధానికి శిక్షణ ఇచ్చిన వారిలో ముందువాడయ్యాడు. టాంకునడుపుట, టాంకుయుద్ధము చేయుట, శతఘ్నుల నవలీలగా పేల్చుటలో అద్వితీయుడయ్యాడు.

ధీరలలితుడు ధీరోదాత్తుడయ్యాడు.

3

లిబియా ఎడారిలో భారతీయ సైన్యాలు అవిరళ పురోగమన వేగవంతాలై బ్రిటిషు సైన్యాలతో పాటు చొచ్చుకు పోతున్నవి.

రోమెలు సేనాని జర్మను దళాలను అనేక వ్యూహాలలో, అనేక బాధలలో రక్షించుకొంటూ నిలువ నీడలేక వెనక్కు తగ్గుతూ పోతూ పోతూ ఎల్ అఘేలియా ప్రదేశంలో మోహరించాడు.

మూడు రోజులక్కడ ప్రచండ యుద్ధం జరిగింది. శతఘ్నుల పొగలు ఇనుప పొగలు దిఙ్మండలం అంతా కప్పాయి. ఎక్కడ చూచినా కుప్పలుగా ఇనుప ముళ్ళ తీగలు అడ్డాలు, టాంకు విధ్వంసక గర్తాలు, అడ్డాల కత్తెర బంధాలు!

రావుటాంకు ఎల్లాదాటింది ఇవన్నీ. జర్మను వ్యూహ మధ్యానికి వెళ్ళేటప్పటికి ఒక్క జర్మను లేడు! జర్మనులు ఇంకో తిరోగమన ప్రహసనము నాటకమాడినారు.

౪

ఎల్ అఘేలీ విజయయాత్ర సాగుతోనే రావుటాంకులో చక్రం మీదకు వాలిపోయాడు.

ఇన్నాళ్ళనుంచీ చెక్కు చెదరని అతని పేరిమి నిధానమైన చిట్టిటాంకు దెబ్బతిన్నది. మాటున్నుంచి ఒక జర్మను గుండువచ్చి పేలి, రావుటాంకకు పార్శ్వంలో తగిలి, చొచ్చి రావుకు కంఠంకిందనే తగిలి అతన్ని మూర్ఛాగతుణ్ణి చేసింది.

ప్రక్కనున్న సహాయ భటుడు రావును నెమ్మదిగా తప్పించి తాను చక్రాన్ని ధరించాడు.

దెబ్బతిన్న రావు చేతులు ఆ మైమరపులో ఏదో తృప్తితో కదులుతున్నాయి.

తన టాంకుకు రావు 'మహిషమర్దని' అని పేరు పెట్టుకున్నాడు. మహిషమర్దని జరిగింది రావును తాత్కాలిక వైద్య శిబిరానికి తీసుకు వెళు తుంటే ఆమె కన్నుల నీరు వచ్చినట్లు ఆమె గర్భంనుంచి వచ్చిన ఇతర భారతీయ యోధులకు కనిపించింది.

వైద్య నాయకుడు పరీక్ష చేసి, కంఠంలోనుంచి వెళ్ళినతీక్ష్ణాగ్నముఖ శకలము శుభ్రింగా ఆవలికిపోయింది, ఒకటి, రెండు చిన్న రక్తనాళాలు తెగినవి, రావు వారంరోజులలో మళ్ళీ యుద్ధానికి సిద్ధం అని అన్నాడు.

౨౮

రావుకు ఆపరేషన్ జరిగిన వెనుక స్వర్గలోకంలో విహరించే మత్తు తనంలో, వైద్యోపచారికైన ఒక ఫ్రెంచిబాలిక అతడు ప్రేమతో 'మహిష మర్దనీ' అని పిలచుట విన్నది.

ఆమె ఆశ్చర్య మందింది. ఎవరాబాలిక అని ఆమె ప్రశ్నించు కొన్నది.

రావుకు మెలకువ వచ్చింది. 'నీవా' అన్న ఆ బాలిక రావుని మహిష మర్దని పేరు తలపుకుతెస్తూ హాస్యం చేసింది.

"ఎవరయ్యా! ఆబాలిక నీప్రియురాలా?"

"అవును, ఆమె కులాసాగా ఉన్నదో, లేదో? నామిత్రులు లోకమూ చెప్పేరుకారు!"

"ఏమీ ఉత్తరాలు రాలేదయ్యా!"

"ఉత్తరా లక్కరలేదు. మాస్నేహితులకు తెలుస్తుంది. నవ్వులలో చిప్పావేమి?"

"ఏమీలేదులే? నీపేరు ఇంగ్లండుకు పొగడుతూ చంపాకటలే!"

"అయితే నీ అందమైన ముఖంలో చిన్న అలలులాంటి ఆ ముడుతలు ఎందుకు?"

"మహిషమర్దని అంటే అర్థం ఏమిటి?"

"మహిషమర్దని అంటే, దుష్టపోరులచంపే తల్లి అని"

"నీ ప్రియురాలికి అంత భయంకరం పేరు ఎందుకూ?"

"అంత గొడవ ఎందుకులే, మీ వూరు ఏది?"

"టునీషియా"

"నీ పేరు?"

"నీనా!

"ఎంత అందంగా ఉంది నీ పేరుకూడా!"

"నీ ప్రియురాలికన్నా ఎక్కువ అందంగా ఉన్నానా?"

"నా ప్రియురాలు ఎవరని నీ ఉద్దేశం? అది నా టాంకు"

"టాంకా?"

"అవును"

ఆ బాలిక కిలకిల నవ్వింది. ఆమె వదనము ఆనంద కాంతితో ప్రఫుల్లమైంది

'నేను నిజంగా భయపడ్డాను రావ్' అని ఆమె అన్నది.

అతనికంతా అవగతమైంది. అతడు నవ్వుకొన్నాడు; ఆ శిబిర మంచముమీద పడుకొనియే ఆమె రెండుచేతులూ పట్టుకొని తనహృదయాని కదుముకొనినాడు.

బయట వైద్యము చేయబడుతున్న మహిషమర్దని నిశ్శబ్ద గర్జనచేసి, సంతోషముతో నవ్వుకొన్నది.

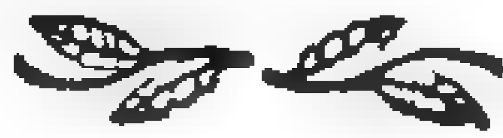

వసుబాలుడు

౧

వసుబాలరెడ్డి పరువుకల కమ్మవారి బిడ్డడు. గజపతుల రాజ్యమైన కొండపల్లి మండలం గుడివాడ సీమలోని 'మునుమద్దాలి' అను పల్లెటూరునుంచి శ్రీ సాళువ నరసింహదేవరయ్యవార్లంగారు చక్రవర్తియై కొలువు చేయగా శివబాలరెడ్డి తన రెండెడ్లబండిపై సామాను కట్టుకొని కతిపయ ప్రయాణాలు చేస్తూ విజయనగరం ప్రవేశించాడు. అప్పట్నుంచి కత్తి నడుముకు కట్టి, డాలు భుజాన వేసుకొని రాయలదండులో కాల్బలంలో చేరాడు. దళవాయి అవడం, చమూపతి అవడం, చివరకు శ్రీ మూరు రాయరగండ శ్రీకృష్ణదేవరాయలయ్యవార్లంగారి సేనాధిపతుల్లో ముఖ్యుడవడం, శివబాలరెడ్డి అదృష్టమో! పతివ్రతా శిరోమణి అయిన అతని భార్య అదృష్టమో?

విజయనగరంలో జన్మించాడు మన వసుబాలుడు. కాని పుట్టినప్పట్నుంచి వసుబాలుడు కవిత్వం ప్రారంభించాడు. 'అమ్మ' 'అక్క' అనే మాటలు రాకముందే "శ్రీమన్నైయెన్నలు ముకతకలను శయుంశై" అని పద్యాలు ఎవరికీ అర్థంకాకుండా గిరగ్రాహంగా చదివేవాడు ప్రారంభించాడు. శివబాలు దానిన్ని చూసి ఒక్క నిట్టూర్పు వదిలేస్తుండేవాడు. పెద్దనామాత్యుల శిష్యుడయ్యాడు, పండితుడయ్యాడు, కవిత్వపూరం దాల్చాడు. వసుబాలరెడ్డి! తండ్రిగారి మోస్తరుగా కత్తి కటారు తిప్పడంలో చాకచక్యం ఎక్కడా కనబడలేదు అతనిదగ్గర.

శివబాలరెడ్డి తీరనివిచారానికి ఎప్పుడూ ఉపశమన వాక్యాలుచెప్పేది వృద్ధులైన తమ్మన్న నాయకులు; నీతా నాయకులలో చాలా పేరుపొందారు. ఆయనతో తన విచారమింకా వెళ్ళబోసుకున్నాడు శివబాలరెడ్డి నాయకుడు.

తమ్మన్న:- అబ్బాయికి యుద్ధంఅంటే ఏమీ యిష్టంలేదా ?

శివ;- మహారాజా ! ఈ రహస్యం తమరితోతప్ప ఎవరితోనూ చెప్ప లేదు. మా వాడు—నాకు చెప్పడం సిగ్గుగా ఉంది—మా వాడు పిరికివాడు కూడానండి !

తమ్మన్న:- ఆ! మరిమీరు! ఏలా తెలిసిందిమీకు. మీ ఉద్దేశం ఏమిటి ?

శివ :-(ఒక్క నిట్టూర్పు విడుస్తూ) చిన్నతనాన్నుంచీ నేను చూస్తూనే ఉన్నానండి. చప్పుడైతే ఉలిక్కిపడి కెవ్వున కేకవేస్తాడు! పిల్లిని చూస్తే భయపడేవాడు చిన్నతనంలో; చీకట్లో ఒక్కడూ ఉండ లేకపోయేవాడు; ఒక్కడు పడుకో లేక పోయేవాడు—

తమ్మన్న:- అదేమిటండీ! అంతమాత్రంవల్ల—

శివ :- కత్తి పట్టలేడు; ఖడ్గం ప్యారిచేస్తూంటే కొత్త పెళ్ళికూతురి నడకలా ఉంటుంది. రక్తం కళ్ళజూస్తే మూర్ఛపోతాడు. నాకుటుంబంలో ఇంత దురదృష్టం ఇదివరకెప్పుడూ లేదండి ! మా అత్తవారివైపునా ఈపిరికి తనం లేదండి. ఎక్కడనుంచి దాపురించిందో ఈ దురదృష్టపు పిరికిదేవత !

తమ్మన్న :-కవిత్వం సగం పిరికిమందు పోస్తుంది మీవాడు మంచి కవిగా ?

శివ :-కవిత్వంవల్ల ఈ పిరికితనం రాదనుకొంటాను. తిక్కన్న మహా కవి, మహామంత్రి మహాదండనాయకుడు ! పెద్దనామాత్యులు చిన్నప్పట్నుంచీ మావాణ్ణి బుజ్జగిస్తూ చేరతీసారు. ఇంతప్పటినుంచీ కవిత్వం గంటం, పత్రం. రాత్రుళ్ళు నిద్రపోడు ఆ పిచ్చివస్తే, ఊ కూనిరాగాలు తీస్తూ రాస్తూనే ఉంటాడు.

తమ్మన్న :-దీనికి ఉపాయం నేను ఆలోచించి తమకు మనవిచేస్తా.

శివ :_ఈ రహస్యము అతిగోప్యముగా ఉంచి నా కుటుంబమునకు తామ ఉపకారం చేస్తే మి మ్మెప్పుడూ తలపోస్తూనే ఉంటాము!

తమ్మన్న :_నే నేమి చేసేది, కొన్నాళ్ళు పోయిన వెనుక చెప్తాను లెండి.

పెద్దనామాత్యుని భవనమునసే సదా వసుబాలుడు మకాం. ఇంటికి కూడా రావడం మానివేసాడు. ఆంధ్రభాషలో "విద్యాధరచరిత్ర" అను నరవాహనదత్తవిజయమును అసాధారణకవిత్వం ధారాళంగా ప్రవహిస్తూ ఉన్న గ్రంథం రచించడమే కాక, కర్ణాటకభాషలో పదునెనిమిదేండ్ల బాలుడయిన వసుబాలుడు ఒక వ్యాకరణము, రామచరిత్ర అను కృతినీ రచియించి రాయలకు అంకితం చేసాడు. సంస్కృతములో నిధే అన్నారు వసుబాలుణ్ణి. కావ్య వ్యాకరణ మీమాంసాది శాస్త్రాలన్నీ భాష్యాలతో పెద్దనామాత్యులు తన ప్రియశిష్యుడికి నూరిపోసాడని విజయనగర పండితబృందం అనుకుంటూంటే శివబాలరెడ్డి సేనానాయకులు విని, తనభార్యతో, 'అబ్బాయి కత్తి ఏలా ఉంటుందో తెలుసుకొని మూర్ఛపొయ్యేరోజులు వచ్చాయి' అని అన్నాడు.

వసుబాలుడికి పారశీకం అరబ్బీ మహారాష్ట్ర భాషలు నేర్చుకుందామని తోచింది అదేవెర్రిపట్టింది. తండ్రిని, గురువును వేపుకుతింటే సరే అని ఒప్పుకున్నారు. బీజపురం వెళ్ళడం మహోత్తమం అన్నారు. నవాబు గారికి స్నేహితుడుగా వెళ్ళడం మరీ ఉత్తమంగా! తండ్రిగారిదగ్గరనుంచి కొండపల్లి మండలాధిపతికి ఉత్తరం. అక్కడనుంచి కటకపురి గజపతి మహారాజులుంగారికి ఉత్తరం తీసికొని వెళ్ళాడు. వారి సభలో నాలుగురోజులు గౌరవాలు పొందాడు; పండితులతో వాదించాడు; 'సింహంపిల్లరా, సింహం అయితే ఎట్లా ఉంటుందో' అని ఆస్థానకవులు శిల్లపోయేట్టుగా ప్రతాపం చూపించాడు శ్రీమహారాజా మెచ్చుకుని, అతని ఉద్దేశం గ్రహించి, బీజపురం నవాబ్ బహదూరువారికి స్నేహపు ముద్రిక ప్రసాదించగా, అతడది తీసుకుని వెళ్ళాడు. ఒక ఏడాది నిరాటంకంగా బీజపురం నవాబు మన్ననకు

పాతుద్రిదపుగూ, పండితులచే గౌరవం పొందుతూ, రాజబంధువుల స్నేహం సంపాదించుకుంటూ, ఆ భావలు మూడున్నూ నేర్చుకున్నాడు. పండితుణ్ని అయ్యావని తల ఊపుకున్నాడు కూడాను!

౨

రాజవంశీకుడు మొహమ్మదు ఇబిన్ బద్రిహసల్లా ఉస్మాన్ అమీర్ జంగ్ నిజాముల్ ముల్కు అనే బాలుడూ, వసుబాలుడూ ఒక రోజున హుక్కా పీలుస్తూ కూర్చున్నారు ఆ మహమ్మదీయ బాలకుని యింట్లో.

అమీర్ జంగ్ :_భాయ్, నీకు చదువు పూర్తి అయిందే, యింటికి పోరాదూ ?

వసు :_ఎందుకు ?

అమీర్ జంగ్ :_మా సుల్తాన్ బహదూర్ వారికిన్నీ విజయనగరం కృష్ణరాయలకీ యుద్ధం గా! ప్రారంభం అయిందీ, నీ గతి ఎట్లా అవుతుందో! ఆలస్యం ఎందుకూ ?

వసు :_రాయలకీ నవాబ్ బహాదూర్ వారికిన్నీ యుద్ధం లేదుగా! సంధి రాయబారాలే జరుగుతూ ఉండేవిగా!

అమీర్ :_వెర్రివాడా! మా సైన్యం సర్వం సిద్ధం. ఒక చిటికెలో బెల్గాందగ్గర్నుంచి ఉస్మాన్ పూర్ వాకా సైన్యం బారులు తీరుస్తుంది. ఒక రాత్రిలో కృష్ణ దాటుతుంది. రెండవ రోజుకు ఆ విజయనగరం వాళ్ళు నిద్రికళ్ళు నలుపుకుంటూ ఉండగానే ఆ ఊరుమీదబడి నాశనం చేయడం!

వసు :_అబ్బా! విజయనగరం చాలా అందమైనమహాపట్నం అంటారు. అది నిష్కారణంగా పాడుచెయ్యాలనేమే ?

అమీ :_అవసరమైతే అంతే. ఇప్పుడు ముఖ్యావసరం కాబట్టే మగ పురుగన్నవాడు కత్తి కట్టాలని సుల్తాన్ బహదూర్ వారి అజ్ఞ. సెలవు తీసుకుంటా. కటకపురినుంచి మహారాజావారి వేగిరావులతో నీ ఉత్తరాలు నాకు

చంపుతూ ఉంటావుకామా! నీ పెళ్ళి అయినప్పుడు నేను వివాహానికి హాజరు"

అని ఆ బాలుడు వసుబాలునికి సలాంపెట్టి చేయి ముద్దుపెట్టుకొని వీడుకోలిచ్చాడు.

వసుబాలుడి గుండెల్లో రాయిబడింది. ఈ పాడు యుద్ధాలేమిటి? ఒకళ్ళని ఒకళ్ళు లక్షలకొలది చంపుకోవడమే! అనుకున్నాడు. ఆతని చెవులు హోరుమన్నాయి; కళ్ళు తిరిగిపోతూంయి. రక్తమేఘాలు జలపాతాలు కమ్మినట్టే కనిపించాయి! యుద్ధం మొదలెట్టే లోపుగా, తాను నెమ్మదిగా గజపతులరాజ్యం చేరి, అక్కడనుంచి విజయనగరం చేరాలి! ఎంత విద్వచ్ఛిరోమణి అయితే నేం; కళాప్రపూర్ణ కలవాడయితే నేం; సహస్రశృంగార రసనిధి కాసల్లా వసంతోత్సవశీలి అయితే నేం; శ్రీ శ్రీ గాంగాలువారు ఈ యుద్ధాల విషయంలో కటికవారే!' అనుకున్నాడు వసుబాలరెడ్డి. ఉన్న రాజ్యం చాలదా? అబ్బా!

రెండుగుర్రాల రథంమీద నవాబు కోటలో పెంకమేదిగానీ మహల్ నుంచి తన విడిది మంజిల్‌కు వస్తూ ఉంటే లోకం అంతా ఫిరంగులు మోగిపోతో ఉన్నట్టే అయింది. కత్తుల తాపిళ్ళు కరాఖుల పోటుపుళ్ళు. తూటాల మెరుపుల్లు, మన్నీల పడుపుల్లు మహావేగంతో ఎదుట ప్రత్యక్షం అయ్యాయి. ఆతడు వణికిపోయాడు.

జేవురించిన భీభత్సరూపాలతో భయంకర కరాళాలతో పిశాచాలు ఒకటికొకటి పీక్కుతింటూ వికారతాండవం చేస్తూ అనంతంగా కోటానుకోట్లు కనబడ్డాయి—

ఉలికిపడి—బండివానితో మాట్లాడితే ధైర్యం అనుకొని "ఏమయ్యా బగ్గీవాలా, శ్రీ పాదుషా వారికి ఎన్ని అరబ్బీ గుర్రాలున్నాయి?" అని ప్రశ్న వేశాడు.

బగ్గీవాలా:—అకుల్ — సఫేద్ ఘోడా — హజార్ అందం, వేగం — విశ్వాసం — లడాయిమే — బయం గియం నై — ఆఖరి ప్రాణం పోవాలా, రాతు కాపాడవాలా, మహారాజ్!

వసు :- యద్రా: కేమిగానీ—

బక్షు :- ఖుదావంద్, యుద్ధం అంటారే, కేన్కు వెళ్ళి యీ రాజుల్ని, రేపు యిక్కడికి ఎంతమందిని సంపిస్తాను—

వసు :- సరే, సరేలే!

ఆలోచనతో ఇంటిలోనికి వచ్చినాడు వసురాలుడు. ఖజలో తన జేబుడి అంతా కంగారుగా ఉంది—తుర్క సర్దారులు కొందరు వచ్చి "మీ సామానంతా వెతుకుతూ ఉన్నారు, మహాప్రభూ, వెళ్ళి చూసుకోండి" అన్నారు. రెడ్డి దడదడమనే గుండెతో లోపలికి వెళ్ళి, "ఏమిటీదౌర్జన్యం" అన్నాడు. నలుగురు సిపాయీలు, ఒక దళవాయి రెడ్డిగారి పెట్టెలు కేడలు అన్నీ కలగాపులగం చేసి, మంచిమంచి జరీకండువాలు, అంగరకాలు, ధోవతులు అన్నీ చిందరవందరగా పారేసి ఏమిటో వెతుకుతూ ఉన్నారు. రెడ్డిగారు లోపలికి రాగానే ఆ దళవాయి తంగేడుమంచంమీద కూర్చున్నవాడు లేచి సలాముచేసి, "జనాబ్ మీరు పరాయిదేశంవాళ్లు. మీదగ్గర ఏమైనా రాజద్రోహకరమైన గ్రంథం ఉందేమోనని వెతుకుతున్నాము. ఏమీ కనబడలేదు" అన్నాడు.

వసురాలునకు ఏమున్నా ధైర్యము లేదనుంటే మటుమాయమైపోయింది. "నువ్వెవరవు? నా సంగతి తెలుసునా! ఇదిగో శ్రీ సుల్తాన్ సాహెబ్ బహదూరువారి ఫర్మానా!" అని దళవాయిచేతి కిచ్చాడు వసురాలుడు. సిపాయిలందరూ మోకరించారు. దళవాయి వంగి సలాముచేసి ఆ ఆజ్ఞాపత్రం నెత్తిమీద పెట్టుకొని కన్నుల కద్దుకొని ముద్దుపెట్టుకుని "శ్రీ సుల్తాన్ శ్రీ కటకపురనివాస రాజాధిరాజ మహారాజ అనంతనాథ సర్వశత్రువిదారణ శ్రీ గజపతి రాజబహదూరు స్నేహితులు రాజ్యసచివుడైన వసురాలరెడ్డిగారు మారాజ్యము విడిచి క్షేమంగా వారిరాజ్యం చేరుకోడానికి చేసే ప్రయాణంలో మా ప్రజలు, సేవకులు, సేనాధికారులు, తాబేదార్లు యావ

స్వీకరించి సద్గౌరవాలతో వారికి సౌఖ్యం చేయవలసింది. ఇది పాదుషా ఆజ్ఞ" అందు చివర దవాబ్ ముద్ర ఉన్నది.

ఈ ఆజ్ఞాపత్రం చూసేటప్పటికి ఆ దళవాయి కొంచెం మెత్తగా పడిపోడు—అస్తమానం సలాములే—"అన్నీ సిద్ధంచేస్తాం" అని పారశీకంలో సిపాయీలకు ఆజ్ఞయిచ్చాడు. అదిమొదలు ప్రాంతంలో వసుబాలవ్యక్తుల పక్కన నడిచాడు.

అంతా నిముషంలో వచ్చారు. ఆ దళవాయి సలాముచేసి, "సాహెబ్ ఖుదావంద్—మీరు స్వేచ్ఛగా మీ దేశం పోండి—తాళికోటమీదుగా అక్కడ మా స్థైర్యాలు వుండయి. నిజాలు మిమ్మల్ని చాలగౌరవంచేస్తారు. నేను తాళికోట ఠాణాసీర్, తాలుక్దారులకు అంచెరంపుతుంటా. తమకు ఆవశ్యక్తగా నాలుగు ఒంటెలు, ఒక ఏనుగు, ఇద్దరు లష్కర్ హుకుం."

వసు:— తాళికోటలో శుభ్రమైన బస వుంటయ్యా?"

"జీహాం పాండేశులు బస సిద్ధం: అన్నీ సౌకర్యాలు, చాలా మంచివి."

వసు:— సరే: యిక నువ్వుపోయి నావెంటవచ్చే దళం పంపించు జల్దీ!

ఈలోపుగా అన్ని సర్దిసామానం అయ్యింది. ఆ దళవాయి సైనికులు వెళ్ళిపోయారు

వసుబాలుని గుండె నిమ్మళించింది. ఏమో తాను రాయల మనిషి అని గ్రహించి, ఇవ్వాళ్టినుంచీ వాళ్ళను చేసిన మోసం ఊహించి కొరత వేయిస్తే! చాలా గొప్పగండం తప్పింది. ఇక్కణ్ణుంచి త్వరగా ప్రయాణాలు సాగించి వెళ్ళిపోతే కొంతప్రాణం కుదుటపడుతుంది.

3

తాళికోటలో పాండేశు గృహంలో మకాం వేశాడు, వసుబాలరెడ్డి. స్నానం భోజనం పూర్తిచేసుకుని ఊరు చూడ్డానికి బయలుదేరాడు. అక్కడ కొన్ని గొప్ప దేవాలయాలున్నాయి. మంచి వసతివుంది.

శిల్పచాతుర్యమూ, భవననిర్మాణ కుశలత చూచి చాలా మెచ్చుకుంటూ బజారులో చిత్రమైన వస్త్రాలు కొన్ని కొనుక్కుంటూ, వసుబాలరెడ్డి కూలి వాని నెత్తిమీద సరుకులతో యింటికి వచ్చినాడు. ఈ తెచ్చిన సామాను తనకుండే రెండు తోలుపెట్టెలలో, కొంత రావడి పెట్టెలోను సర్దుకుంటున్నాడు. అప్పుడు తనబట్టలమధ్య దివ్యమైన రవిక ఒకటి కనబడ్డది. ఆరవిక పొంకం చూసే టప్పటికి వసుబాలుని హృదయం హాయిమనే రాగాలు పాడింది, ఘుమఘుమ పరిమళించింది ఆ రవిక. జరీపువ్వులు, ఆణిముత్యాలు అంచులుకట్టిన ఆ కోలి బట్ట ఊదారవిక ముట్టుకోవడంతోనే వసుబాలుడి ఒళ్ళు జల్లుమంది. ఒక దివ్యసుందరవిగ్రహమైన బాలామణి రవిక విప్పి, మడత పెట్టి తన పెట్టెలో పెట్టినట్టే వుంది.

ఆ ఆనందంలో ఈ రవిక తనపెట్టెలో ఎట్లా వచ్చినది అని ఆలోచన కలిగింది. విద్యానగరం బయలుదేరినప్పటినుండి వుందా? తనపెట్టె లక్ష సార్లు సర్దుకున్నాడే; వుంటే కనబడదూ? పైగా తనయింటిలో ఇల్లాంటి రవిక తొడుక్కొనే బాలికలు ఎవరున్నారు?

రవిక చేతో పట్టుకుని వున్నాడు, ఇంకా గుడ్డలు తీస్తూ వుంటే మనోహరమైన చీర కనిపించింది. మాయా? కలా? వావళం చేసేటంత అందంగా వుంది ఆ చీర. ఉదయారుణకాంతిలా మృదువుగా వుంది, వెన్నెలలా లావణ్యం తెచ్చింది. చుక్కల మినుకులా లేని లేదనునట్లుగా అతిపన్నదనం, వేయిపూవుల తావులు ప్రాణాలు కరిగించే మడతలు అక్కడక్కడ!

ఈ యింద్రజాలం అర్థం కాలేదు. ఆలోచనలో ఆనందవిస్మయములో ఒక నిమేషం మునిగిపోయి వనబాలుడు ఇంకా «అనగా అనగా ఒక్క రాజ కుమార్తె రావాలి—»

అంటూ ఉండగా నభాలున తలుపుతోసుకొని మేఘంలో మెరుపులా ఒక వ్యక్తి సుగంధంతో నిండిపోయిన మసీ గాలిలా వచ్చి వనబాలుణ్ణి కౌగిలించుకొని «బాబా! ఎన్నాళ్ళకు కలుసుకున్నాము!» అన్నది.

క్వచిత్స్పర్శాంగాలు ఆతని దేహాన్ని చుట్టివేయడంతోనే అతనికి కొరటాల్లాంటి పులకరాలు పుట్టినవి. పులకించిన ఆ వ్యక్తి అంకలో పోనిచ్చి పదా? కళ్ళు కమ్మలిలాలు చేసి, వనబాలుణ్ణి తలవంచి, ఆతని పై పుమీద ఊపిరాడకుండా ముద్దులవర్షం కురిపించింది. వనబాలుడు తన్మయుడై అతి యత్నంగా, అద్భుతంగా, ఆనందితముంగా వచ్చిన ఆ మహాతిప్రవాహంలో ప్రాణాల్ని ఎక్కడికో పోనిచ్చి ఏమి తెలియకుండానే ఆ వ్యక్తిని తన వక్షానికి గట్టిగా అదిమివేసుకున్నాడు ఎన్నెన్నో ముద్దులు ఇచ్చాడు!

ఇంతలో ఆ నూతనవ్యక్తి కౌగిలి సడలించుకుంది. వెనుకకు పోయి అక్కడ ఉండే ఒక పీఠంపై చదికిలబడి, «ఇన్నాటికి నా ప్రాణం మరల వచ్చింది» అని మెల్లగా అనుకున్నది.

ఆమె పదహారేళ్ళ ఎలప్రాయాన వెలిగిపోయే బాలిక. చాలా అందముగా ఉంది. మోము మూటగట్టిన ముద్దులే; ముంచి విశాలమయిన కళ్ళు, ముక్కు సన్నగా సన్నంగా రాగంలోని "సంగతి"లా ఉంది, ముద్దకరవిరం మొగ్గలే పెదవులు. చిన్ననోరు! దివ్యగీతాసమూర్తి. గాలిచేత చెదిరిన నీలి మబ్బులా ఆమె జట్టుముంగురులు చెదిరిపోయివున్నాయి. కళ్ళల్లో నీరు తిరుగుతున్నది. కాంతులు రెండు ఆ కళ్ళల్లోని వెనక వెనక కనబడినై. పెదవుల చివర సంతోషాన్ని విషాదాన్ని సమైక్యం చేసిన సుడిగుండాలు అతి చిన్నవి తిరుగుతున్నవి.

«మీరు పంపిన వేగిరావుకే అందగానే ఆలస్యం లేకుండా అందలం మీద వచ్చాను»

వసురాలరెడ్డికి పిచ్చి అన్నా ఎత్తుకుండాలి, లేక వైకల్యం అన్నా తప్పి పుండాలి: తెల్లబోయి అలాగే చూస్తున్నాడు. మాటలేదు.

ఆ అమ్మాయితో వచ్చిన దాసీలున్నూ ఆయింట్లో లేవున్న పనికత్తె లున్నూ వెళ్ళిపోయారు.

ఆ బాలిక లేచి ఆ గాలంపు చూసుకున్నది. అప్పుడామె కళ్ళు లేడి కళ్ళలా బెదురుతున్నవి. రెండు చేతులతోనూ కళ్ళుమూసుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడవటం మొదలుపెట్టింది.

ఇదంతా తన చరిత్ర తెలుసుకోవటానికి వచ్చాయున్న తంత్రం కాదు గదా అనుకున్నాడు వసురాలుడు. అతనికి చెమటపట్టింది.

అయితే ఈ అమ్మాయి తప్పకుండా వచ్చాబోగంది, ఎంత వన్నాగం వున్నింది ! తన గుట్టు తెలుసుకోడానికి ఏమన్నా పొరపాటుగు చేయ లేదుగదా తాను ! అతి జాగ్రత్తగా వుండాలి. ఈ రాయబారి వాక్యాలు వింటూ సమస్తభోగాలు అనుభవిస్తూవుండక యీ యుద్ధాలు ఎందుకయ్యా ! తనకి ప్రాణభయం లేదుగదా ?— అని ఆలోచన లేకపోతుండా కలుగు తోంది.

«వసురాలరెడ్డిగారూ !»

ఉలిక్కిపడి తలయెత్తి చూశాడు వసురాలుడు. ఆ బాలిక తన వైపు దీనత్వం నిండగల్లే అపాంగవీక్షణాలు పంపిస్తూ ఉంది.

«మహావీరుడవు వసురాలరెడ్డి! నేనూ నా [illegible] !»

ఏమిటిది ఎవరీ బాలిక ? [illegible] వచ్చిబన్న వ్యాపారం ఇది! [illegible] బాలిక భావ తెలుసుకోవటానికి ఎందుకు వీలవుతుంది వచ్చారో !

వసు:— నువ్వు ఎవరవు ?

బాలిక:— నాది రాయచూరు కాపురము.

వసు:— అయితే ?

బాలిక:— నేను ఈ దేశంలోంచి పారిపోవాలి.

వసు:— ఏమిటి ?

బాలిక:— బీజాపురం నవాబుకు శ్రీ మూరురాయరగండ శ్రీ కృష్ణరాయసార్వభౌములవారికి యుద్ధం వచ్చింది.

వసు:— ఎందుకు ?

బాలిక:— శ్రీ కృష్ణరాయలయ్యవార్లంగారు రాయచూరు ముట్టడించారు.

వసు:— ముట్టడిస్తే ?

బాలిక:— రాయచూరు నవాబుది. అందుకని యుద్ధం.

వసు:— నాకీ గొడవ అంతా ఎందుకు ?

బాలిక:— మీ చేతిలో నా ప్రాణం వున్నది.

వసు:— నీది రాయచూరు కాపురం అయితే యీ యుద్ధ అంటే నీకు భయం ఎందుకు ?

బాలిక:— రాయచూరు పూర్వకాలంనుంచి విజయనగరం వారిది.

వసు:— అది నువ్వు పారిపోవటానికి కారణమెట్లా ?

బాలిక:— రాయచూరులో వుండే వాళ్ళంతా విజయనగర పక్షపాతులు—నేనున్నూ విజయనగర పక్షపాతిని—అందుచేత విజయనగర రాజ్యంలోకి పోవాలి.

వసు:— నువ్వు యిక్కడున్నంటే ఏమి భయం ? నువ్వు యిక్కడ వుండడం ఎలా తటస్థించింది ?

బాలిక:— నేను ఈ చుట్టుపక్కల మా చుట్టాల యిళ్ళల్లో వుండడం

తటస్థించింది. రాజమహలు సంగతులన్నీ గ్రహించాను. నేను శ్రీ రాయల వారి వేగువారిలో ఒకర్తెను. అంతఃపుర పరిచారికతో మెలగుతూ అనేక వేషభాషలతో సంచరిస్తూ సంచరిస్తూ రహస్యములు ఎన్నో గ్రహించాను. అవన్నీ ఎల్లుండి ఈ దర్బారులో గా అప్పాజీ వారికి అందాలె! అట్లా అందాలంటే తమరొక్కరే ఆధారం.

వసు:— మా ప్రభువుకన్నా మీ రాయలవారికన్నీ మనస్పర్థలు చాలా వున్నాయి. మాది కటకపురం. నేను నవాబువారికి స్నేహితుణ్ణి. నేను మీకు ఎట్లా సహాయం చేస్తాను. నా దగ్గర మా ప్రభువు గజపతి మహారాజుల వారి ఆజ్ఞాపత్రము శ్రీ నవాబుగారి ఫర్మానాయున్నూ ఉన్నవి.

బాలిక:— మీరన్నది కొంతనిజమే కాని మీ చరిత్ర నాకు పూర్తిగా తెలుసును. శ్రీ శివబాలరెడ్డివర్యులను అందుకోసమే జ్ఞాపకం తెచ్చుకోమన్నా. నేను నవాబు తరఫున మనిషిని అని మీరేమిన్నీ భయపడవద్దు. మీరీవూరు సంవత్సరం క్రితంవచ్చి పాదుకం చేస్తున్నారు. మీ గ్రంథాలన్నీ చదివాను ।

ఆ అభయవాక్కుకు వసుబాలుడి హృదయం పొంగిపోయింది.

“నేనూ అన్నా. మా తండ్రి ప్రతాపరాయలవారున్నా రాజమహలులో రాజులవారి వేగు సైన్యంలో పనిచేసేవారట. అంతఃపురాల్లోని రహస్యాలు గ్రహించడంలో అతిచమత్కారంగా పనిచేస్తారని మా నాయనగారంటారు. ఆయన గ్రహించిన రహస్యాలు, నేను గ్రహించిన రహస్యాలు నా దగ్గర వున్నాయి; ఆయన దారిన ఆయన, నా దారిన నేను పారిపోదామని అనుకుంటూవుండగా ఆయన పట్టుబడ్డారు. మా యిద్దరికి తప్ప యింక ఎవరికీ యీ రహస్యాలు తెలియవు. మీ చరిత్ర మొదటనుంచీ మాకు తెలుసును. మా తండ్రిగారు పట్టుబడినతర్వాత నేను మా చుట్టాల యిళ్ళల్లో మాయమయ్యాను. నా సంగతి నవాబు వేగు సైన్యాధిపతికి, అతని తాబేదార్లకు చాలామట్టుకు

తెలియవచ్చింది. పూర్తిగా తెలియక. చిన్నతనాన్నుంచి మగబిడ్డలులేని మా తండ్రి నాకీ కేలువిద్య చాలా బాగా నేర్పాడు."

వసు:— అయితే నేను నీకు ఎల్లా సహాయము చేయగలను ?

బాలిక:— మా దగ్గర నవాబు ఫర్మానావుంది. అందులో వసుబాల రెడ్డిగారు అన్నది సంక్తిచివరఉన్నది. అక్కడ భార్యతో అని చేరిస్తే సరి పోతుంది.

ఆమె ముఖం సిగ్గుతో కెంపువారింది.

వసు.— నువ్వు అవివాహితవా ?

ఆ బాలిక ఔనని తలవంచుకొని తలనూపి, కన్నులెత్తి అతనిమోము ఒకసారిచూచి మళ్ళీ కనురెప్పవాల్చింది.

వసుబాలునికి ఏదో ఆనందం పరదలుకట్టిన సెలయేరులా కరళ్ళెత్తింది

వసు:— నువ్వు చెప్పినసంగతులు యదార్థములన్న గుర్తేది ?

బాలికతలఎత్తి చూచి, మురిలవాల్చి చిరునవ్వులు పెదవులచిగురుమునుం తిరగుతూ ఉండగా కొంచెము తిరిగి ఏదో వస్తువుతీసి అతనివైపు తిరిగి అర చేతిలో ఉంచుకొని అతనివైపు చేయిచాచింది.

అది శ్రీకృష్ణ-యాదవ భూమానిముద్రిక. ఆ ముద్రిక విద్యానగర రాజులలో చాలా కొద్దిమందికే తెలుసును. వసుబాలుడు ఆశ్చర్యంపొంది. గడగడలాడి, ఆ ముద్రిక ఆమె హస్తములలోంచితీసి కన్నుల కద్దుకొని, శిరస్సునైన ఉంచుకొన్నాడు. అతనికి ఆ బాలిక అంటే భయమూ, భక్తీ, గౌరవమూ కలిగాయి.

"సరే! సరే! అట్లాగే నీ యిష్టం వచ్చినట్లే చేయి కాని నేనుమాత్రం ఆ ఫర్మానా దిగనేను"

"ఆ పని నాదంటే; ఆ ఫర్మానా నా చేతికిస్తాడు"

"కాని నా ఫర్మానాలో ఉన్నసంగతులన్నీ నీ కెట్లా తెలిసినవి?"

„అయ్యా బీజపురంలో మిమ్మల్ని తనిఖీచేయడానికి వచ్చిన ముస్లిం దళవాయి సైనికులు శ్రీ చక్రవర్తి వేగుసైన్యంలో ఉన్నవారే!"

వసుబాలుడు అత్యంతాశ్చర్యంలో మునిగిపోయాడు.

"అయితే నా పెట్టెలో ఉన్న రవికా, చీరానీవా? అవి బీజపురంలోనే ఆ దళవాయి నా పెట్టెలో సర్దిఉన్నాడు కాబోలు?"

„అవి నావే! ఆ దళవాయే మీపెట్టెలో పెట్టాడు. ఆయనే మీకీయబడిన ఫర్మానా చూశాడు. మీమీదే మా వేగు ఆధారపడి ఉన్నదని మా నాయకులు నిశ్చయంచేసి మిమ్మల్ని సహాయం కోరుతున్నారు." అని అంటూ ఆమె ఫర్మానా తీసికొని, తన కాటుకభరిణ తీసింది, ఆ భరిణెలో రెండు రహస్యమైన మాటలు నొక్కగానే ఒక చిన్న అర తెరుచుకుంది: ఆ అరలో సిరా ఉన్నది. ఆ సిరాతో అతని పేరుతో పక్కనే, ఆమె భార్యతో! అని నాలుగురేఖలతో పారశీకంలో రచించింది.

౩

వసుబాలుని కవిహృదయం యావత్తూ ఆ బాలికలోలయమై గంగాయమునాసంగమమైంది. ఆమె కౌగిలింతవల్ల స్మృతివచ్చినట్లే ఒళ్ళు ఝల్లుమంటూ ఉంది. ఈ పదహారేళ్ల బాలిక ఎన్ని కష్టాలకైనా ఓర్చి స్వామికార్యం విజయంతో నిర్వహిస్తున్నది. ఈ బాలిక తన విషయంలో జరిపిన తంతు ఇతరులంటే కూడా జరపలేదు కదా? అని అనుకున్నాడు. అప్పుడా బాల తానెక్కిన జోడుగుఱ్ఱాల బండిలోనుండి అతన్ని వాలుచూపులతో గమనిస్తూ, వసుబాలరెడ్డిగారూ! నా విషయంలో కొన్ని అపోహాలు మీకు రావచ్చును. నేను నా రహస్య చారిణీచరిత్రలో మా తండ్రిగారిని తక్క ఇంకొక్క పురుషుని తాకలేదు. మీ విషయంలో 'నువ్వు ఈలా, ఈలా చేయి!' అని మా తండ్రిగారు ఆజ్ఞఇచ్చారు. ఆ ఆజ్ఞప్రకారం—"

„అబ్బేబ్బే!" అని వసుపాలు డామెమాటకు అడ్డము వచ్చినాడు. అతనికి చిరుచెమటలు పట్టినవి. ఈ బాలిక తన హృదయములోని ఆలోచన ఎట్లా గ్రహించగలిగింది! అంతటి దివ్యసౌందర్యాన్ని, ఉత్తమచరిత్ర! ఎప్పుడూ హీనత్వంలో పడిపోయి ఉండదు! అయితే ఈమెను అట్లా సంచరించవలసినదని ఈ బాలికతండ్రి ఎట్లా అనుమతీయగలిగినారు? కాని తన విషయంలో ఈ రీతిగా విచిత్రంగా సంచరించమని ఎందుకు చెప్పిఉంటారు ఇందులో ఏదో పరమార్థం ఉందని అతడనుకొన్నాడు.

ప్రేమాలోచనలు! మళ్ళీ ఆయోమ్యా అన్నభావం! ఏమిటి ఆమె తన్నలా ముద్దుపెట్టుకొనడానికి కారణం? భార్యగా నటించడం అంత ఎక్కువగా?

వారు ప్రయాణం చేస్తూఉన్నారు. అతను గుఱ్ఱంమీద అధివసించి ప్రయాణం సాగిస్తున్నాడు.

అతని ఆలోచనలు గ్రహించినట్లు బాలిక „రెడ్డిప్రభూ! నాతోవచ్చిన దాసీలు మీ ఇంట్లో ఉన్న దాసదాసీలు నవాబువేగులోవారు. అందుకని నేను చాలా నటించవలసివచ్చింది. అప్పటికిగాని వారి అనుమానంపోలేదు!"

ఆ మాటలు అతని హృదయాన్ని క్రుంగచేశాయి. అంతేనా, నటనా? లేకపోతే తనకూ ఆమెకు సంబంధంఏమిటి? ఆమె మహోదాత్త కార్యానికి తనశీలంతో నాశంకిందదానికి వీలయిన నటనచేస్తే తాను పశువై ఆమెకు ఎదురుముద్దులు- గట్టిగా- గాఢంగా- కౌగిలించుకొన్నాడు. ఓహో! ఆ క్షణాన ఆద్యంతరహితమయింది. ఆమె పెదవులంత మధురముగా ఉన్న దేమి? ప్రియురాలి పెదవులంత మధురముగా ఉండదేమి? అబ్బా! ఈ ఆలోచనలేమిటి తనకు? ఈ బాలిక అవునంటే ప్రేమలు లెక్కపెట్టునా ఈ అమ్మాయి దగ్గర ఎన్నాళ్ళు రహస్యం దాచుకోగలను?

వసుపాలు డెక్కడనున్నా ఆమెబాడి వెనక్కు పోనిస్తాడు. ఆమెను ఎన్నోవిధాల వర్ణించుకుంటాడు. ఇది ప్రేమా? అనుకుంటాడు. ఈమెతండ్రి

ఎవరు? ఈలా ఈమెను ఒంటిగా విడిచి పారిపోయారు కదా? ఏలాగో విధివశాత్తు తానక్కడ ఉండటం సంభవించింది. లేకపోతే ఆమె బ్రతుకేమి గావలె?

ఎల్లాగ తాను ఈ నవాబు సైన్యాలు దాటడం? ఏలాగు ఈ బాలికను తాను సురక్షితంగా శ్రీ నవాబుసైన్యాల పాలబడకుండా కాపాడుట?

ఈ బాలిక ఎంత తెలివైనది! ఎంతచక్కగా మాట్లాడింది. తాను ఎంత తేలిగ్గా వ్యవహారం సర్దుకు వచ్చింది. ఎలాటిక్లిష్టమైన స్థితివచ్చినా ఆ బాలికే అన్నీ సర్దుకు పోగలదు!

అదృష్టవశాత్తు అతని ప్రయాణం కూడా రాయచూరు ప్రక్కనుంచే వెళ్ళవలసి ఉన్నది. అక్కడనుంచి ఉళింది, అక్కడనుంచి పానగల్లు, అక్కడనుండి దేవరకొండ, పిల్లలమర్రి ఆటునుండి విజయవాడ అలా బీజపూరు నవాబు ఉద్యోగులు అతని ప్రయాణం ఏర్పాటుచేశారు.

దారిపొడుగునా బీజపుర సైన్యాలే ఎదురవుతున్నవి. దారి మన ప్రయాణీకుల్ని ఆపుచేయడం, మనయాత్రికులు సుల్తాను గారి ఫర్మానా చూపిస్తుండడం, సైనికులు, ఆ ఫర్మానాకు సలాములు చేయడం పోనివ్వడం నాలుగైదు సార్లు జరిగింది. ఎప్పటికప్పుడు వసుపాలుడి ప్రాణాలు అయిపోతున్నా అతని అరచేతిలోకి చేరేవి.

రెండు రోజులైన వెనక వసుపాలుడును, ఆ బాలికయును తమ అనుచరులతో ఉళింది సాగికొన్నారు. దారిపొడుగునా ఆ బాల వసుపాలునికి వంటచేయించడం, వడ్డింపించి, తా వారిని వెడికంచంలో అతను భోజనం చేసినవెనుక భోజనం చేయడం మొదలైనపనులు చేసేది. అతనికి తాంబూలమందిచ్చేది. వారితో కూడా వచ్చే చిన్న సేవకుల్లో, ఆ అమ్మాయి దాసీలలో పిల్లిమాపులుగల వేసుకున్నారని ఆమె అతనితో రాత్రిళ్ళు వాళ్ళిద్దరు ఒంటిగా ఉన్నప్పుడొకసారామె యాతనితో చెప్పింది.

ప్రియాణపు పట్టిమంచములు వారిసాహసులో ఉన్నవి.

వారు తను గదిలో చేరిన కొంతవరకు ఆమె వీణ వాయించేది. అతని పాదాల నొక్కుతుంది. ఆ వెనుక ఆమె తలుపు గడియవేయునది.

గడియ వేసి, తలుపునకు తెరకప్పి, తనమంచము దూరముగా లాక్కొని, ఆమె విశ్రాంతిగా నిద్రపోవునది. అతడు నిద్రలోనున్న ఆ బాలిక అందాలు గమనిస్తూ, ఆమెనుగూర్చి ఒకగంధర్వ బాలికోపాఖ్యానము రచించసాగాడు అతని ఆలోచనలకు మేరలేదు. తన గురువు రచించిన మనుచరిత్రలో ప్రవరాఖ్యునిలా తాను అసిధారావ్రతమాచరించాలా! ఏమిటీ విపరీత దాంపత్యము? తమ ఈ నాటి చరిత్రసుఖాంతమైనచో, ఆ బాలిక మరల తనకు కనపడునా?

ఎవరీబాలిక ఈమె? ఈమె తండ్రి బీజపూరు సైనికులబారినుండి తప్పించుకొని పారిపోయినట్లు దారిలో ఒక రెడ్డివేషమున ఒక చారుడు యాదాలోపమున వీరికి తారసిల్లినట్లు, వచ్చి ఏదో వారి సంజ్ఞలప్రకారము ఆ బాలికకు తెల్పి తన దారిని తాను పోయినాడు?

ఉళింది సాయంకాలానికి చేరుకొని, దేవాలయ సత్రంలో బస చేశారు వారు. ఊరంతా బీజపూరు సైన్యాలు నిండిఉన్నాయి. సత్రంలో దిగగానే, ఒక సర్దారు కొంతమంది ఫౌజుతోవచ్చి వసుబాలుణ్ణి నవాబుగా. ఫర్మానా చూపించమని కోరాడు.

వసుబాలుడు లోపల పడి కాడు. కొంచెం కోపమువచ్చింది. మాట్లాడకుండా హుంకారం చిట్లించుకుంటూ ఫర్మానామతీసి చేతికిచ్చాడు.

ఆ సరదారు విశుతో ఫర్మానాను ఎగాదిగా చూశాడు; కాగడాలు తెమ్మని ఆ వెల్తురిలో పరీక్షించాడు.

సర:_ మీ భార్య పేరు?

అమ్మయ్యో, ఇదేమి ప్రశ్న? వసుబాలుని గుండె గుభిల్లుమన్నది. అయినా ఆమె పాత్రాలు కొన్ని చెప్పిఉన్నది_ „సిరియాలదేవి" అని అతడు ప్రతివచనమిచ్చాడు.

సర:- మీ కెప్పుడు వివాహం అయింది.

వసు:- ఏ కన్నక్షణం!

సర:- వెనకట వచ్చేటప్పుడు భార్యతో వచ్చారా?

వసు:- లేదు; కాని మా అత్తవారూరికి వేగరావులపా బంపాడు అనిడవచ్చింది.

సర:- ఏవూరినుంచి?

వసు:- మధిరదగ్గిర ముడవకొండ!

సర:- అవును మీరు కొండపల్లి బాగీరునుంచి వచ్చి ఉంటార్, మాకు అర్థం అయ్యింది. మాకు మీసంగతి ఇదివరకే తెలుసు. అయ్తే, మీరా మా బీజాపూర్ నుండి రెడ్లేయాల మాటబీరు పించారు. ఆ అత్తవారికి ఇంటికి ఎల్లలేక పోయివార్ మీరు ఒక్కరికే ?

వసు:- ఖమ్మంమెట్టులో మా భార్యగారి మేనమామగారు ఉన్నారు. వార్ని చూసి అక్కడ వెంకరోజులు మకాం పెద్దాము అనుకున్నా. కలిసి ప్రయాణం చేయడం వసుమ వాళ్ళస సరదా కాబట్టిన్నీ ......

సర:- సరేనయ్యా! ప్రయాణంలో తోడ్ ఉంటే దొంగలకి భయం ఎక్కాకాదు అండీ?

వసు:- మీ రాజ్యంలోనూ, గోలుకొండ రాజ్యంలోనూ కూడా దొంగలకి భయపడం!

ఆమాటకి వసుబాలు వినగానే, సరదారుకు ఆనందం కలిగింది. అతడు మళ్ళీ మాట్లాడకుండా వసుబాలుణ్ణి ఒక గదిలోకి తీసికొనిపోయి, అన్ని దుస్తులు ఇప్పించి కల్యాదరికి చేశాడు.

“సరే మారుపొండి!„ అని అసరదారు చెప్పాడు.

„మీకీ భార్యకీ తగిన సమ్మేళి మాలో అనకేరు వాళ్ళు వున్నారు అండీ. వారికి తగిన చెప్తారు. నిత్యం„ అని ముగించాడు.

వసు:- ఏమయ్యా! నేను శ్రీగజపతి మహారాజా వారికి మాత్యపుత్ర్యు ల్లో ఒకణ్ణి. నా శ్రీమతి బాగా ఉన్నా. వారికి ప్రాణ స్నేహితులైన శ్రీ శ్రీ మల్లాక్ బహదూర్ వారి ఫత్తురా ఉన్నది అప్పటికీ నన్ను అగౌరవం చేస్తు న్నావు ఇది మా దొరమర్యాదకు విన్నవించుకోవాలి అటుపైన ఏమిజరిగేది నువ్వే ఆలోచించుకో!

ముజే:. సలామ్! సలామ్!! మీరు చెప్పింది. నిజం! అయితే దేశ బీద పూర్ వేంపైస్యం సరదార్. మా రాజు మా గ్రామ రహస్యాలన్నీ ఒకటి అడ్డే మీకే స్టేట్ అంతా ఉంది. తప్పిపోయింది. ఆమి మాయామంత్రంలా మాయం అయిపోతుంది అండీ! అందుకే నేను ఈలాంటి కట్టుదిట్టాలు చేశాం: అందుకే మీరు క్షమించాలి.

ఇంతలో ఆ బాలిక పరీక్ష అయింది. ఒక స్త్రీ మేజిమనుగ నేమకు వచ్చి ఒక కాగజ్ ముక్క ఆ సర్దారుకు ఇచ్చింది. అది వసుబాలుడు తన మామగారికి భార్యను పంపమని రాసినఉత్తరం భార్యను త్వరగా పంపించని మనవకొంత మామగారు నివాసగ్రామం లో తాను కొంతకాలం బీదప్రాంతంలో భార్యతో ఉండాలని ఉన్నాడనీ, తన పారిశీకభావ సంకల్పం పూర్తి కాగానే, తానూ తన భార్యా బయలుదేరి పుణ్యక్షేత్రాలకు పోయి అక్కడ నెలరోజులు ఉంటామనీ అక్కణ్ణించి మళ్ళకొండ వస్తామనీ వసు బాలుడు మామగారికి రాసినఉత్తరం.

సర్దా:- అయ్యో నేను చెప్పిన ఒడ్డీకి జరిగిన పొరబాటు కొంత మంచికే ఉన్నాగా- వారు రాయచూరువారు వాళ్ళ! మాకు బుద్ధి ఏలింది. తెవటిదా వచ్చేదాకా మీరు ఈ పరిధిలో ఉండవాలాఉంది.

౬

వసుబాలుని హృదయంలో రాయిపడింది. "అదన్న, సరే" అని అతి ధైర్యంగా ఒలికి, లోనికిపోయాడు. గదిలో ఆ బాలిక కేవలం పరచిన తివాసీ పైన కూర్చొని ఉంది.

"ఇది అంతా ఎట్లా—" అని వసుబాలుడు ప్రారంభించబోయాడు.

"ష్" అని ఆ బాలిక సైగచేసింది. తనదగ్గరగా కూర్చోమని ఆమె వసుబాలునికి సైగ చేసింది.

వసుబాలుడు ఒళ్లు ఝల్లుమంటుండగా ఆ బాలిక దగ్గరకు పోయి కూర్చున్నాడు.

పరిమళమూ వాసు జరుపుతున్న ఆ నాటకము వసుబాలుణ్ణి ఏ దివ్య లోకాలకో తీసుకొని పోతున్నది. ఆమె బంగారు ఛాయలో స్వర్ణ-దీపశిఖా రేఖలు పోల్చుకొన్నాడు. ఆమె దేహసౌభాగ్యంలో దేవపారిజాత పుష్పాల మాలిక చూచినాడు. ఆమె నవ్వులో వదనంలో ఆధ్యాత్మిక రహస్యం పోల్చుకొన్నాడు. పర్యంత అలంకరించిన ఆ బాలిక వక్షం పాలకడలిలో అమృత కలశాలుగా ఊహించుకున్నాడు. ఆమె చేతులు రామయ్యా త్యాగరాజుల గీతాలట. ఆమె కన్నులు, ఆ కన్నులలోని చూపులూ రాగతాళాల మేళవింపులట! కోలగా కుందనము గాక కరవశిల్ప స్వర్ణమైన ఆ బాలిక మోము శారదవీణానాదనికి దేవగాంధార రాగమట ఆమె పెదవులలో లక్ష్మీహస్తాంచిత లీలా కమల మాధుర్యాలు రూపు పొందాయట.

ఈ బాలిక తన జీవితంలో ఈలా ప్రవేశించడం పాలసముద్రంలో శయనించిన రంగనాథుని ఎదుట లక్ష్మీబాల ఉదయించడం వంటిదేనట!

"వసుబాలరెడ్డిగారూ!"

వసుబాలుడులిక్కిపడి ఆ చీకటిలో ఆమె వైపుకు మోము తిప్పినాడు.

సహాయక పూరితాలై ఆమె నిశ్వాసాలు చల్లగా అతని మోము తాకినవి. ఆమోఘమైన సమీరంగా సర్వసమాజ వసంతాలు దామెను న్యాయయానికి గాఢంగా అనుభవించాడు, తనవేయి జన్మాంత, తన కోటికలిశ్వాసాలు సాఫల్యం చేసే తమిపూరిత ముంబవాన్ని పొందుతున్న కాంక్షను అక్కడక్కడే అపుకొన్నాడు.

ఆ బాలిక రహస్యంగా అతని చెవిలో 'ఒంగాయ కాటిక్షణి చూసి' మాట వంగతి తెలియగానే నాకు తిరిగి ఇచ్చివేసింది. రేపు నన్ను గుర్తించగల అవతేకవాళ్లు వస్తారు. నన్ను ఆరవాలు కడతారు. నేను మిమ్మల్ని వృథాగా పాలింపాం గాపడిచి తీసుకుగారాలి! నేను పారిపోతాను. మిమ్మల్ని ఏమీ చేయక మైను మారిపిం వేస్తారు." అని తెలిపింది

ఈ బాలిక తన్నువదలి పారిపోదనుకు అని వసుపాలుడనుకున్నాడు. తన్ను రక్షించడానికా ఈమె ఈ మార్గం తెలుపుతున్నది?

"నువ్వు పారిపోతే వాళ్లకి కట్టుబడకుండా వెళ్లగలవా?"

"ఏమో? నాకు శక్తి ఉన్నంతవరకూ ప్రయత్నం చేస్తాను. నా ప్రియుని కోసం నా ప్రాణం పోతే ఏమి?"

"ఓహో! నువ్వు ఒక్కదానవే పారిపో గలవా? ఒక మనిషి దన్ని దరిగెత్త గలవా? నీకు సహాయం చేసే వాళ్లు ఎవర్లు కొయిలేరా?"

"మా నాయనగారు సేవకుల వరల సహాయం కోరరు; 'ఎవరి నారే సహాయం—ప్రాణంకు రావద్దు' అని చెప్పేవారు."

వసుపాలుడు గజ గజ వణికాడు. అతని ఏమీ పాలుపోలేదు. ఈ బాలికతో వెళితే, తానూ ఆమె కూడా కట్టుబడతారు. తప్పదు! అప్పుడు ఇద్దరికీ మృత్యువే. మృత్యువంత భయంకర మైనదా? ఎన్నెన్ని భావలు చేస్తుకొని—

ఈ అగోచర కష్టమువచ్చి, ఆబాలిక "వసుపాల ప్రభూ! మీరు సకలభాషా కోవిదులు, మహాకవులు. మీరు కట్టుబడితే, వారు కోపంతో మీకేదైనా శిక్షవిధిస్తే, మీరు భరించలేరు. నేను వేశ్యస్త్రీని ఈ వృత్తి నైశ్చ్యకోసమే సాధ్యం కష్టం. మీరు మీవ్రాసిన గ్రంథాలు మీ గురువు గారైన పెద్దనామాత్యులవారికి వినిపించాలి. శ్రీ రాయలువారికి అంకితం ఇవ్వాలి. తోటి సహాధ్యాయుల మెప్పు పొందాలి! కాబట్టి నే నిక్కడ ఉంటాను. మీరు వెళ్ళిరండి. నన్ను పరీక్ష చేసి నా చేత నిజం చెప్పించడం మొదలగు పనులలో ఎంతో కాలం వ్యర్థమవుతుంది. మీరే లోపుగా చాలా దూరం వెళ్ళి నాకు దూరమైపోవచ్చును!" అని అన్నది.

వసుపాలుడు ఉలిక్కి పడ్డాడు! ఆబాలికమాట ఒక్కనిమిషం మరిచి పోయాడు. భయంతో ఆమె దగ్గరకు వచ్చి కొంచెందూరంగా జరిగాడు. శ్రీ రాయల సభావైభవం, ఆనందంతో మునిగిన ఉన్నతమైన దైనందినజీవితం, నిత ఉత్తమకావ్యరచనా అన్నీ జరుగుతుంటాయేమో!

కాని, ఈ బాలికను ఎలావదిలి ఉండటం? ఎంతసుందరాంగి? ఎంతటి వీరహృదయ! మహారాజనివా, మంత్రిణివా ఎంత అందమైనది!, ప్రాణానికైన వెరవనిధీర! అయినా శ్రీరాజసేవ అవసరమేమిటి? సాహిత్యసేవ, పతిసేవా చేస్తూకూర్చుండకూడదా?

ఓహో! ఈ బాలిక కష్టాలకు అధిదేవత అయినా, తన ప్రభుసేవకై నిశ్చయంగా రాజసేవా దివ్యపథాల సంచరించే అన్యత హంసలా ఉంది.

ఇంతలో అస్పష్టంగా అతని చెవులకు వెక్కి వెక్కి ఏడుపు వినవచ్చింది. వసుపాలుడు ఉలిక్కిపడి హృదయంగతులు తెప్పి అటు ప్రక్కనైపు తిరిగిచూసి చేయిపట్టుకొని, ఆబాలికను హృదయానికి హత్తుకున్నాడు. అతని వక్షం పైవెచ్చని కన్నీటి చుక్కలు జలజలరాలాయి.

"ఓ బాలికా! నీ పేరు సిరియాలదేవి కావచ్చును, కాకపోవచ్చును. నాకుమాత్రం సిరియాలదేవివే. ఆనాడు నాప్రియురాలివి నువ్వు ఒక ఇంద్ర

జ్వాలలా, అమృతవర్షపాతంలా, వేగంగా, అవిచ్ఛిన్నంగా వచ్చిన మహాజ్ఞాన నేను దివ్యభూములకు తేలిపోయాను. నేనువట్టి పిరికివాడిని! నిన్ను రక్షించుకోనులేకే భయపడ్డే హీనుణ్ణి! నిన్ను వదిలి, నన్ను నేను రక్షించుకోవాలనుకొన్న నికృష్టజీవిని. నువ్వు వీరకన్యవ్రతవు, ఉత్తమచరిత్రవు, అపర రుద్రమవు, మధ్యాహ్నభానువు! నీజీవితము పవిత్రజాహ్నవీ ప్రవాహమే! నన్ను క్షమించు!! సిరి గాలదేవీ! నన్ను క్షమించు! నన్ను నీ సేవకుణ్ణి చేసుకో. నువ్వు ఒంటరిదానవై వెళ్ళలేవు. నువ్వు యవనసైనికుల చేతుల్లో పడిపోతావు! నువ్వు వేగంగా నడువలేవు. అవసరమైతే యు...గ్ధ...గు...ద్ధం... చేయ...లేవు. కాబట్టి మనం ఇద్దరం కలిసి ఉండవలసినదే!”

“మీరు ప్రభువు! భర్తలు! మీరు స్త్రీజన హృదయం ఆనంద తాండవ గతులకు ఉన్మత్తలా చేయగలరు. మీకు తుచ్ఛ యుద్ధాలెందుకు. ఊహించావద్దు. నాకు కన్నీళ్ళు రావడానికి కారణం భయం కాదు. ఆడదాన్ని — వేరొకగానిదాన్ని ఇదివరకు ఏపరపురుషునిమాట్లనైనా మాట్లలేనిదాన్ని! ఆనాటి అబలను, బాలికను నేను సార్వభౌమునకు సేవచేయలేను, నాకు మా నాయనగారు అప్పగించిన ఈ పరమోత్తమ మహత్తరకార్యము నేను చేయలేనేమో అనిఆలోచన కలిగి, బెంగకలిగి, కంటినీళ్ళు వచ్చినవి. కంటినీరు కార్చటం మా ఆడవాళ్ళ స్వభావమే కదా అండి!”

వసుబాలుడు ఆమె మాటలకు పరవశ్యమే పొందినాడు. ఈమె జీవితమే కవిత్వరూపం అని అనుకొన్నాడు. తన ప్రభువు కృష్ణరాయలు మహాకవి, ఉత్తమవిద్వాంసుడు, ఉత్కృష్టహృదయుడు. అపమానవీరుడు, అకుంఠితదక్షుడు ఆతడు లోకకల్యాణంకోసం తన ప్రాణానికి వెరవడు! ఇక తానా ఏమికవి ఏమివీరుడు, ఏలాంటి పురుషుడు తాను మహా సేనానాయక శివబాలరెడ్డి ప్రభువుకు? ఆలాంటి తాను బాలిక నీవైన వరించడానికి తగునా? ఓహో ఈమె తోటలోని మంచి గంధపుచెరువు, వెన్నెలవెన్న, పారిజాత కుసుమము అమృతము, భగవద్గీతా మాధుర్యం!

వసుబాలుని ఒళ్ళంతా విద్యుత్ ప్రవాహాలు ప్రసరించాయి. ఉత్సాహం తేజస్సూ అతనికి రెట్టింపై నిలిచాయి. ఆమెను మరింత దగ్గరగా అదుముకొన్నాడు. ఆమె చెంపలు తన హస్తతలాలతో అదిమి ఆమె మోమెత్తి, ఆమె కన్నులలా చీకటిలో ప్రకాశించినాడు. ఒకింత తెలియక ఆమె పెదవుల చుంబించినాడు.

వెంటనే అతడు ఎంతో తప్పు చేసినాను అని కుంగిపోయినాడు. ఆమెను తన కౌగిలి నుండి వదలి "క్షమించు దేవీ! నేను పిశాచి నైనాను" అన్నాడు.

ఆమె వసుబాలుని మొక్కుతూ చేతులుపట్టి "ప్రభూ. ఇదివరకే నాకు ప్రభువులు మీరు. అనపాయం కలది ముద్దుపెట్టుకొనుట నాకు గర్వము కాబోవు వారిని దక్కన్ నేతలంతా చేయకలుగు వారనుకొన్నారు. ఆంధ్రసామ్రాజ్యం శ్రీ శ్రీ కృష్ణరాయ ప్రభుశ్రేష్ఠాధానం చేరిన తర్వాత నువ్వు చేస్తావు" అని అంటూవుండగ ఆమె అతని పెదవులు గాఢంగా చుంబించి ఆయన కౌగిలి వదలి వంగి, ఆయన పాదాల తన కన్నుల కద్దుకొని, "మహారాణీ; ఇక మీరు మహారాజులు కండి" అని అన్నది.

అతని చెవిలో ఆమె ఆ గవాక్షపు తలుపు లాగివేయమని కోరింది. అతడట్లు చేయగానే. ఇద్దరూ చప్పుడు కాకుండా ఆ చీకటి దారిలోంచి సత్రం వెనక తాళ్ళ సందులలో పడి ఊరిబయట తోటల్లోని చీకట్లలో మాయమయ్యారు.

సత్రంలో వీళ్లెవరి కనుకగుండా పహారా జవాను ఏ ఏమరుపాటూ లేకుండా పారా ఇస్తూనే ఉన్నాడు.

ఆ రాత్రిల్లా భయంతో ఒణికి పోతూ అలసట పడి ఒరిగి పోతూ కాళ్లు నొప్పులతో కనుల బరువుతో యువదంపతులు నడిచారా కొండ తిక్కలు! డొంకలు గట్టూ, కత్తుల్లాంటి రాళ్ళు పెద్ద బండరాళ్ళు దాటిపోతు గుట్టా, అరణ్యాలలా, ఎదురవుతున్నాయి. ఆ అరణ్యాలలోని అడవి

గాలులా కీచురాయిలు, అడవిమృగాల ధ్వనులు గుండెలు కొంత వెరుకుస్తున్నాయి. ఈ అదృశ్యభీకరస్వరాల మధ్య తప్పించుకొని పరిగెత్తి వెళ్తున్నా కళ్యాణి రాగిణిలా వాలుతున్నా, ఒకరికొకరు ఆసరాగా ఆకాశాన చుక్కలే వీణమెట్లుగా ఆనవాళ్ళు పరిమార్చుకొంటూ దక్షిణంగా పోయారు.

చల్లనిగాలి వీచింది. అస్పష్ట మధురగీతము వినబడింది. కొంత అరణ్యము దాటగానే, ఎట్టఎదుట, కృష్ణానది.

దారిలో నవాబు సైన్యాల శిబిరాలు కనపడ్డాయి. డేరాలు ఆచీకట్లో వెల్లని గొడుగులలా ఉన్నవి. భయపడుతూ చుట్టుదార్లు పట్టినడుస్తూ కృష్ణ ఒడ్డుకు వారిద్దరూ చేరారు.

నీరసము కమ్ముకుంటున్నకొలది, ఆశాసౌధం దగ్గరైనకొలది, వసు బాలుడికి ధైర్యము ఆనందమూ ఇనుమడిస్తున్నాయి.

ఇక కృష్ణ ఎల్లాగు దాటడం? అక్కడ కృష్ణ ఒడ్డు రాళ్ళలో కత్తిరిగట్టు మరుపులలో ఉన్నాయి. అలల అస్పష్టంగా, చంచలంగా, గుట్టులా కదులుతూన్నవి. చప్పుడుగా ఆఒడ్డునుంచి నీటిమట్టానికి దిగడానికి వారిద్దరు ప్రయత్నం చేసేసమయంలో ఆచీకట్లోనుంచి ఒకపిలుపు వచ్చింది. "ఎవరువారు? అక్కడ కదలకుండా ఆగండి" అని వినవచ్చింది. ఇద్దరూ నిశ్చేష్టులై అలా నిలుచుండిపోయారు. ఇంతలో ఎవరో చెయ్యి పట్టి కాగడా ముట్టించారు. ఇద్దరు నవాబు సైనికులు దగ్గరకు వచ్చి వీరిద్దరినీ ఎగాదిగా చూచి వారిలో వారేదో సైగచేసుకున్నారు.

ఒకడు:- ఎవరు మీరు?

వసు:- మేము దారితప్పిపోయిన బాటసారులము.

రెండు:- ఇక్కడ ఎక్కడదారి తప్పిపోయారు?

బాలిక:- ముల్యమట్టి గ్రామంనుంచి గద్వాలపోతూవుంటిమి. ఇక్కడికి నాలుగుమైళ్ళలో దొంగలు కొట్టి దోచినారు. మేము ఎటికి వారము చెదిరిపోయాము. మా యిద్దరం ఇలా పారిపోయి వచ్చాము.

ఒకడు:- అల్లా మిన్కుర్ని చూస్తే నాకి సాలా అనుమానంగా వుంది. అక్కడ కొండదూరంలో మా సైన్యం ముకాం చేసింది. అక్కడికి మార్గమూ రావాలి

వసుబాలుడు తన సిరి పాల దొరకేకి పారచూశాడు. అమ్మాయి అతని వైపు ఒక తీక్ష్ణమైన వీక్షణం కంపించింది. ఆమె ఒళ్ళు వొంగిపోయింది.

అతడు వాళ్ళిద్దరివైపు ఆ కాగడా వెలుగులో పారచూశాడు. తుంటలులా ఉన్నారు. కత్తులు డాల్లు ఉన్నాయి. ఈలాంటి ఈ రాక్షసులతో తాను యుద్ధం చేయగలడా ?

ఇంతలో అందులో ఒకడు సిరి పాలకోని చేయిపట్టుకుని తనవైపు లాక్కున్నాడు, అమ్మాయి 'ఓయి!' అని అరచింది.

ఆ మరుసటి క్షణంలో ఒక్క సింహపు గాండ్రింపు పెట్టి ఒక్క గంతులో వసుబాలుడు వానిమీదకురికి ఆ చేయిపట్టుకున్న సైనికుని పొట్ట మీద తన్ని వాని చేతిలో కత్తి లాక్కున్నాడు. వాడు వెనక్కు తిరిగి ఒక రాయి తగిలి, పైతన్నా ఎహిందదయ్యాడు. ఈ సంఘటన ఒక మెరుపులా జరిగింది.

రెండవవాడు కాగడా అవతల పారవేసి కత్తిదూసి వసుబాలుడి మీదకు ఉరికాడు.

తరాలనుంచీ వసుబాలుడి కుటుంబంలో ఉన్న ఖడ్గం రాత్రి పెకలించుకొని వచ్చినదిగా చిమ్ముతూ వచ్చింది. తండ్రి మహావీరుడు. శివ బాలరెడ్డి ఖడ్గయుద్ధ ప్రావీణ్యము రాయలదేశంలో ప్రతివాని చేత ప్రశంస పొందింది. ఆ ప్రావీణ్యము వసుబాలుని ఆత్మలో ఉంది, దేహంలో సామర్థ్యము దాగిఉంది నాలుగైదు పోటులు, అడుగోతలు, ఏటులు, మెరికలు కళ్ళ కళ్ళ లాడించాయి, ఆ సిపాయి డొక్కలో చిమ్మటి గొంతులోంచి చిమ్మ రక్తం చేతో అప్పుచేసుకుంటూ పడిపోయాడు.

ఆ బాలిక ఇదంతా చూస్తూనే ఉంది. వసుబాలుని సాహసం చూసి ఆశ్చర్యపడ్డది. ఆమెకు అపరిమితసంతోషం కలిగింది. ఆమె కన్నులు నక్షత్రాలలా మిలమిల లాడినవి. పడివున్న సిపాయి లేవకుండా ఆమె అతని పీకపై కాలువైచి తొక్కిపెట్టి, అతని నడుమున దట్టీ వేలాడు కైజారు తీసి, కదిలితే పొడిచివేయునట్లుగ ఉన్నది.

అతనికి స్పృహవచ్చి కదిలినాడు. బాలిక వెనుక్కి తప్పుకొన్నది. వసుబాలుని మహోగ్రమూర్తిని స్నేహితుని అవస్థ చూచి ఆ భటుడు వసుబాలుడికి నమస్కరించాడు. వసుబాలుడు పారిపొమ్మని వానికి సైగ చేశాడు. ఆ భటుడు ఒక్క చిటికెలో ఆ డొంకల్లో మాయమైపోయాడు.

వసుబాలునికి ఉత్సాహం సడలింది. భయము కలిగి గజ గజ లాడిపోయినాడు. తానేలా చంపగలిగాడో మనుష్యుణ్ణి మాంసభోజనాదికాలు మానివేసినా తాను?

అతడు కూలబడి వణుకుతూ ఆకాశాన ఎరుపు అలలు ఆ అపూర్వసంధ్యలో లీనమైపోయే ముఖం రెండుచేతులా మూసుకున్నాడు.

ఆ బాలిక గబుక్కున బాకు పారవేసి వసుబాలుడి దగ్గరకు గంతువేసి అతన్ని కౌగలించుకొని, " మీకు చక్కని ధైర్యం. మీ శౌర్యం, ఆయుధ కుశలత అపరిమితమైన ఆనందాన్ని కలిగించినవి. మీకేవిధం ఋణం? మీరు శివ బాలరెడ్డి కుమార్తెను కదా? ఒక్క మనుష్యుణ్ణి చంపడం నా ప్రాణాల్ని నిర్భంధంగా నల్లిని చంపివేసినట్లు నలిపివేయ తలంచుకొన్న వాడిని చంపుట ఏమి దోషము?" అని సానందాశ్రువులతో అతని ముఖం చూసింది. వసుబాలునికి జీవితము ధన్యమనిపించింది. ఆమె ఉంగరాల జుట్టులో చెదిరిపోయిన ముంగురులతో కాంతులను వెదజల్లే మోములో సౌందర్యనిధులైన కన్నులతో, తన్ను కౌగిలించుకున్న బాలికను చూచి వసుబాలుని హృదయం తెల్లవారి మంచులా కరిగిపోయింది. అతడామెను ఒడిలోనికి తీసుకుని మూర్ధమా

ఘూర్ణించి, "నువ్వు నన్ను ప్రేమిస్తున్నావా?" అని చిన్న నర్తకిని వేడాడు.

"నాకు మొదట ఇష్టంలేదు; కాని మిమ్మల్ని చూచిన కొద్దీ నా హృదయం సంపూర్ణంగా మీపై ఉంది. ఆ పాటలో నా ఆత్మ నా సర్వస్వము తమలో లీనమైపోయింది."

వసుబాలుడి హృదయం రాగాలు పాడింది.

"ఆ యువతి పరపురుషుణ్ణి అయినా ఎంచక నన్ను కోరుకోవటలో..."

"మా నాయకుడు కొద్ది వారాల క్రిందట మా నాయనగారికి రహస్యమైన అంచె పంపించాడు. అది గాంచి ఆయన గడిచిన కొద్ది అనే ఆలోచించుకున్నారు. ఒక రోజున ఆయన నన్ను మగవేషం వేసుకోమన్నారు; ఆయనా వేసుకున్నారు. ఇద్దరం బయలుదేరాము బీజాపురంలో నవాబుగారి మొహన్‌ఖానాలో మీదగ్గరకు వచ్చాం. ఒక బుధవారం ఒక ముసలి తురక నవాబు, ఆ యువకుమారుడూ రాలేదూ!"

"ఆ గద్దగు మీరా! నిజంగా!" అని బాలికను తన హృదయానికి ఇంకా అదుముకున్నాడు.

"మేము బయటికి వెళ్ళిపోయిన తరువాత మా నాయనగారు నన్ను చూసి 'అమ్మాయీ అతనేనా, ఆ అబ్బాయే నీ భర్త; అది శ్రీ శ్రీ మహాచక్రవర్తి ఆజ్ఞకూడా!' అన్నారు

వసుబాలుడు ఆశ్చర్యంచేత ఆనందమగ్నుడయ్యాడు. "ఏమిటి! నీ పేరు అరవిందా? ఎంత మనోహరనామం. అరవిందా! అరవిందా!! ఈ నామమంత్రం, నా బ్రతుకు పరమావధి నాకు ప్రత్యక్షం చేయగలదా?" అని ఆతడు పులకించిపోయాడు. ఆతనికి వేయి ఏనుగుల బలం వచ్చింది.

తెల్లవారిపోతూన్నది; మంచువిడిపోయింది; పక్షులంత తూర్య రావాలు పాడింది.

వసుబాలుడు అరవిందాదేవి చేయిపట్టుకొని నెమ్మదిగా కృష్ణ దాటడం ప్రారంభించాడు. కొంతదూరం పోయేటప్పటికి లోతు అగాధం. వసుబాలుడికి ఈత రాదు మళ్లీ వెనక్కు వచ్చాడు. ఒడ్డున వున్న పడిపోయిన రెండు చెట్లు కష్టపడి కృష్ణలోకి తోశారు. ఇద్దరూ పట్టుకొని నెమ్మదిగా కాళ్లు కొట్టుకుంటూ నదిలోకి లోతుల్లోకి తేలిపోయారు.

ఆ ప్రవాహానికి నదిలో చాలా దిగువకు కొట్టుకువచ్చారు. ఎండ వచ్చింది. దంతధావనాదులు చేసుకుని రాజమార్గం ఎటువుందో అని కృష్ణా నదితీరం వెంబడే నడక సాగించారు. వసుబాలుడు తలకు చుట్టుకున్న పై కండువా తడవలేదు కాబట్టి అది చీర పిండుకొని కట్టుకోమని అరవిందాదేవికి ఇచ్చాడు.

ఆమె పువ్వుల పట్టుచీర పాముకుబుసంలాంటిది. ఆ ఎండలో ఒక అరగంటకి ఆరిపోయింది. ఆరిపోయిన బట్టలు కట్టుకుని ఇద్దరూ దారి సాగినారు. ఆకలి! పొద్దెక్కినకొద్దీ ఆకలి ఎక్కువఅయింది.

అలాగే వెళుతూవుండగా నెమ్మది నెమ్మదిగా ఫిరంగుల చప్పుడు వినవచ్చింది. పెద్ద కోలాహలమూ హోరు. వీళ్లు నెమ్మదిగా ఒక గుట్ట ఎక్కారు. ఎదుట రెండు సైన్యాలు హోరాహోరి పోరుతున్నారు. రెండు క్రోసులు వ్యాపించివున్నవి ఆ సైన్యాలు. బందూకాలు; తోపుఖానాలు చెవుల తూటాలను బద్దలు కొడుతున్నవి. అతిఘోర దృశ్యంగా కించిత్తు భయంతో చూస్తూ నిలుచుండిపోయాడు వసుబాలుడు. అరవింద ఆకలిచేత, బడలికచేత ఆయాసంచేత వడలిపోయిన పువ్వులా సొలవాలిపోయింది. వసుబాలుడు చూచి, 'అమ్మయ్యో' అని ఆ బాలికను ఎత్తుకొని నెమ్మదిగా ఆ గుట్ట దిగాడు "అవతల సైన్యం రాయల సైన్యం అయివుంటుంది. ఒక్కడను ఎలాగైనా జేయకుంటినా, మా ప్రాణాలు మాకు" అనుకుంటూ వసుబాలుడు ఆ వైపుకు ఆ చెట్లచాటునుంచి వెళ్లుతూ వున్నాడు.

అతని హృదయాన్ని చదివినదానిలా, హత్తుకుపోయిన ఆ బాలిక అతని ముఖంచూసి, "ఈ సమయంలో నేను బ్రతుకుతానని తోచదు. నన్ను వదలి మీరు వెళ్లిపోండి" అని అన్నది_

వసుబాలుడు భయపడి కోపంతో, "నేనా నిన్ను వదలడం? పెన్నిధి దొరికిన పేదలా వున్నాను. పాలసముద్రంలో లక్ష్మి విష్ణువుకు దొరికినట్లు నాకు దొరికినావు నా ప్రాణం అంతా నీలోనేవుంది. నువ్వులేని ఉత్తరక్షణంలో ప్రబాలరెడ్డి పుత్రుడులేని తండ్రి___!!"

ఆ బాలిక నవ్వుతో అతని నోరు మూసివేసింది.

"అవతలికి శ్రీ చక్రవర్తి సైన్యం, మనం ఎల్లాగో అక్కడికి పోవాలె నాకు ఏమీ ఓపిక లేదు, కాబట్టి మీరు నన్ను దించండి, కొంతదూరం నడవగలను అలా నడవలేనప్పుడు మీరు నన్ను.........ముఖ్యంగా ఈ రెండు వస్తువులు మీ దగ్గర వుంచండి: ఇది శ్రీ చక్రవర్తి రహస్యముద్రిక; ఇదిమీరు మాకు అసురాబాదు పంపిన బేగిరావు ఉత్తరం" అని నవ్వుతూ యిచ్చింది. "ఎందుకూ ఈ ఉత్తరం" అని చిరునవ్వుతో వసుబాలుడు ఆ వుత్తరం చూసుకున్నాడు. అచ్చంగా తన వ్రాతే.

"ఈ వుత్తరం ఎందుకు దాచుకోటం?!!"

"ఆ వుత్తరమే అతి ముఖ్యమైంది, ఒక వేళ మీరు వొఖరే తుట్లాడి క్రిణిలో వుంటే అప్పుడే వారికి ఈ వుత్తరం యివ్వండి!!"

"ఈ వుత్తరం ఈ ముద్రిక ఎలా దాచావు దేవీ! ఆ పరవారు ఒక స్త్రీ చేత తనిఖీ చేయించారు కదా!!"

"వేగులవారిలో శ్రీ చక్రవర్తి వేగుల వారికి సరిపోయిన వాళ్ళు భారతఖండంలో లేరు! ఆ రెండున్నూ నా తలముడిలో దాచుకున్నా దేహమంతా వెదికిన మనిషి తలకట్టు విప్పి లేదు సుమండీ!"_

వసుబాలుడు ఈ నాలుగు దినాల్నించి కన్నులుకూడా ఎరుగని కొత్త సంగతులు నేర్చుకోడమనే ఆశ్చర్యంలో పడివున్నాడు.

ఆ రెండు వస్తువులున్నా వసుబాలుడు వడుసూకు కట్టుకుని బట్టు సద్దుకున్నాడో, లేదో విరిగిపడ్డ ఒక కొండ చరియాహంలా గుఱ్ఱపుసైన్యం పారిపోతూ ఆ దారిని వచ్చింది. ఆ వేళ మంది గాయాలు తగిలి పడుతున్నా ఉన్నారు. వారిగుఱ్ఱాలు రక్తాలుకారుతున్నవి. వారికవచాలుముక్కలైపోయి వున్నవి. విరిగిన కత్తులు ముక్కలైన కాళ్ళతో ప్రాణాలకోసం పరుగెత్తుకు పోతూ వచ్చారు. వాళ్ళు మనవారిని చూచారు. కొందరు రౌతులు ఓపిక లేక పోయి వా గుర్రాలవాళ్ళ మీదకి తిప్పారు. వసుబాలుడు అరవిందాదేవిని వెనక్కతోసి, కత్తిలాగి ఝుళిపించి, జేవురించిన మొగంతో హృదయంలో ఏ మూలలోనూ లేని భయంతో నిలుచున్నాడు. గుఱ్ఱాలు పకిలిస్తుండగా నలుగురు రౌతులు నాలుగు వైపులా వచ్చారు. అరవింద కూరుచున్నది. అక్కడిపాన వసుబాలుడు దెబ్బ తగిలిన సింహంలా పోరాడు; దెబ్బలు తిన్నాడు; రక్తధారల ఎరుపుతో ఉదయబాలబింబం అయ్యాడు. కొనఊపిరి వున్నంత సేపు ఏటుఏటుకు తప్పుకోడం; పొంచుపొంచుకు వంగడం, అలా యుద్ధం చేసి వేటకుక్కలముందర కొమ్ముజింకలా, పెద్దపులుల మధ్య వృషభరాజులా, తన దగ్గరకు వాళ్లని రానీయకుండా యుద్ధం చేశాడు.

చేతిలో కత్తి యెగిరిపోయింది; నెత్తిమీద బలమైన గాయం తగిలింది కళ్ళలో మెరుములు కమ్మ గిఱ్ఱున తిరిగిపోతూ గబుక్కున చైతన్యం వదలి పడిపోయాడు.

అరవింద ఛంగున ముందుకు ఉరికింది; దాచి వుంచుకున్న బాకు తీసింది; నాలుగు దెబ్బలుతిన్నది. ఒకడి గుఱ్ఱాని పొడిచివేసింది; మహాశక్తి అయి పోయింది అరవిందాదేవి. నాలుగు క్షణాలు జరిగినవి.

ఇంతలో డెక్కలచప్పుడు, సింహనాదాలు వినబడ్డవి. రాయలు గుఱ్ఱపు దళం శాబోలు విల్లునుంచి వచ్చే బాణాలా వచ్చింది. దానితో చెల్లా చెదరై పారిపోయారు. ఆ బీజపూరు రౌతులు అందులో ఒకడు కసిగాని

గుఱ్ఱాలమీదనుంచే వంగి, తూలిపడబోతూ ఉన్న! అరవిందాదేవిని ఒక్క అదటున మీదికి లాక్కొని పారిపోయాడు.

ఆవచ్చిన రౌతులిది చూశారు; వాళ్ల వెనక అమిత వేగంగావచ్చిన సైన్యంచూస్తూ ఊడాయించారు. కాని నాయకుడు పక్కనున్న రౌతుకి :. ఇప్పుడు జరిగిన ఆ అధర్మయుద్ధంలో ఒకవ్యక్తి పడిపోయి వున్నట్టు వున్నాడు: చచ్చినాడో బ్రతికివున్నాడో చూచిరా. కొనఊపిరి వుంటే నెమ్మదిగా నీదగ్గరమందులు ఇచ్చి మన శిబిరానికి తీసుకుపో " అని ఆజ్ఞ యిచ్చాడు. అతడు వెనుతిరిగి మన వసుబాలుడు పడివున్న స్థలానికి వచ్చాడు. వాడి చూశాడు. 'ఊ' అని తల ఊపుకున్నాడు. మందులసంచిలోవున్న ఒకచిన్నమాత్రతీసి పళ్ళు బిగిసిపోయివున్న వసుబాలుడు నోరు బలంతో విడదీసి ఆమాత్ర వేశాడు. దానితో వసుబాలుడు ఒక్క నిమేషంలో మూలగడం ప్రారంభించాడు.

౯

వసుబాలుడికి మెలుకువ వచ్చేటప్పటికి ఒక గుడారంలోవున్నాడు. మంచి పరుపులు, దిండ్లు నులకమంచంమీద పరిచివుండగా, అందుమీద పడుకొని వున్నాడు గబుక్కున లేవబోగా అక్కడేవున్న ఒకాయనవద్దని వెనక్కు పడుకోబెట్టాడు,

వసు.— నేనెక్కడున్నాను?

అతడు:— శ్రీ విద్యానగరాధీశ శ్రీ శ్రీ మూరురాయరగండ కృష్ణరాయ సార్వభౌముని శిబిరంలో వున్నావు.

వసుబాలుడు ఆశ్చర్యంతో మళ్ళీలేవబోయాడు, నెమ్మదిగా చిరునవ్వు నవ్వుతూ ఆ వ్యక్తి వసుబాలుణ్ణి వెనక్కు పడుకోబెట్టాడు.

వసుబాలుడు— ఒక బాలిక వుండాలి!

"ఆమె క్షేమంగా వున్నది లెండి"

వసుపాలుడికి అమ్మయ్యా అని పించింది.

అతను:— ఈ దినానికి నువ్వు కదలకూడదు గాయాలు చాలా తగిలాయి అందుకని నా ప్రార్థన.

వసు:— అదంతా నాకు తెలియదండీ నేను ఇప్పుడు తత్‌క్షణం అప్పుడే వారి దగ్గరకు పోవాలి. నేను వారికి అతిముఖ్యమైనటువంటి వేగు యివ్వాలి.

అతను:— రేపు యివ్వకూడదూ?

వసు:— ఇప్పుడు జరిగే యుద్ధ ప్రాముఖ్యం మీకు తెలుసునా?

అతడు:— నేను వైద్యుణ్ణయ్యా!

వసు:— వైద్యులకి కూడా ఎందుకు యుద్ధం చేత కాకూడదూ? కవులు అందరూ ఆ యుద్ధం చేయవలసిందే కాదా!

అతడు:— నిజం, నేను నరశింహ దేవరాయ సార్వభౌముల దగ్గర సేనానాయకత్వం చేశాను—

వసు— అమ్మయ్యా! అటాయితేనరే మీకు నమస్కారము! నాకు ఇప్పుడు బలం వచ్చే మందు యివ్వండి నేను అప్పుడే వారి శిబిరానికి పోతాను

ఫిరంగుల మోత వినబడుతూనే ఉంది ఆవ్యక్తి మారు మాట్లాడకుండా తన మందుల పెట్టెలోంచి ఒక బుడ్డి తీశాడు.

"ఇందులో ఒక మందు వుంది. ఒక చుక్క అమృతం, రెండు చుక్కలకు గడియలదాకా మనిషి యుద్ధం చేయగలడు; ఏనుగును ఎత్తగలడు."

వసుపాలుడు సరే అన్నాడు. ఆ చుక్క త్రాగినాడు అతని దేహంలో ఒక శక్తి ప్రవాహం అతివేగంతో ప్రవేశించి కొండ పిండికొట్టగలనన్న బలం వచ్చినట్లయింది. లేచాడు. ఆ వైద్యుడు పైనవున్న సేవకునికి ఆజ్ఞ యివ్వగానే అతను గుఱ్ఱాన్నొకటి తీసుకువచ్చి నిల్చున్నాడు. వసుపాలుడు ఆ గుఱ్ఱం ఎక్కాడు ఇంకో రౌతు సిద్ధంగా ఉన్నాడు. అతను ముందూ, వసుపాలుడు వెనకగా

మహా పట్నంలా వున్న శిబిరంలో ఆ గుడారాల వీధుల్లోంచి వెళ్ళి వెళ్ళి, అనేక మంది రౌతులు, బలమైన పదాతులు కావలి వేస్తూ పట్టుజల్తారి మూర్త్యాలతో అలంకరింపబడి కుబేరమందిరంలా వున్న గుడారం దగ్గరకు వెళ్ళారు ఆ పక్కనే ఆడంబర రహితంగా సౌభాగ్యము చూపిస్తూవున్న గుడారం గుమ్మందగ్గిర ఆగారు.

దారిలో వసుబాలుణ్ణి అనేకమంది రౌతులు ఆపేవారు; కాని ముందు పోయే ఆశ్వికుడు ఏదో జవాబుగా చెప్పగా పోనిస్తూ ఉండేవారు.

ఆ గుడారం దగ్గరకు వెళ్ళి గుర్రాలు దిగారు. అక్కడ ఉన్న ద్వారపాలకుడు లోపలికి పోయేందుకు గురుతు యివ్వమన్నాడు. వసుబాలుడు ఒక ముఖ్యకార్యముమీద శ్రీ సార్వభౌముని సేవకు వచ్చానని చెప్పుతున్నాడు ద్వారపాలకుడు పనికిరాదన్నాడు. వసుబాలుడికి కోపం వచ్చింది. “చాలా ముఖ్యవిషయం! అందుమీద అంతా ఆధారపడి ఉందయ్యా!” అన్నాడు. ద్వారపాలకుడు లాభంలేదని తల ఊపినాడు.

వసుబాలుడు గుఱ్ఱం ఎక్కి బయలుదేరినప్పటినుంచి తాను మహాప్ర దీయులతో పోరిన విధం, తనకు స్పృహతప్పిన విషయం అంతా జ్ఞాపక వచ్చింది. తనకు శ్రీదేవి, అరవిందాదేవి ఏమైపోయింది? సురక్షితంగా ఉందంటే! ఎక్కడ ఉన్నది? ఆ వైద్యుణ్ణి ఇంకా తప్పిస్తు అడగవలసిందే కాని ఆ దేవి ఆజ్ఞ నిర్వహించేగా, తాను ఈ వేళ శ్రీ అప్పాదేవారికి తెలియజేయడానికి వచ్చింది. ఆ, జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆ బేగిరావు ఉత్తరంతోపాటు ఆమె శ్రీ సార్వభౌముని రహస్యముద్రిక యిచ్చింది అది పనికిరాదా!

“ఓ ద్వారపాలకుడా! ఈ గుర్తు చూసి నీ యిష్టంవచ్చినట్లు చేయి” అని వసుబాలుడు తన దేహాన భద్రపరచుకొన్న ఆ ముద్రిక చూపించాడు, ఆ ద్వారపాలకుడు వంగి నమస్కారముచేసి, తత్క్షణమే లోపలికి పోయి

వచ్చి, "శ్రీ అప్పాజీ ప్రభువు మీ రాకకోసం చూస్తూ ఉన్నారు" అని అన్నాడు.

వసుబాలుడు లోనికిపోయాడు. విజయనగరసామ్రాజ్యం దేదీప్యమానంగా మధ్యాహ్న సూర్యునిలా వెలిగేటట్టు చేసిన శ్రీ సాళువ తిమ్మరుసు మహామంత్రిలవారు పరుపులపై అధివసించి, ఏవో పత్రాలు తిరగవేస్తున్నారు.

వసుబాలుడు ఆ వృద్ధునకు వినయనమస్కారం చేసి నుంచున్నాడు. తిమ్మరుసు తలయెత్తకుండా "నువ్వు ఏ వేగువాడవయ్యా! నీ ముఖం మాకు పరిచయస్మృతి తెస్తున్నదే!" అని ప్రశ్నించారు.

"ప్రభూ, నేను వేగుసైన్యంలో లేను. ఈ ఉత్తరం తమకు అందచేయవలసిందిగా ఒక బాలిక — అరవిందాదేవి — ప్రతాపనాయునింవారి కుమార్తె ఇచ్చింది" అని వసుబాలుడా ఉత్తరం పట్టుకొన్నాడు.

అప్పాజీ వెంటనే తలయెత్తి, అతిఆనందంతో "ఎవరురా అక్కడ?" అని కేకవేయగానే ద్వారపాలకుడు పరుగిడివచ్చాడు. లేచి వసుబాలుడి దగ్గరనుండి ఆ ఉత్తరం అందిపుచ్చుకొని, "శ్రీ తిమ్మనాయునింవారిని, శ్రీ వేగేశిన అనంతమల్లనగమహారాజులను సార్వభౌముల గుడారానికి రావలసిందిగా చెప్పు" అని ఆజ్ఞ ఇచ్చి, వాడు పోగానే, వసుబాలుణ్ణి చూచి, "అబ్బాయీ! నీ విషయం అంతా గమనిస్తే, నువ్వు ఎన్నో కష్టాలు కోర్చి, ఈ ప్రాణప్రదమైన లేఖ పట్టుకువచ్చినట్లు కనబడుతోంది! నువ్వు ఎవరవో నాకు స్పష్టమౌతున్నది శ్రీ చక్రవర్తికడ నీ చరిత్ర చెప్పుకొందువుగాని రా!" అని అనునయిస్తూ, చిరునవ్వు నవ్వుతుంటూ వసుబాలుని మోము పరికిస్తూ, రెండుసార్లు అటునిటు తిరిగి, గుడారం ఆవలికి వచ్చారు.

వసుబాలుణ్ణి వెంటబెట్టుకొని, తన గుడారం దాటి సార్వభౌముని శిబిరంవైపు నడుస్తున్నారు. దారిలో సైనికులు, దళవాయిలు, చమూపతులు

అంతా వీర నమస్కారాలు చేస్తున్నారు. అవి అందుకుంటూ, చిరునవ్వు నవ్వుతూ, ఆశీర్వదిస్తూ సార్వభౌముని బంగారపు జరీగ పనిచేసిన పట్టు శిబిరాలను సమీపించారు.

అప్పాజీగారిని చూడగానే, సార్వభౌముని అంగరక్షకులు ఎదురై "మహాప్రభువులు సభా శిబిరంలో కొంచేసి ఉన్నారు" అని మనవిచేశారు అప్పాజీవారు సభామందిరానకు వసుబాలుని తీసుకుపోయారు, సార్వభౌముని చక్రరక్షకులు, ద్వారపాలకులు, అంగరక్షకులు, చారులు అందరువంగి అప్పాజీకి వీరనమస్కారాలు చేశారు.

అప్పాజీ వారు రావడం చూడగానే పారిపార్శ్వకుడొకడు తల వాల్చి సభామందిర శిబిరంలోకి పోయి "జయ జయా జయ !!! మహారాజాధిరాజా !" అని గుమ్మందగ్గర మోకరించి, "శ్రీ అప్పాజీవారు వస్తున్నారు !" అని మనవిచేసుకొన్నాడు. సార్వభౌములు వెంటనే సింహపీఠకనుండి దిగి, గుమ్మందగ్గరకు ఎదురువచ్చి, అప్పాజీవారికి నమస్కరించి, వారిచ్చిన ఆశీర్వచనాలందుకొని, అప్పాజీవారి చేయిపట్టుకొని వారి మంత్రాసనం అధివసింపచేసి తాము వెళ్ళి తమ సింహాసనం అధివసించారు.

ఇంతలో వసుబాలుడు లోనికిరా అప్పాజీ కోరిక తెలియజేశారు. వసుబాలుడు లోనికి ప్రవేశించి, వెంటనే సార్వభౌముల యెదుట మోకరించారు.

సార్వభౌములు అప్పాజీవంక చూచి "తాతగారూ ! ఎవరీబాలుడు" అని ప్రశ్నించారు.

"మహాప్రభూ ! ఈతడు అతిముఖ్యమైన వేడుకొనివచ్చాడు గమ్మన్నాయకులవారికీ, అనంతమల్లవరప్రభువులూ వస్తున్నారు.

అప్పాజీ వసుబాలుణ్ణి ఒక ఆసనం అధివసించ తలవంకించి సంజ్ఞ చేశారు.

ఇంతలో తమ్మన్న నాయకులూ, అనంతవరమల్లవరప్రభువులు వచ్చి ప్రభువుకు వీరనమస్కారాలు చేసి అనుమతి సంజ్ఞవలన ఆసనాలు అధివసించారు.

అప్పాజీ అరవింద ఉత్తరం తమ్మనవాయకులకు ద్వారపాలకునిచే అందిచ్చినారు.

తమ్మన్న:—ఈ ఉత్తరం ఏమిటి మహామంత్రీ?

అప్పాజీ:—అరవింద ఉత్తరం.

తమ్మన్న:—„ఆ వచ్చిందీ, వచ్చిందా! అమ్మయ్యా, ఇంకా రాదని నిస్పృహ చేసుకున్నాము మా వేగువారందరమూ! ఇంక రాయచూరు రెండు నిముషాలలో! ఏదీ? ఎవరక్కడ? నీళ్ళతో బిందె - చిన్నది" అనిఅంటూ లేచి „మహాప్రభూ! ప్రతాపనాయకులవారి అమ్మాయి అరవింద రాయచూరు రహస్యాలు పంపిందని విన్నవించుకుంటున్నాను" అని సంతోషంతో మనవిచేశారు.

ఇంతలో నీళ్లబిందె వచ్చింది. వెంట తమ్మన్ననాయకులు ఒక బరిణె తన సంచికట్టులోనుండి తీసి అందులోనుండి పొడుమును కొంత ఆ బిందెలో వేసినారు. దౌవారికుడు ఆ నీళ్ళు కలపగానే ఆ ఉత్తరం అందులో వేసినారు. సిరియాలదేవిని పంపండి" అని వనుపొందు రాసినట్లున్న ఉత్తరపు అక్షరాలన్నీ మాయమైపోయినవి.

వెంటనే తమ్మన్ననాయకులా ఉత్తరం నీళ్ళలోనుంచి తీసి ఇంకొక బరిణెలో ఉన్న హారతికర్పూరము తీసి, చెమ్మాకి వెలిగించి మంటు దూది మండించి, ఆ మంటలో కర్పూరము వెలిగించి, ఆ కాగితాన్ని ఆ పొగలో ఉంచినారు.

మంత్రంలా ఆ పొగలో ఆ పెద్దకాగితంమీద గీతలు అక్షరాలు చీమల బారులులాంటివి కొత్తవి వచ్చి ప్రత్యక్షమైనవి.

ఆ ఉత్తరం మెత్తటిబట్టలో అద్ది, తిమ్మన్న నాయకులు సవినయంగా సార్వభౌములకడకు కొనిపోయి, సింహాసనం దగ్గర పీఠంపై ఉంచినారు.

అప్పాజీ, అనంతమల్లవరప్రభువులు, తిమ్మన్న నాయకులు, సార్వభౌములు ఆ పత్రం చూస్తూ „ఇదిగో ఇక్కడ అగడ్త లోతు తక్కువ, ఇక్కడ గోడ అవుటు, ఇక్కడ రక్షకసైన్యం ఎక్కువ ఉంది, ఇక్కడ ఫిరంగులు బలమైనవి. ఇక్కడ ఫిరంగులు పాతవి. ఈవైపు మనవారు సిద్ధంగా ఉన్నారు.'' అని తిమ్మన్న నాయకులు మనవి చేస్తుంటే, తక్కినవారు వింటూంటే, సార్వభౌములు దీక్షగా గమనిస్తున్నారు,

సార్వభౌముడు చిరునవ్వు నవ్వుతూ వసుబాలుణ్ణి దగ్గరకు రమ్మన్నారు. వసుబాలుడు దగ్గరకు వెళ్ళి ఆ పరమపాదాలపై బడ్డాడు.

„నీ చరిత్ర చెప్పు.''

వసుబాలుడు చక్రవర్తి ఆజ్ఞ కాగానే ఆ జలతారుగుడారం, ఆ మణిదీపంబుడ్ల మిలమిల్లు, పట్టుపరుపులు, కాశ్మీరరత్నకంబళ్ళు, పట్టుకలంకారీ తెరలు, ముత్యాల జాలర్లు — అన్నీ మరచిపోయినాడు. కవి భావోన్మత్తుడు, ప్రేమపూరితకవి. ఆనందాత్ముడూ అయిపోయి మొదటినుంచి చరిత్ర పూసగుచ్చి ఏకరువు పెట్టినాడు.

అతని కథలో అందరూ తన్మయత్వం పొందినారు. సార్వభౌముని ముదమూ, అప్పాజీగారి సంతోషమూ, తిమ్మన్న నాయకులు పొందిన ఆనందమూ అపరిమితమూ; ఒక పారిపార్శ్వకునితో చెవులో రహస్యం చెప్పి పంపించాడు

„ఏమిటీ, నువ్వు శివబాలరెడ్డినాయకుల కుమారుడవా?'' అని సార్వభౌములు ఆశ్చర్యం వెలిబుచ్చినారు.

„పెద్దన్నగారి శిష్యుడవా!'' అని తిమ్మరుసు కలవరించాడు.

„పారశీకం నేర్చుకునేందుకు బీజప్రదం కాల్తాదా?" అని మల్లవర ప్రభువు చిత్రం అయిపోయాడు.

తమ్మన్న నాయకులు మాట్లాడలేరు. వసుబాలుని కథ పూర్తి అయింది. అతడు చక్రవర్తి యెదుట మోకరించి, „మహారాజాధిరాజా! నేను ఆ బాలికను……ఆమె ఇప్పుడు ఎక్కడ ఉన్నది? ఆమెను ఆదరలేరుగదా? ఆమె చరిత్ర ఏమిటి? నాకు తెలియజేయ ప్రార్థించుచున్నాను" అన్నాడు.

సార్వభౌముడు చిరునవ్వుతో వసుబాలుణ్ణి దగ్గరకు రమ్మని, తన మెళ్లో ఉన్న దివ్యమణిహారం ఒకటి తీసి అతని మెళ్లో వేసి, తలనిమిరి—„కవివి నీవీనాడవుతున్నావు అయి. నీ చక్రవర్తికి సహాయం చేసుకో!" అని పెద్దనామాత్యులకు కబురు పంపవలసింది అని అన్నారు.

ఒక ద్వారపాలకుడు వేగంగా పోయినాడు. వసుబాలుడు భూలోకంలోనే ఇదివరకు చక్రవర్తిని దూరంగా చూడటమే, ఆయనతో మాట్లాడలేదు. ఆయన తల నిమిరినప్పుడు శ్రీ ఆదివిష్ణువు ఆశీర్వదించినట్లయింది. జన్మసాఫల్యం అయింది అనుకున్నాడు వసుబాలుడు.

ఇంతలో ఒకపక్కనుంచి పెద్దనామాత్యులు, ఒకపక్కనుంచి శివశాలరెడ్డి నాయకులు దగ్గరవచ్చి సార్వభౌమునికి నమస్కారములు చేసి ఆసనాలు అధివసించారు.

వసుబాలుడు ససంభ్రమంగా లేచి గురువుగారికి మోకరించి నమస్కరించాడు. ఆయన లేవదీసి, „ఏమి చిక్కావు, గట్టితనం దాల్చావు, ఈ గాయాలు, ఈ కట్లు ఏమిటివి!" అని అన్నారు.

వసుబాలుడు తండ్రికి మోకరించినాడు అతడు కుమారుని యెత్తి మూర్ధమాఘ్రాణించాడు కళ్ళనీళ్ళు తిరుగుతూ ఉండగా, గొంతుకలో డగ్గుత్తిక పడుతూ ఉండగా, కుమారుణ్ణి గట్టిగా కౌగిలించుకున్నాడు. అక్కడ ఉన్న అందరికు కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగినవి.

అప్పాజీ:—శివబాలరెడ్డివర్యా! నీ కుమారుడు తన సార్వభౌమునికి, విజయనగర సామ్రాజ్యానికి తీరరాని ఉపకారం చేసినాడు. శ్రీ సార్వభౌములు అతనికి నూకపాలెం జాగీరు దయచేయుచున్నారు" అని అప్పుడే చక్రవర్తి స్వహస్తతామ్రాంకితమైన ముద్రికయగానే ఆ పత్రము పుచ్చుకొని వసుబాలుడికి యిచ్చినాడు.

ఇంతలో పరితాపనాయుడు ఒక బాలికను మేలిముసుగులో కొని వచ్చినాడు. అందరూ పరితాపనాయకుణ్ణి బహూకరించారు. వసుబాలుడి గుండెలు కొట్టుకున్నవి, అతనికి దివ్యగీతానాదములు వినిపించినవి. వేయూరు అపరిమిత సుగంధములు వీచినట్లయినవి.

అప్పాజీ:—పరితాపనాయకా! నువ్వు నీ సార్వభౌములకు చేసే సేవ అపరిమితము. నీ కుమార్తె ఎవ్వరికిన్నీ సాధ్యము గాని రహస్యభేదనాలు నీ సహాయంతో చేసి అత్యుత్కృష్టమైన సేవ చేసింది. ఆమెకు శ్రీ సార్వభౌములు మారనపాలెం జాగీరు పక్క వున్న వీరనపాలెం జాగీరు దయచేస్తూ ఉన్నారు. ఆ రెండు జాగీర్లు కృష్ణాతుంగభద్రల్లా ఉంటూ గాక!

సార్వభౌములు, మల్లవరప్రభువు, తిమ్మన్ననాయకులు "తథాస్తు" అని అన్నారు.

అప్పాజీ సార్వభౌమునివంక చూచి అన్నాడు. "దేవా! ఈ తిమ్మన్న నాయకులే ఈ నాటకానికి సూత్రధారులు. ఈలా వస్తుందని అనుకోలేదు. ఈ అమ్మాయి అందం లోకప్రసిద్ధం. అమ్మాయిని వసుబాలుడికి యివ్వడానికి తన కుడిచెయ్యి అయిన పరితాపనాయకునితో అబాల ఏదో కష్టంలో, దొంగలు కొట్టినట్లుగా ఏర్పాటుచేసి అతడు ఆమెను రక్షించేటట్లు చేయాలసిందిగా ఆజ్ఞాపించారు. శివబాలుని కుమారునకు ప్రతాపునికుమార్తెను యిచ్చేటట్లు శ్రీ దేవర ఆజ్ఞ ఇదివరకే పుచ్చుకున్నాను కదా! అది నేను పంపినాను. కాని ఇంతకూ జరిగినకథ వేరు. విరూపాక్షుడే వసుబాలుడికథ తాను నడిపాడు!

౧౦

రెండురోజులైన వెనుక వసుబాలుడు ప్రతాపరాయనింవారి శిబిరానికి పోయినాడు. అవరోధజన శిబిరాలు ప్రతి నాయకుని శిబిరానికి వెనకగా ఉంటాయి. అంతఃపుర స్త్రీలు కవచులు.

వసుబాలుడు ప్రతాపరాయనింవారి శిబిరానికి వెళ్ళగానే ద్వారపాలకు లాతనికి నమస్కరించి, ఒక డేరాలోనికి తీసికొనివెళ్లి అచ్చట ఆతనిని అధివసింపచేసినారు.

వసుబాలుడు అచ్చట ఉచితాసనంపై కూర్చుండి వ్యాసకుం మారు మోగుతుండగా ఒంటరిగా అన్నీ చూస్తూ ఉన్నాడు. ఆ డేరాలో అలంకారాలు. ఉన్న వస్తువులు ఒక బాలిక అలంకరించుకొనే మందిరంలో ఉన్న వానిలా ఉన్నాయి.

వివిధ సుగంధాలా డేరాలో ప్రసరిస్తున్నాయి. ఒకచో కొన్ని పట్టుచీరలున్నాయి. ఒకచోట జరీబుటావు పనిచేసిన పట్టు రవికలార వేయబడి ఉన్నాయి. చందుగాపెట్టెలు, గుంత్రిని తోలుపెట్టెలు, నగల పెట్టెలు ఉన్నవి. ఒకచోట పాలచక్రి గంధపేటిక లున్నాయి.

ఇంతలో ఒకద్వారానికి ఉన్న తెర ఒత్తిగింపబడి, ఒక బాలిక లోనికి వచ్చి, కలకలలాడుతూ ఉదయపాంగణాంతణ ప్రత్యక్షమూర్తి ఉషాదేవిలా, దివ్యాకాసారమధ్య వికసిత సహస్రదళకమలస్థ లక్ష్మీదేవిలా, చిరునవ్వులో పోతపోసిన సౌందర్యరాశిలా, అరవిందబాల నిలుచుంది.

ఒకేఒక్క క్షణికమట్లూ బాలిక నిలుచుండి "మీరేనా ప్రభూ!" అంటూ మోహములా, సుగంధకల్లోలంలా, వేయి ఆనందాల సుడిగుండంలా వచ్చి వసుబాలుని ఒళ్లో వాలింది! వసుబాలుడు మైమరచాడు!

మొదటిసారి ప్రత్యక్షమైన స్వప్నమూ యీ లాగేవచ్చింది ఇంతలో ఆమె అతని కలవంచి గాఢంగా అతని పెదవులు ముద్దుగొన్నది.

ఒకరి గాయాలు ఒకరికి చూపించుకుంటూ, ఒకే ఆశ్లేషంలో విడిపోక ఒకరై, వారు మాటలు లేక అలా ఉండిపోయారు.

"అమ్మగారు మిమ్మల్ని నా మందిరపు డేరాలో చూడవస్తున్నారు మీకు వార్త పంపాను ముందే. ఇకమీరు నన్ను కొన్నాళ్లవరకూ చూడలేరులెండి. ఆ దినాలు ఎలాగడుపుకుంటారో ఓ, కాయిలంగారూ! నేను మాత్రం ఒక నిముషం ఒకకల్పంగా——"

"అట్టే దినాలు అక్కర్లేదులెండి ఓ చారిణీ దేవిగారూ! అప్పుడే వారు పెట్టించిన ముహూర్తం వారం రోజులలో. ఇక్కడేటలెండి ఒక మహోత్సవమని చరిత్రాదవాయునింపాను వార్త పంపారు ఎల్లుండి ప్రథానానికి వస్తున్నామని. ఇక ఓ కాయిలంగారు ఏమంటారు?"

"ఏమంటావా?" అంటూ గబుక్కున లేచి ఆమె గుమ్మందగ్గరకు పరుగిడింది. వసుబాలుడూ ఉరికి, ఆమెను గట్టిగా హృదయానికి అదుముకున్నాడు.

వారిద్దరూ ఆ తన్మయంలో ఒకరి మోము వొకరు చూస్తూ, తమ తరువాయి కథారహస్యం చెప్పుకుంటూ ఉండిపోయారు.

కథా సూచిక

సంధ్యా నృత్యము	3
లచ్చిమి	23
అసురకన్య	33
తిరుపతికొండ మెట్లు	51
టాంకు దళము	59
కనుబాలుడు	64

106

BCI

	మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA 102 B 117
పుస్తకం పేరు	Gospels
తారీఖు	25/10/24
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	111
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	CL, BCL
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Hasin
పేజీలు విడదీసినది	Bhanusree
స్కాన్ చేసినది	pravalyika
పరీక్ష చేసినది	SANDHYA
పేజీలు సరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చెయ్యనివి	no
తప్పులు	no
పరిస్థితి	good